

Bütün zaman ayarları WEZ +2 olarak düzenlenmiştir. Şu anki saat: 14:46 . | Nüve Forumu Hoşgeldiniz! Forumumuzdan yararlanmak için lütfen [Üye Olun !](#)

Türk 925 Gümüş Takılar

3000 Tane den fazla Ürün Cesiti Kolye Ucu-Yüzük-Setler-Avrupa
www.ucuz24.de

Allah kimdir?

Allah kendiliğinden var olandır. İnsanlar O'na kavuştular.
Alahitanimak.jesus.net/allah

Din 444 Eye Bolts

manufacturer and exporter special Eye Bolts
www.fongyien.com

Google Reklamları

Sponsor Reklam

60

Google Reklamları

[DIN](#)[HZ Muhammed](#)[Ahiret İman](#)[İslam Allah Muhammed](#)[DIN Ve Kitap](#)

» Nüve Forum » gazete haber ve makale yorumları » Din ve Felsefe » Dünya Dinleri

Cevap Ver

Sayfa 1 Toplam 3 Sayfadan 1 2 3 >

Ara

LinkBack

Seçenekler

Stil

22.03.09, 11:32

#1

Dünya Dinleri

www.usafis.org

22.03.09, 11:32

Google Reklamları

Güller,
orkideler,
papatyalar
bşbşbşbş

Tüm
çeşitler

kaynak:

Google Reklamları

[Kutsal Kitap](#)[İncil](#)[Namaz İman](#)[Allah Kitap](#)

Oğuz Gölcik Yazıları

Konu oguzgolcik tarafından (22.03.09 saat 12:31) değiştirilmiştir..

Alıntı Yap

22.03.09, 11:35

#2

oguzgolcik

Profesör

Üyelik tarihi: Jan 2008

Nereden: istanbul

ÖM Gönder

Ara

BARAJ

**Bu Reklama
Bir Günde
35.000 Kişi
Bakıyor!**

**Bu Reklama
Bir Günde
35.000 Kişi
Bakıyor!**

**Bu Reklama
Bir Günde
35.000 Kişi
Bakıyor!**

**Bu Reklama
Bir Günde
35.000 Kişi
Bakıyor!**

**Bu Reklama
Bir Günde
35.000 Kişi
Bakıyor!**

Din ve Felsefe

» **Google Reklamları**

Styrk DIN Selvillid

Kuran İncil Tevrat

Big DIN DIN

Dört Büyük DIN

» Felsefe Ve Ahlak

» Kurban Bayramı`na Doğru

» Tecvid öğretmeni (10 Derste)

» Kadir Gecesi...

» Kadın Erkek Elbisesi Giymek

» Darwin'e Rus öğrencilerden Dava

»Dava:.....

» SO'n Bir Duam Daha Var...

» Annenin Rüyası

» Sen Vazgeçmeyensin... Belki De Bu Son Fırsattır, Belki De Bu Son Ramazandır...

» Mevlana Aşk Müslüman Yaptı!

» Vekaleten Kurban Kesim Bedelleri

» İlk çağ Felsefesi- Antik Felsefe

» Ne Şeriat Ne İlmihal, Bilimsel Hadis Kılavuzu

» Dua

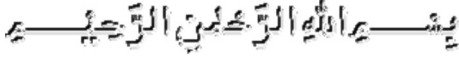
» Yalancı

» Nicolas Anelka

» Başkent'e 5 Yıldızlı Cami

» İsmailağa Cemaatinin Lideri Mahmut Ustaosmanoğlu

Cevap: dünya dinleri

islamiyet

Sevgili Ziyaretçilerimizin Dikkatine !! Bu Bölümde islamiyet Dini ; Sünni Mezhebi Esas Alınarak Tanıtılmıştır. Çok yakında şii Mezhebine (Alevi inanç ve ibadetleri için burayı tıklayınız) Görede Sayfa Hazırlanacaktır. Farklı şii ve sunni öğretileri için mezhep ve tarikatler bölümüne bakınız

Arapça "selem" kökünden alınmış olan islâm, lügatta, "itaat etmek, boyun eğmek, teslim olmak, kötülüklerden salim bulunmak, selamete ulaşmak" vb. anlamlara gelen bir mastardır. islâm Hz. Muhammed (s.a.v)'e Allah tarafından vahiyle bildirilen son ve kâmil dinin adıdır. Bu dine uyanlara Müslüman denir.

Genel manada Müslümanlık Allah'ın varlığına, birliğine O'ndan başka ilâh olmadığına Hz. Muhammed (s.a.v)'in O'nun kulu ve elçisi olduğuna, O'nun tebliğleriyle temellendirilen sisteme inanmak ve inandıklarını uygulamak yani amel etmek demektir. Bu durumda olan kimseye Müslüman denir. islâm'a bu ad bizzat islâmın Kutsal Kitabı Kur'anı Kerim de şöyle yer alır: "Allah katında gerçek din islâm'dır." (002) "Allah kimi doğru yola erdirmeyi dilerse onun kalbini islâm'a açar." (003) "... işte bu gün sizin için dininizi kemâle erdirdim. Üzerinizdeki nimetimi tamamladım, sizin için din olarak islâm'ı beğendim." (004)

Kur'an-ı Kerim'in birçok âyetinde islâm ve o kökten türeyen kelimeler geçmektedir. islam anlayışına göre islâm, Hz. Adem'den itibaren gelen bütün peygamberlerin tebliğ ettikleri dinlerin adıdır. Bir değişikliğe, tahrif ve sapmalara uğramaksızın orjinal şekliyle kıyamete kadar baki kalacak son dinin Hz. Muhammed (s.a.v) tarafından bildirilen şekli islâm'dır. Bir ayet-i kerimede, "O, peygamberlerini hidâyet ve hak din ile gönderendir. Çünkü O, bunu diğer bütün dinlerden üstün kılacaktır. Müşriklerin hoşuna gitmese de" (005) buyurulmuştur.

Herhangi bir kişinin Müslüman olabilmesi için Kelime-i şahadet'i kalben tasdik ve dil ile ikrar etmesi gerekir. Müslümanlığın esasları dörttür:

- 1-Kitap (Kur'an-ı Kerim),
- 2-Sünnet (Hz. Peygamber (s.a.v)'in örnek yaşayışı ve sözleri),
- 3-icma-i ümmet (Din alimlerinin toplanarak, kitap ve sünnete uygun şekilde, dinî bir konuda karar vermeleri),
- 4- Kıyas-ı fukaha (Din alimlerinin, daha önceki verilen hükümlerden faydalanarak, yeni çıkan durumlar için kaideler koymaları).

islâm açısından Kelime-i şahadet, kesin kabul ve tasdik ifade eden imanın bir tezahürüdür. Kişi böylece Allah'ı ve peygamberi kabul etmiş demektir. Kur'an-ı Kerim, iman kelimesini bazı ayetlerinde islâm kelimesiyle aynı anlamda kullanmıştır. Bu bakımdan imanın şartlarından biri veya bir kaçını inkâr eden, imandan da islâm'dan da çıkmış olur. islâm, müntesiplerinin dünya ve ahiret saadetini sağlamak için bir takım temel prensipler koymuştur:

- 1-itikadî hükümler (inançlarla ilgili),
- 2-Amelî hükümler (ibadet ve yaşayışlarıyla ilgili),
- 3-Ahlâkî hükümler (moral değerlerle ilgili).

Müslümanlık, ilâhî dinlerin sonuncusu olarak Hz. Muhammed (s.a.v) tarafından tebliğ edilmiştir. islâm VII. yüzyılın başlarında Arabistan'da doğmuştur. Bu sırada gerek Arabistan'da gerek dünyanın diğer yörelerinde birçok din mevcuttu. islâm önce Mekke ve Medine'de yayılmış, sonraları Arap yarımadasının diğer bölgelerine girmiştir. Dünyanın birçok ülkelerinde islâm'ın yayılmasında Türklerin büyük rolü olmuştur.

islâm'ın doğuşu sırasında Mekke'de putperestlik hâkimdi. Kabe 360 putun (006) merkezleştiği bir panteon idi. Dini hayatta Allah'tan başka birçok mabutlara Tanrı diye tapıyorlardı. Mabutların başlıcaları, Lat, Menat, Hübel ve Uzza idi. Kabe mukaddes bir ibadethane olmakla beraber Mekke'de ayrıca bir rahip zümresi vardı. Dinî hayat ve ibadetler kabile başkanlarıncı idare edilirdi. Kâhinlerin de toplumsal hayatta özel bir yeri vardı. Yine islâm'ın doğuşu sırasında Mekke ve Medine'de az da olsa Yahudi ve Hristiyan cemaati yaşamakta idi. Bununla beraber o bedevi toplumda Hanif denilen puta tapmayı reddeden Yahudi ve Hristiyan da olmayan bir zümre yaşamakta idi. O sıralarda dünya genelinde tam bir kargaşa yaşıyordu. Mevcut dinler insanlara huzur vermek, onları manevi yönden tatmin etmekte yetersiz kalıyordu. işte bu ortamda Arabistan'dan doğan islâm güneşi, karanlıkların giderileceğine dair insanlara ümit vermiştir.

Mekke, yüzyıllardır hem ticaret, hem de din açısından merkezi bir hüviyete sahipti. Araplar genellikle göçebe olmalarına rağmen, Mekke, Medine, Yemen vb. beldeler şehir yaşayışına büyük ölçüde adapte olmuştu. islâm'ın Hz. Muhammed (s.a.v)'e bildirildiği dönemde, Arap toplumunda putlara tapmanın ötesinde (008) insanlar, hurafe ve batıl inançlarla iç içe yaşıyorlar, adeta bütün hayatlarına sihirbazlar ve falcılar yön veriyordu. Araplar arasında puta tapıcılığın tabii bir sonucu olarak "Tağut" denilen tapınaklar da gelişmişti. Kâbe'ye gösterdikleri saygıya benzer tarzda bu tapınaklara da saygı gösteren Araplar, bazı özel günlerinde bu tapınakların önünde kurban keserler, tavaf ederler

- » Salavat Getirmenin Sevabı
- » Din Adamlarını öcü Gösteren Filmler
- » Dünyanın En Büyük Camisi
- » Karikatüristin Sonu..
- » Kurbağa!...
- » İngiltere, Yapay Sperm Tartışıyor
- » Beni Nasıl Seviyorsun..?
- » Hemde Parasını Seytana Ödettirmiş
- » 'Sizin İçin En Korktuğum şey Küçük şirk'
- » Kızlarımızı Nasihatlar
- » Dua..
- » Hz.muhammed'in Yumuşak Huyu Bağışlaması
- » Ya RasûLaLLah! Bana "ümmetim" Diye Bakarmısın?
- » Devlet Hazinesii
- » şeytanların Tolantısı
- » Ağlatan Düşünce...
- » İki Yaklaşım Farkı
- » Azad Edilenler...
- » Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî
- » Yaratıcı Bir Rahip, Evlilik Problemlerini çözmek İçin İlginç Bir Yol Buldu...
- » Tüm Video Ve Ses Dosyası Paylaşımlarım (yüzlerce-güncellenecek)

ve kur'a okları çekerlerdi. Ayrıca Araplar evlerinde de put bulundurulardı. Bunların putları Allah ile kendi aralarında ortak tutmalarına "müşriklik" denir. Her kişinin bir putu vardır. Kişi ancak kabilesini terk ettiği takdirde putunu değiştirdi. Bunların dışında Araplar arasında yıldızlara ve atalara tapınma inancı da oldukça yaygındı.

Müşriklerin baskı ve zulümlerinden dolayı ilk müslümanlar ibadetlerini gizli yapmışlardır. Hz. Peygamber (s.a.v)'in islâm tebliğinin ilk üç yılı sonlarında Hz. Ömer'in de Müslüman olmasıyla sayıları kırka ulaşmıştı. Hz. Ömer'in islâm'ı kabulü Müslüman topluma moral kazandırmıştır. Artık bu andan itibaren Müslümanlar hem inançları, hem de ibadetlerini saklamamışlardır.

islâm, nazil olduğundan günümüze kadar bir harfi bile değişmeyen ilâhî kitap Kur'an'a ve O'nun tebliğcisi Hz. Muhammed (s.a.v)'in hadislerine dayanmakta, böylece bütün insanlığa hitap etmektedir. islâm evrensel bir dindir, bir milletin, bir zümrenin veya bir bölgenin dinî değildir.

islâm evrensel olduğu gibi O'nu tebliğ eden peygamber de bütün insanlığa gönderilmiştir: "Habibim seni müjdeci, haberci ve bütün insanların Peygamber'i olmaktan başka bir sıfatla göndermedik. Fakat insanların çoğu bilmezler". (009)

islâm öncelikle fertlerin düzelmesini esas alır. Fertler düzeldiği ölçüde, o toplum da düzelecektir. ideal toplumun teşekkülü de böylece sağlanmış olacaktır. islâm, bütün emir ve yasaklarında dünya-ahiret dengesini en iyi şekilde kurmayı hedef edinmiş bu hedefine de en mükemmel şekilde ulaşmıştır.

inanç ve ibadet Sistemi

Eski dilde iman karşılığına kullanılan inanç "inanmak, itimat etmek" anlamına gelir. Din terminolojisinde inanç, "mutlak tasdik" manasındadır." (010) Gerçek manada tasdik dil ile kalbin birleşmesidir; buna erişen kişi de mü'mindir. Dil ile tasdiki kalbiyle pekiştirmeyen kişiye münafık denir. Halk deyişleriyle iki yüzlülük halidir. iman, amel ile birleştiği zaman daha da önem kazanır. iman amelle olgunluğa kavuşur. Ameli olmayan kişinin imanı bulunabilir. Hz. Peygamber (s.a.v)'in "Sizin iman bakımından en kâmil olanınız, ahlâk bakımından en güzel olanınızdır. (011) Hadis-i şerifleri imanının, ancak amel ile yüceleceğine dikkat çekmektedir.

islâm ilahiyatı ile ilgilenen araştırmacılar, Kur'an-ı Kerim ve hadis-i şeriflerde geçen iman ve islâm terimlerini ayrı ayrı inceledikleri gibi, iki terimin birbiriyle olan münâsebeti üzerinde de durmuşlardır. Hadd-i zatında iman ile islâm kelimeleri arasında lügat açısından fark bulunmakla beraber, bu daha çok özellik ve genellik yönündedir. iman daha özel, islâm ise daha geneldir. Daha açık bir ifade ile iman tasdik, islâm ise teslimiyet demektir. Bir bakıma tasdikın gerçekleşmesi, teslimiyeti ister istemez akla getirmektedir. Ancak her teslimiyetin tasdik manasında algılanması da mümkün değildir.

Konu genel hatlarıyla ele alındığında islâm ile insanın bir olduğu görülmektedir. islâm nazarında mümin olsun, müslim olsun aynı dinî hükümler uygulanır. Hz. Peygamber (s.a.v) insanları, mümin, kâfir ve münafık olmak üzere üç kısma ayırmıştır. imam-ı Azam'a göre insan ile islâm arasında lügat açısından fark bulunmakla beraber, din bakımından islâmsız iman, imansız islâm mümkün değildir. islâm kelâmcıları iman esaslarını öncelikle ikiye ayırır:

- 1-icmalî iman (toptan inanma, Kelime-i Tevhid, Kelime-i şahadet),
- 2-Tafsili iman (Amentü'de ifade edilen hususlara ayrıntılı olarak inanmak),

islâm Dini'nin iman esaslarını Kur'an-ı Kerim bildirmiştir. Amentü denilen imanın altı esasını bir arada Hz. Peygamber (s.a.v) açıklamıştır.

1- inanç Sistemi

1.1. Allah'a iman

islâm Dini'nin temeli Allah'a inanç esasına dayanır. Bütün ilâhî dinler Allah'a inanmayı temel kabul etmiştir. ilâhî dinler dışındaki diğer bazı dinlerde de Allah'a inanç meselesi prensip olarak mevcuttur. Tarihin her döneminde Allah'a inanmayan fertler bulunmuştur; ama bütün bir toplum asla!

Kur'an-ı Kerim, sayısız âyetinde Allah'a imanın önemini belirtmiştir. Kur'an-ı Kerim insanı, Allah'ın zâtını düşünmekten menederken, O'nun

varlığı, birliği, yüce sıfatlarıyla güzel isimlerini düşünmeyi tavsiye etmiştir. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.v) bir hadis-i şerifinde, "...ancak Allah'ın zatını düşünmeyin. Çünkü buna kudretiniz yetmez" buyurur. Aynı manayı kuvvetlendiren bir diğer hadis-i şerif şöyledir: "Kalbine ne gelirse, Allah ondan başkadır."

İslâm'da Allah kavramını en güzel açıklayan âyetlerden bir kısmı ihlâs sûresindedir: "De ki, O, Allah'tır, bir tekdir. O Allah'tır, sameddir. Doğurmamıştır, doğurulmamıştır." (012)

Allah inancı konusunda ölçülü ve dengeli bir mantık sergileyen İslâm, O'nun sıfatlarını, başka varlıklara vermediği gibi, yaratılmışların sıfatları da Allah'a atfedilemez. İslâm'a göre Allah her yerde hâzır ve nazırdır. Şekilden zamandan ve mekândan münezzehtir. O, insanlara şah damarından daha yakındır. Din gününün yegâne sahibi O'dur. Kişinin Allah'a imanı, fıtratının bir gereğidir. Ergenlik çağına gelmiş akıllı kişi, Allah'ın varlığını imanla yükümlüdür. İmam-ı Maturidi'ye (852-944) göre, peygamberler tarafından dinî hükümler tebliğ edilmedikçe bu kişiler ahkâm-ı şeriyeye ile mükellef tutulmaz. İslâm bilginlerine göre Allah'ın varlığı, birliği vahyin irşadı ve kalbin tasdiki ile açıklık kazanır, fakat O yüce varlığın mahiyetini kavrayamayız.

1.2. Meleklerle iman

İslam inançlarından biri de meleklerle imandır. Kur'an-ı Kerim'de hadis-i şerifler melekleri, onların varlık ve misyonlarını bize açıklamıştır.

Melekler, erkeklik ve dişiliği olmayan, yeme-içme vb. den uzak ruhanî ve nuranî varlıklardır. Gözle görülmezler. Evlenmek, çoğalmak, doğmak, ölmek vb. insanlara has davranışlardan uzaktırlar. Daima Allah'ı tesbih ile O'na ibadet ederler; Allah tarafından verilen görevleri yerine getirirler, günah işlemezler, bir imtihana tâbi değildirler. Bu bakımdan günah işlemeye de müsait yaratılmış olan insan, kendini günahlardan koruyabilirse Allah katında meleklerden de üstün olabilir. İnsanların masumiyet içinde hayat sürebilmeleri, onların melekleşmesini sağlar.

Aynı ayrı görevlerle mükellef dört büyük melekten (Cebrail, İsrâfil, Mikail, Azrail) başka insanların yaptığı işleri kaydeden Kirâmen Kâtibin ile Münker Nekir melekleri de vardır. Melekler gözle görülmeyen varlıklar olmak itibarıyla bu tür bir inanç diğer dinlerde de mevcuttur. Muharref ilâhî dinlerden olan Yahudilik ve Hıristiyanlık'ta meleklerle inanılmakla beraber aralarında fark vardır. Yahudilik ve Hıristiyanlık dinlerine nazaran melek, inancını en güzel ve net şekilde açıklayan din İslam olmuştur.

1.3. Kitaplara iman

Müslümanlığın iman esaslarından biri de kitaplara imandır. (013) İslâm'da kitaplara imandan kasıt, dört ilâhî kitapla, onlardan önce yine peygamberlere gönderilen sahifeler (suhuf)dir. (014) Bütün bu kitapları Allah peygamberlerine Cebrail aracılığı ile göndermiştir. İlahî kitaplara Kütüb-i Münzele ve Kütüb-i Semaviyye de denir.

Kur'an-ı Kerim, ilâhî kitapların muhtevası, hangi peygambere verildiği vb. hususlarda tatminkâr bilgiler vermektedir. Zebur'un ise sadece Hz. Davud'a verildiğini açıklamıştır.

1.4. Peygamberlere iman

İslâm'da inanç şartlarından biri olan peygamberlere iman, sadece Kur'an-ı Kerim'de isimleri zikredilen peygamberleri değil, gönderildikleri sabit, fakat isimleri bilinmeyen peygamberleri de kapsar. Peygamberler, Allah'ın emir ve yasaklarını insanlara ulaştıran elçilerdir. Bu bağlamda onlara nebi ve rasul de denir. İslâm'a göre peygamberlik Allah'ın seçkin kullarına verdiği bir imtiyaz ve özel görevdir. İnsan çalışıp çabalamakla peygamber olamaz.

Kur'an-ı Kerim 25 peygamberi ismen açıklamış, peygamber olup-olmadığı tartışılan üç kişi dışında her topluma peygamberler gönderildiğini bildirmiştir. İlk peygamber Hz. Adem, son peygamber Hz. Muhammed (s.a.v) arasında kaç peygamber bulunduğu kesin olarak bilinmemektedir.

Müslümanlar ayırım yapmaksızın bütün peygamberlere inandığı halde, Yahudiler Hz. İsa ve Hz. Muhammed (s.a.v)'e, Hıristiyanlar ise Hz. Muhammed (s.a.v)'e inanmazlar.

Hristiyanlar da prensip olarak peygamberlere imanı kabul etmişler, ancak bazı istisnalar koymuşlardır. Bundan ayrı olarak yine Hristiyanlar, Hz. isa'nın Havarilerini ve Pavlus'u da peygamber hatta peygamberlerden de üstün sayarlar. Hristiyanlara göre peygamberlik çalışmakla elde edilmez; o ancak Ruhul-Kuds'ün bir görevlendirmesiyle olur. Yine Hristiyanlık'ta Hz. isa, "Tanrı'nın Oğlu", diye nitelendirilirken, O'nun havarileri de Hz. isa'nın resulleri sayılmıştır. Hz. isa'ya Mahkeme-i Kübra'nın yöneticisi olarak da inanırlar.

1.5. Ahiret Gününe iman

Allah ve O'nun peygamberi'nin bildirdiklerine inanan, kişi için Ahiret Günü'ne iman zorunludur. Ahiret günü, birinci nefhadan ikinci nefhaya, sonra da cennet ehlinin cennete, cehennem ehlinin cehenneme girmesine kadar geçer zamandır. Diğer bir ifade ile ikinci nefhadan sonra başlayan ve sonsuza kadar uzanan zamandır.

Müslümanların ahirete imanları Kur'an-ı Kerim ve hadis-i şeriflere dayanmaktadır. Bir ayet-i kerimede şöyle buyrulur:

"Onlar san indirilenlere de, senden evvel indirilenlere de inanırlar. Ahirete ise onlar şüphesiz bir bilgi ve iman beslerler." (016)

Ahiret Günü'ne tam anlamıyla inanan kişi, dünya hayatını da düzene sokmuş, günahlardan ve sapıklıklardan nefsini büyük ölçüde korumuş olur.

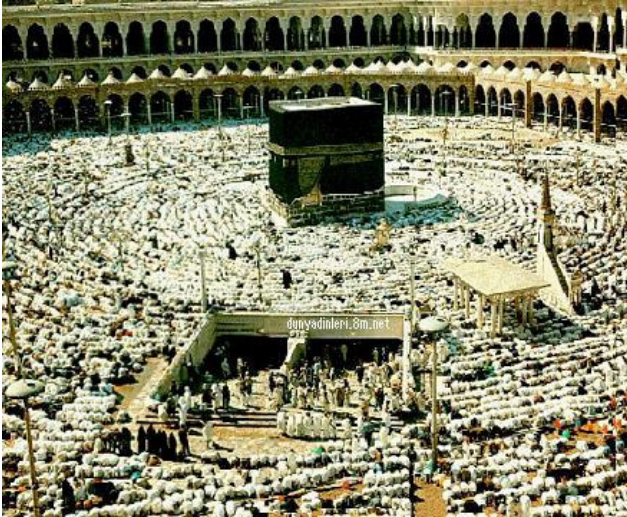
Kur'an-ı Kerim, Allah'a imandan sonra çoğu kere Ahiret Günü'ne imanı zikreder. Ahiretin zamanını bilemeden her an o büyük güne hazırlanmak, Müslümanın dünya hayatına bağlanmasını sağladığı gibi, ona sorumluluk da yükler. İslâm, Ahiret Günü'nü, ölümü kıyametin vukuunu, sonra neler olacağını, ölümden sonra tekrar dirilmeği, hesaba çekilmeği, ceza ve mükafat görüleceğini vb. ayrıntıları ile açıklamıştır.

Yahudilik ve Hristiyanlık'ta da ölümden sonra dirilme inancı vardır. Yahudilik'te ahiret konusu İslâm ve Hristiyanlığa nisbetle fazla işlenmemiş, onlar daha çok dünya hayatına önem vermişlerdir.

Hristiyanlar ise Ahiret Günü'nün hemen geleceği korkusu ile ruhbanlığa sarılmışlardır. Bu konuda da en sağlıklı dengeyi İslâm kurmuştur. İslâm'a göre "Hiç ölmeyecek gibi dünya için çalışılacak, yarın ölecekmiş gibi ahirete hazırlanılacaktır".

Ahiret Günü'ne iman konusunun Yahudiliğe ne zaman girdiği kesin olarak bilinmemektedir. Zaten Tevrat'da da kıyamet, mahşer, cennet, cehennem hakkında açık bir bilgiye rastlanmamaktadır. Ayrıca bu konudaki inançları da zaman zaman değişikliklere uğramıştır.

İncillerden elde edilen bilgilere göre Hz. isa'nın ikinci kez dünyaya gelişiyle kıyamet vuku bulacak, ölümler mezarlarından kalkarak dirilecekler, (017) O da insanları hesaba çekmek üzere adalet kürsüsüne oturacaktır. Yine Hristiyanlar Hz. isa'nın yakın bir gelecekte yeryüzüne ineceğine, ancak O'ndan önce Deccal'in ortaya çıkacağına inanırlar. Hristiyanlara göre Allah hükmetme yetkisini Hz. isa'ya vermiştir. Ölümden sonra ruh bedenden ayrılarak dünyadaki durumuna göre sevap veya cezaya çarptırılacaktır. (018) Ölümlerin son mükafatlandırılmasından önce berzah denilen yerde kalacaklardır. Hristiyan inancında ölümden sonra cennette mutluluk, cehennemde azap göreceği olan yalnız ruhtur.

1.6. Kaza ve Kadere iman

İslâm'da iman esaslarından biri de kaza ve kadere imandır. Gerçekte bu ifadenin kader ve kazaya iman şeklinde olması daha uygun ise de, Türkçemiz de böyle yerleşmiştir.

Kader, ileride meydana gelecek her şeyin önceden bilinerek Allah tarafından takdir ve tesbit edilmesi, kaza da, bilinen ve tesbit edilen her şeyin zamanı geldiğinde yine Allah tarafından yaratılmasıdır. Kader, Allah'ın ilim sıfatına, kaza da tekvin sıfatına racidir. Ehl-i sünnetin inancı budur.

İslâm'a göre Allah'ın küllî iradesi yanında kulan cüz'î bir iradesi vardır. Kul bu iradesini hayra da şerre de yönlendirebilir. iyilik-kötülük, hayır-şer belli olduğuna göre kula düşen görev, aklını kullanarak iyi ve hayır olana yönelmektir. İnsan, iradesiyle yaptıklarından sorumludur.

iradesi dışında olan (hangi ana-babadan, nerede, ne zaman doğacağı, boyu ve renginin ne olacağı vb.) hiçbir şeyden sorumlu değildir. Allah, kişinin hür iradesiyle seçtiği şeyleri, onun seçtiğine uygun şekilde yaratır. Kısaca seçen insan, yaratan Allah'tır. insanın nasıl bir tercihte bulunacağını Allah ezelde bildiği için Levh-i Mahfuz'da bunlar yazılmıştır. "İlim malûma tabidir" cümlesinin anlamı da budur. Bu bakımdan bazı kişilerin sorumluluktan kurtulmak için "ne yapayım, alın yazım bu imiş" tarzındaki itirazlarının geçerliliği yoktur. Kişi, iradesini hayra yönlendirerek çalışacak, iradesi dışındaki sonuçları da tevekkülle karşılayacaktır. insanın hayırlı zannederek bir işi yapmaya yönelmesi, ancak sonucun dileği doğrultusunda olmaması halinde, bu sonucun kendisi için hayırlı olduğuna inanması da onu kalben huzurlu kılar. Bu durumu açıklayan bir âyet-i kerimede şöyle buyrulur: "Ey müminler, sizin hoşunuza gitmediği halde uhdenize savaş yazıldı. Olur ki bir şey hoşunuza gitmezken o, sizin için hayırlı olur. Bir şeyi de sevdiğiniz halde o da hakkınızda şer olur. Allah bilir, siz bilmezsiniz." (019)

islâm dışındaki dinlerde net bir şekilde kader anlayışı bulmak mümkün değildir. Hinduizmdeki "karma" inancı kader olarak yorumlayanlar vardır.

Yahudilik'te alın yazısından çok, olaylar, Tanrı'nın çizdiği belirli bir gayeye göre şekillenir. insanların bu dünyadaki hayatı dine uygun yaşamak ve Tanrı'nın emirlerinden sapmamak temeline oturtulmuştur. Hayır ve şerri yaratan Allah'tır. Hayır mükâfat, şer de ceza içindir. Kulların başına gelen felâketler Tanrı'nın bir çeşit imtihanıdır.

Hıristiyanlar, insan hürriyetini sınırlandırdığı için kader ve kazaya fazla sıcak bakmamışlardır. Onlara göre Allah ancak hayrın yaratıcısıdır. şahit olduğumuz kötülükler Allah'tan değildir. Hayır ve şer Allah'ta birleşemez; çünkü Allah kötülüklerden nefret eder. (020) Bunlardan ayrı olarak Hıristiyanlık'ta önemli bir yeri olan "Asî Suç" (021) 'la kader arasında kurulan tuhaf ilgiye de bakılmalıdır. Burada tartışılan ana mesele, "asî suç olduğu için mi insanlar kötülüğe meylederler, yoksa kötülüğe meylettikleri için mi asî suç vardır?" cümlesinde özetlenebilir.

2- ibadet Sistemi

ibadet sisteminden kastedilen, islâm'ın şartlarıdır. Hz, Peygamber (s.a.v) bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurur: "islâm beş temel üzerine kurulmuştur. Allah'tan başka ibadet olunacak Tanrı bulunmadığına, Muhammed'in O'nun kulu ve Rasulü olduğuna şahadet etmek, namaz kılmak, zekât vermek, oruç tutmak, hacca gitmek." (022)

Hadis-i şeriften de anlaşılmalıdır ki islâm'ın ilk şartı Allah'a ve O'nun peygamberine şahadettir. islâm'a girmek bu şartlarla olur ve bunlar yerine getirilmedikçe diğerlerini yapmanın hiçbir kıymeti olmaz. Bu ilk şarttan sonra namaz, oruç, hac ve zekât gelir.

Hemen bütün dinlerde ibadet vardır ve inançtan sonra gelir. Arapça'da ibadet "boyun eğmek, itaat etmek, kulluk etmek, tapmak, taat ve takva" mânalarını ifade eder. Genel olarak "Allah'a tapma" olan ibadet terimi, "putlara tapma" (023) için de kullanılır. (024)

Bir başka açıdan ibadet, sonsuz kudret sahibi Allah'a karşı gösterilen tevazu, hürmet, itaat ve ta'zimin en yüksek derecesidir. ibadet yalnız Allah'ın hakkıdır ve yalnız O'nun için yapılır. (025) Kur'an-ı Kerim'de ibadet kavramı genellikle, "Kul olmak, boyun eğerek itaat etmek, ilâh tanımak" vb. manalarda kullanılmıştır; (026) ibadet kalb ve vicdanla hissedilen kulluk şuurunun dıştaki tecellisidir. Bu bakımdan ibadet insanın dinî şuuru kuvvetlendiren bir cevherdir. şuurla ve hakkına riâyet edilerek yapılan ibadet imanî kuvvetlendirir.

Hemen bütün dinlerde cemaatle yapılan ibadet, ferdi ibâdetten üstün tutulmuştur. ibadet yapılan yere mabed denir. Bazı araştırmacılara göre ilk mabed, tabiatın kendisidir. Bütün dinlerde îman ile âmel arasında daima ilişki kurulmuş; imanını ameli ile bütünleştiren kişi övülmüştür. ibadetin bir parçası olan "dua"yı ibadetten ayırmak her zaman mümkün değildir.

Çoğu zaman ibadetle dua içiçe bulunmuştur. islâm dışındaki bazı dinlerde ibadet, nadir hallerde aletsiz, bazan da aletli olarak müzikle karışık bir merasim şeklinde uygulanmıştır.

ibadetler bir bütün halinde Hz. Peygamber (s.a.v) tarafından tek tek uygulanarak müslümanların bu konudaki tereddütleri giderilmiştir. islâm Dini'nde ibadetler üç grupta incelenebilir:

- 1-Bedenle yapılan ibadetler (namaz, oruç),
- 2-Malla yapılan ibadetler (zekât, fitre, sadaka),
- 3-Hem beden hem de malla yapılan ibadet (hac).

islâm'da ibadetin en yüksek derecesi, Allah'a hiçbir menfaat beklemezsizin O'nun Allah olduğu şuuru ile inkıyad ve itaat etmektir. Kâinattaki bütün varlıklar kendi hallerine göre kendi dilleriyle ibadetlerini Allah'a karşı yapmaktadırlar. Allah kullarına güçlerinin yeteceğinden fazlasını yüklememiştir. (027)

Kur'an-ı Kerim'in birçok ayeti, müminleri Allah'a itaate çağırılmaktadır (028) islâm'da ibadet hayatın bir parçası olarak algılanmış ve kişinin idrakini geliştirmiştir. (029) ibn Teymiye'ye göre islâm bir bütün olarak Allah'a kulluk etmekten ibarettir. ibadet esnasında ırk ve renk farkı gözetmeyen islâm, bu özelliği ile Allah huzurundaki eşitliği düşünce plânından hayata geçirmiştir.

2.1- Namaz

Namaz, belirli vakitlerde yerine getirilen, kendine hâs hareket, okuyuş ve şartları bulunan bir ibadettir. Farz oluşu Kur'an, sünnet ve icma ile sabittir. Bir ayet-i kerimede, "Çünkü namaz müminler üzerine vakitleri belli bir farz olmuştur." (030) buyrulur. Hz. Peygamber (s.a.v)'de bir hadis-i şeriflerinde, "Allah her Müslüman erkek ve kadına her gün ve gecede beş vakit namazı farz kılmıştır" buyrulur.

Ergenlik çağına gelmiş, akli başında olan kadın-erkek bütün Müslümanlar üzerine farz kılınmış beş vakit namazın dışında, cuma namazı da yalnız erkeklerle farzdır. Yılda iki bayram (ramazan, kurban) namazı vacib, cenaze namazı ise farz-ı kifaye'dir. Beş vakit namaz Miraç Gecesi'nde farz kılınmıştır. Namaz mümini fenalıklardan ve günah işlemekten korur. Bu sayede mümin, dünyadaki borcunu ödemiş ahiret için sevap kazanmış olur.

Dinin direği, müminin miracı olan namaz, islâm'ın bütün şartlarını toplayan ve kulu aracısız Allah'a ulaştıran bir ibadettir.

Namazın altısı daha başlamadan, altısı da namazla birlikte yerine getirilen on iki farzı diğer hiçbir dinde bulunmayan bu en mükemmel ibadetin bir diğer özelliğini teşkil etmektedir. Diğer dinlerdeki ibadetlerin hiçbirinde namazdaki disiplini görmek mümkün değildir. Namazın beş ayrı vakitte farz kılınışı, müminin bütün gün belli aralıklarla kendini kontrol etmesini sağlar. Kulun, günahlarından pişmanlık duyarak af dilemesi, Allah'ın huzurunda olduğunu idrak etmesinin en güzel vasıtası yine namazdır.

2.2- Oruç

islâm'ın beş şartından biri de yılda bir ay ramazanda oruç tutmaktır. Oruç, Medine'de hicretin ikinci yılında farz kılınmıştır. Bir ayet-i kerimede şöyle buyrulur: "Ey iman edenler, sizden evvelkilere yazıldığı gibi sizin üzerinize de oruç yazıldı. Ta ki korunasınız". (031)

Oruç niyet ederek tan yeri ağarmaya başladığı andan ta akşam güneşi batıncaya kadar yeme-içme ve cinsel ilişkiden uzak kalmak, suretiyle eda edilen bir ibadettir. Büyük ölçüde bedenî bir ibadet olan orucun sayılmayacak kadar çok sıhhi faydaları da vardır. Bugün tıbben de sabit olduğu üzere, birçok bedenî hastalıkların tedavisi ancak oruçla yani perhizle mümkün olmaktadır. Hz. Peygamber (s.a.v)'in "Oruç tutun ki sıhhat bulasınız" hadis-i şerifleri de buna işaret etmektedir. Oruç sayesinde, yeme içme açısından zengin-fakir ayırımı büyük ölçüde giderilmektedir. Dinî bir görevi yerine getirmek gayesiyle tutulan oruç, aynı zamanda iradeyi kuvvetlendirir. Açlığa, susuzluğa dayanma, gücü verir. Oruç sayesinde Müslüman haramları daha fazla terkederek helâlleri arar. Ramazanı takibeden aylarda da daha disiplinli ibadet etme alışkanlığını kazanır.

islâmın oruç ibadetinde, diğer bazı dinlerin oruca benzer ibadetlerinden mevcut olan perhiz belirli gıdaların dışında bir şey yememe, iki gün geceli-gündüzlü aç kalma vb. haller yoktur. Oruç, tamamen müminin yemek ve ruhi disiplinini sağlamayı hedef almıştır. Yahudilik ve Hristiyanlık'ta Hz. Musa ile Hz. isa'nın uygulamalarından kalma 40 güne kadar varan ve perhizi esas alan bir anlayış islâm'ın orucunda görülmez. Müslümanlıktaki oruçta nefse ziyet yerine onu olgunlaştırmak esastır.

2.3-Hac

Hac, bedenî ve malî gücü yerinde, akıllı, ergenlik çağına gelmiş hür müslümana ömründe bir kere olmak üzere farzdır. Bu şartları taşıyan müslüman, belirli zamanda, ihramlı vaziyette Arafat'ta vakfe ve Kabe'yi tavaf ederek hac ibadetini yerine getirmiş olur. Bu farzların dışında hacca vacip ve sünnetleri de vardır. Yukarıda sayılan şartlar kendinde bulunan müslüman bir takım bahanelerle hacca geciktirmeyerek ilk fırsatta eda etmeye çalışmalıdır.

 Bu resim yeniden boyutlandırıldı. Resimin özgün boyutunu görmek için buraya tıklayın.

Hac, dünyanın her tarafındaki müslümanları yılın belli günlerinde biraraya toplayan büyük bir ibadettir. içtimâî mevkîî ne olursa olsun, bütün hacı adaylarının kefene benzeyen ihram içinde boyunlarını bükerek "Lebbeyk" (Buyur Rabbim) yakarılarıyla Allah'ın huzurunda bulunma gayretleri Hacca ayrı bir manevî hava verir. Hac sayesinde dünyanın dört bir yanındaki müslümanlar aynı makamlarda toplanarak âdeta büyük bir şûra meydana getirmiş olurlar. Birbirleriyle dertleşmek, konuşmak, problemlerine çareler bulmak imkânını elde ederler. İslâm kardeşliğinin güzel bir dayanışmasını gerçekleştirmiş olurlar.

2.4-Zekât

Malî bir ibadet olan zekât, Kur'an-ı Kerim'de çeşitli isimlerle namaza birlikte 37 ayetle zikredilmiştir. Zekât dinen zengin sayılan müslümanın, bir yıl dolduran 80.18 gr. altın, 561 gr. gümüş, bunların karşılığı para, döviz veya ticarî eşyasının 1/40'ini fakirlere vermesidir. Kur'an-ı Kerim, zekât verilmesi gerekenleri sekiz sınıfta toplamıştır. Zekât, akıllı, ergenlik çağına gelmiş, hür, nisab miktarı servete sahip ve bu malın üzerinden de bir yıl geçmiş olan müslümanlara farzdır.

Zekât, sosyal dayanışmayı sağlayan, müslümanlar arasındaki birlik ve sevgiyi kuvvetlendiren malî bir ibadettir. Fakirlerin zenginler üzerindeki haklarıdır. Kitap, sünnet ve icma ile sabit olmuş bir farzdır.

Lügatte "temizlik, büyümek ve çoğalmak" anlamlarına gelen zekât, bu manalara uygun olarak veren kişinin malını temizlemekte ve artarak çoğaltmasını sağlamaktadır.

Zekâtın en büyük fonksiyonlarından biri de cemiyetlerdeki sınıf farklılaşmalarını gidermesi, zenginlerle fakirler arasında bir orta sınıfın oluşmasını sağlayarak, aşırı uçların teşekkülünü önlemesidir.

İslâm'ın zekâtla getirdiği zorunlu ödemenin bir benzerinin, diğer dinlerin hiçbirinde bu derece şümulü görmek mümkün değildir. İşte bundan dolayıdır ki, müslüman toplumlarında farklı gelir gruplarındaki insanlar arasında daima sevgi ve saygı ortamı yaşatılabilmektedir.

2.5- Kelime-i şahadet

İslâm'ın beş temel üzerine bina edildiğini açıklayan hadis-i şeriften anlaşılacağı üzere, bu beşinci esas "şahadet" cümlesini yani "Allah'tan başka ilâh olmadığını, Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve Rasulü olduğunu" söylemektir. Bu kalb ile tasdik, dil ile ikrar etmek suretiyle gerçekleşir.

İslâm'dan başka bir dinden İslâm'a girmek (ihtida) isteyen her kişinin, ilk söylemesi gereken cümle de budur.

Mukaddes Kitabı

İslâm'ın kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim'dir. (032) O bir vahiy eseri olduğunu (033) bizzat açıklar. Kur'an Hz. Muhammed (s.a.v)'in kalbine (034) Ruhul-Emîn (035) Ruhul-Kuds (036) vasıtasıyla ramazan'da nazil olmaya başlamıştır. (037) Kur'an-ı Kerim 114 sûre ve 6000 küsur ayetten meydana gelmiştir. Mekke ve Medine'de nazil olmuştur. (038) Dört unsuru vardır: 1- Lafız olması, 2- Arapça olması, 3- Hz. Muhammed (s.a.v)'e inzal edilmiş olması, 4- Hz. Peygamber (s.a.v)'den bize kadar tevatür yoluyla nakledilmiş olması. Bu dört unsurdan biri eksik olunca Kur'an olamaz. (039)

Dinler Tarihçilerinin de ittifakla belirttikleri üzere mukaddes ve ilâhî kitap olan Kur'an, Allah'ın kadîm ve ezeli kelâmıdır. Bunda melek ve peygamber sadece birer vasıtaadır.

Hz. Peygamber (s.a.v)'in, Allah'tan vahiy suretiyle nakletmiş olduğu ayetler, o zaman da binlerce sahabe tarafından ezberlenerek vahiy kâtipleri tarafından yazılmış ve böylece tevatür yoluyla nakledilmiştir. Otuz cüzden oluşan Kur'an-ı Kerim'in her cüzü dörder "hizb'e" ayrılmıştır. Kur'an-ı Kerim azar azar nazil olarak 22 yıl 2 ay 22 günde tamamlanmıştır. (040)

Nazil oluşu Hz. Peygamber (s.a.v) daha hayatta iken tamamlanan Kur'an-ı Kerim'in tertibi de yine O'nun tarafından vahye dayanılarak yapılmıştır. Bu tertibe göre Hz. Ebu Bekir Kur'an'ı bir cilt haline getirmiş, Hz. Osman'da o nüshayı çoğaltarak önemli merkezlere göndermiştir. (041) Kur'an'ın muhafazası, "Kur'an'ı biz indirdik, O'nun koruyucuları da şüphesiz ki biziz" (042) ayeti gereğince Allah'ın garantisindedir.

Kur'an, kendinden Önceki ilâhî kitapların mahiyetinden bahseden, dinler arasındaki çelişkileri gideren bir ilâhî kitaptır. (043) Hz. Peygamber, (s.a.v)'in en büyük mucizesi olan Kur'an, Kitab-ı Mukaddes'in bazı peygamberlere iftira atmasına karşın, onlara isnad edilen iftiraları kesinlikle reddetmiştir.

Kur'an-ı Kerim'de çeşitli vesilelerle en çok âdi geçen ilâhî kitap yine Kur'an'dır. (044) Kur'an, Kur'an'dan başka Furkân, Kitab-ı Mübin, Mushaf kelimeleriyle de anılmaktadır. Kur'an-ı Kerim anlaşılması için Arapça olarak gönderilmiş, (045) çelişki ve ihtilâflardan korunmuştur. (046)

ilâhî kitaplar içinde üslûbunun akıcılığı ve dile kolay gelişinden dolayı ezberlenmesi de en kolay kitap Kur'an-ı Kerim'dir. (47) O, kesin bilgi için tek kaynaktır. (48) Doğru ile eğriyi ayıran (049) ve doğruluk isteyenler için bir öğüttür. (050) Açıklamaları genellikle özlü olan Kur'an, geçmişte cereyan etmiş hadiselerin, nerede ve nasıl olduğundan çok, niçin vukua geldiğine dikkat çekerek, doğabilecek kötü sonuçlar için insanları tedbir almaya yöneltmiştir.

Mezhepleri

Mezhep kelimesi Arapça'da gitmek anlamındaki "zehab" kökünden gelir. Bu kelime ile "gidilecek yol, gidilecek yer" kastedilmiş olur. İslâm'ın zuhurundan günümüze kadar birçok mezhep doğmuş, gelişmiş, zamanın geçmesiyle bazıları kaybolup gitmişlerdir. Mecazi olarak mezhep, görüş kanaat, inanç ve doktrin demektir. Türkçe'de, itikadî, amelî, siyasî ve fıkhi ekollerin hepsi "Mezhep" kelimesiyle karşılanmıştır.

Dinler ve Mezhepler Tarihi ile ilgili ilk dönem kaynak eserlerde "Fırka" ve "Nihle" kelimeleri, mezhep kavramını da içine alacak tarzda kullanılmıştır.

Mezhep kavramının doğmasında en büyük etken, dinin yorumu konusundadır. Bu manada batıl dinlerin bile mezhepleri olmuştur.

Mezheplerin çıkış sebeplerini, 1-iç sebepler, 2- Dış sebepler olarak iki ana noktada toplamak mümkündür.

Mezhep vakıası, dinî yoruma elverişli, aynı konudaki aksi bir yorumla çatıştığı zaman daha belirgin bir hal almıştır.

İslâm Dini'nde mezhepler, 1- itikadî, 2- Fıkhi, 3- Siyasî olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Şu noktayı da belirtmeliyiz ki, mezhep sahibi olan imam ve müçtehidler hiçbir zaman, "Biz bir mezhep kuruyoruz, bize uyun, bizim mezhebimizi kabul edin" dememişlerdir. Kendilerine bir dinî mesele sorulduğunda cevap vermişler, o cevabı kabul eden topluluk o mezhebi oluşturmuştur.

İlâhî dinleri tebliğ eden peygamberlerin yaşadıkları devir bir bakıma tam inanç ve bağlılığın sağlandığı devirdir. Hz. Peygamber (s.a.v)'den sonraki devirlerde zaman geçtikçe din üzerinde birtakım ihtilâflar ortaya çıkmış, çeşitli görüşler tartışılarak, anlaşmazlık ve aykırı görüşler mezheplerin doğmasına sebep olmuştur. Denebilir ki, İslâm'da ilk fikir ayrılığı Hz. Peygamber (s.a.v)'in vefatından sonra birtakım siyasî meseleler bahane edilerek çıkmıştır. İslâm Dini, büyük ölçüde Hz. Ömer'den itibaren diğer ülkelerde yayılmağa başlayınca, oralardaki insanların farklı inanç ve adetleriyle karşılaşan müslümanlar birtakım problemlerle ilgilenmek zorunda kalmışlardır.

Mezhepler arasındaki farklar bilgi, anlayış, zaman ve mekân değişiklikleriyle orantılı bir gelişme göstermiştir. İslâm mezheplerinin ortaya çıkmasındaki âmiller şöyle sıralanabilir:

- 1-Ölçü ve metod farklılıkları,
- 2-Hilâfet konusundaki tartışmalar,
- 3-Müslümanların dahili çekişmeleri,
- 4-Müslümanların farklı ülke kültürleriyle karşılaşmaları,
- 5-Yunan felsefesi, Yahudilik, İran ve Hind dinlerine ait düşünce ve inançların müslümanlar arasında yayılması,
- 6-Cahillerin hüküm ve fetva vermeğe kalkışmaları,
- 7- İlimin çeşitli branşlarında ihtisas ve derinleşme, elde edilen malzemenin derlenmesi. 8- Ayet ve hadisler ışığında ortaya çıkan durumlara göre yeni hükümler çıkarmak zorunluluğu.
- 9- Kadınların ekseriyette hak ve adalatten sapmaları.

işte ana hatlarıyla özetlenen bu sebepler öncelikle itikadî ve amelî mezheplerin doğmasına sebep olmuştur. (051)

itikadî mezhepler de 1- Ehl-i Sünnet, 2- Ehl-i Bid'at şeklinde ikiye ayrılmıştır. Ehl-i Sünnet de kendi içinde, 1- Selefiyye, 2- Maturidiyye, 3-Eş'ariyye diye üçe ayrılır.Ehli Bid'at (Ehli Beyt) mezhebi üyelerinden bazıları farklı inanç ve ibadetlere sahip olduğundan ayrıca ele alınacaktır.

islâm mezhepleri arasında zuhur eden fikir ihtilâfları islâm'ın iman ve ibadet esaslarını inkâr etmemiştir. islâm Tarihi'nde mezhepler arasındaki farklar anlayış, bilgi, üstad, zaman ve mekân farklarından çıkmış, temele inmemiştir. Bütün ehl-i sünnet imamları Allah'ın kitabını, Peygamber'in sünnetini, sahabenin icmasını ittifakla rehber edinmiş, ayrıca yekdiğerine karşı da saygı ve sevgi hisleriyle dopdolu bulunmuş, zaman zaman bunu açıkça ifade etmiş, hiçbirini sapıklıkla suçlamamıştır. (052) Bu kısa girişten sonra islâm dünyasının her köşesinde müntesipleri bulunan dört fıkıh (amel) mezhebini özet halinde vermeye çalışacağız.

1-Hanefî Mezhebi

Hanefî Mezhebi'nin kurucusu Ebu Hanife'dir. imam-ı Azam Ebu Hanife diye şöhret bulmuştur. Ebu Hanife Kufe'de (80/699) doğmuş, Bağdat'ta (150/767) vefat etmiştir. imam-ı Azam aslen Türktür. Sahabe devrine yetişmiş tabiîndendir. Kufe'deki büyük fakihlerden okumuştur. Önceleri ticaretle meşgul olmuş, sonra büyük fakihlerden şa'bî'nin teşviki ile ömrünü ilme vermiştir. Önce "Tevhid" ilmini okumuş ve yüksek bir mertebeye ulaşmıştır. Fıkıh-ı Ekber ile el-Alim ve'l-Müteallim adlı eserlerini yazarak islâm inancını savunmuştur. Basra'ya kadar giderek orada islâm inancı konusunda tartışmalara katılmıştır.

Ebu Hanife, hocası Hammad'ın ölümü üzerine O'nun yerine geçmiştir. imam-ı Azam, geniş ve sağlam karihası, kuvvetli fikir ve mütalâası, kitap, sünnet ve bunlardaki inceliklere derin vukufu ile temayüz etmiştir. Fıkıh ilminde pek yüksek seçkin bir mevki vardır. Çok fazla Hacca gittiği rivayet edilir. imam-ı Malik O'nun hakkında, "Ebu Hanife'nin mantığı o kadar kuvvetlidir ki, eğer şu direk altındır derse onu isbat edebilir" demiştir. imam-ı Azam'ın kitap ve sünnetten beşyüzbin mesele ortaya çıkardığı, altmışdört bin fetva verdiği rivayet edilir. O, seçme kırk büyük âlim yetiştirmiştir. imam-ı Ebu Yusuf, imam-ı Muhammed ve imam-ı Züfer bunların en meşhurlarındandır.

Hanefî Mezhebi önce Irak'ta çıkmış, oradan Mısır, Doğu ve Batı'ya yayılmıştır. Irak, şam, Afganistan, Doğu ve Batı Türkistan, Kafkasya, Anadolu, Rumeli Türkleri ve Balkanlardaki Müslümanların hemen tamamı Hanefî'dir.

Ebu Hanife, islâm Hukuku'nun kurucusudur. O'nun mezhebi en önce takarrür eden, en kuvvetli, en sahîh, en açık, kitap, sünnet ve sahabe görüşüne en uygun bir mezheptir.

imam-ı şafîî, "insanlar fıkrıhta Ebu Hanife'nin iyalidir" der. O, fıkrı düşünceye yepyeni bir metod getirmiştir. Metodu içtihadın bütün türlerini içine alır. imam-ı Azam metodunu, "Ben Allah'ın kitabıyla hüküm veriyorum. Kitapta bulamazsam Rasûlullah'ın sünnetine sarılıyorum. Allah'ın kitabında ve Rasûl'ün sünnetinde bir hüküm bulamadığı zamanlarda da sahabilerin sözlerine bağlanıyorum" (054) sözleriyle açıklar. Bunlara ilave olarak Ebu Hanife, kıyas, istihsan, icma ve örf de fetvalarında önem vermiştir. O'nun fıkrında 1- Ticarî bir ruha sahip oluşu, 2- şahsî hürriyeti himaye edişi, belirgin iki vasfı teşkil eder.

Osmanlı imparatorluğu'nun resmî mezhebi Hanefîlik'tir. Mahkemeler ve fetvalar bu mezhebe göre yürütülmüştür. Nitekim bazı ülkelerde Hanefî Mezhebi için Türklerin Mezhebi sözü gelenek haline gelmiştir. Amelde Hanefî Mezhebi'ne bağlı olanlar, itikad konusunda Ebu Mansur Mâturidi'ye uymuşlardır.

3- Malikî Mezhebi

Malikî Mezhebi'nin kurucusu Malik b. Enes'tir. Medine'de (93/711) doğmuş, yine orada (179/765) vefat etmiştir. imam-ı Azam ve imam-ı Yusuf'la görüşmeleri olmuştur. Malikî Mezhebi, Medine'ye gelip gidenler vasıtasıyla Batı'da Endülüs'te yayılmıştır. Bu bölge halkının bedevi

mizaçlı olmaları ve Hicazlılara mütemayil bulunmaları Maliki Mezhebi'ni tercihlerinde önemli rol oynamıştır. imam-ı Malik hadis ilminde çok kuvvetli idi. Muvatta adındaki hadis kitabı meşhurdur.

imam-ı Malik, Medine'de Rebiatü'l-Rey'den ilim tahsil etmiş, mezhebini, kitap, sünnet, icma ve kıyas üzerine kurmuştur. O'nun fıkhi görüşlerini Mısır'a intikal ettiren Abdurrahim b. Halit'tir. En çok yayıldığı yer de Yukarı Mısır'dır. Maliki Mezhebi'nin Endülü's'te yayılmasında halkın bedevi olması büyük rol oynamıştır. Maliki Mezhebi, Yemen, Katar, Bahreyn ve Sudan'da yaygındır. (055)

imam-Malik ile ilim tahsili yolunda hiçbir fedakârlıktan kaçınmayarak evini bile satmıştır. O'na göre ilim iki kısma ayrılır:

- 1-Bütün insanlara anlatılan mevzularla ilgili olan bilgiler.
- 2-Seçkin kişilere özgü olan bilgiler.

imam Malik, hadis-i şeriflerin yanında sadece sahabi ve tabii'lerin fıkhını öğrenmekle yetinmemiş, aynı zamanda rey'e dayanan fıkhı da yönelmiştir. Hocaları genellikle,

- 1-Fıkıh ve rey' üstadları,
- 2-Hadis ve rivayet üstadlarıdır

imam Malik, ancak meydana gelmiş meseleler hakkında fetva verir, muhtemel problemler hakkında görüş bildirmekten çekinirdi. Bilmediği bir mesele için "Bilmiyorum" demeyi prensip edinmişti. Fetva konusunda çabuk cevap vermezdi. O'na göre işlerin en hayırlısı sünnet, en kötüsü de uydurma ve bidatlardır. O'na göre birinci kaynak Kur'an, ikinci kaynak sünnettir. O, Kıyas'ı da kabul etmiştir. En meşhur eseri bir hadis ve fıkıh kitabı olan Muvatta'dır. Öğrencisi Abdullah b. Vehb, O'ndan dinlediği ders ve takrirleri toplayarak Mücalesat adında bir kitap meydana getirmiştir.

3-şafii Mezhebi

şafii Mezhebini imam-ı Muhammed b. idris eş-şafii kurmuştur. imam-ı şafii Gazze (150/767)'de doğmuş, Mısır (204/819)'da ölmüştür. Üstün akıl sahibi, şiir ve lügatte gayet kuvvetli büyük bir müctehid idi. Mekke'ye götürülmüş, oradaki büyük âlimlerden okumuş ve yirmi yaşında iken fetva vermeye başlamıştır. Ayrıca yine burada hadis tahsil etmiştir. imam-ı şafii, imam-ı Azam'ın öğrencisi olan imam-ı Muhammed'in meclislerinde bulunmuştur. En meşhur eserleri er-Risale ve el-Üm'dür.

şafii Mezhebi ilk olarak Irak'ta yayılamamıştır. Çünkü Irak'ta Hanefi bilginleri çoktur. Sonra Irak'tan Mısır'a gidince mezhebi orada yayılmıştır. O zamanlar Mısır'da şafii çapında büyük fakih yoktur. Bu sayılan ülkeler dışında şafii'lik Horasan, şam ve Yemen'in bazı bölgelerinde yayılmıştır. Fatimiler devrinde Mısır'da sönmeye yüz tutan şafii Mezhebi'ni Selahaddin-i Eyyübi yeniden ihya etmiştir. Mısır ve Arabistan halkının çoğu şafii'dir. imam şafii, başlangıçta Maliki etbairinden sayılırdı. Çünkü O, mezhebini imam-ı Malik'ten almıştır.

Fakir bir hayat süren şafii'ye, ömrünün sonuna doğru beytül-mâl'dan tahsisat bağlanmıştır. O, imam-ı Muhammed'ten yalnız rey ve kıyas fıkhını tahsil etmekle yetinmemiş, Iraklılarca meşhur olan rivayetleri de öğrenmiştir. şafii Mezhebi'nde tahric de büyük bir yer tutmaktadır. Kuvvetli hafızası yanında şafii'nin hazır cevaplığı da bilinmektedir. O, hocası imam Malik gibi keskin bir görüş sahibidir.

şafii'nin döneminde çeşitli fikirler ve birbirine zıt mezheplerle, temellerini Mu'tezile'nin attığı ilm-i Kelâm'da doğmuştur. imam-ı şafii tesbit ettiği usul-i fıkıh kaidelerini iki maksatla kullanmıştır:

- 1-Bu kaideler sağlam görüşleri tanımak için bir ölçüdür.
- 2-Yeni hükümler çıkarılırken bu kaideler küllî bir kanun olarak ele alınacaktır.

Genellikle kabul edildiğine göre şafii Mezhebi'nin yayılması; 1- Bağdat, 2-Mısır olmak üzere iki devreye ayrılır.

4- Hanbeli Mezhebi

Ahmed b. Hanbel, Bağdat (164/780)'da doğmuş, orada (241/855) vefat etmiş büyük müctehidlerden biridir. (057) O'nun, hadis ve fıkhıta hocası imam Ebu Yusufur. Bağdat'a geldiğinde Ahmed b. Hanbel ile görüşen imam şafii O'nun hakkında, "Bağdat'ta bundan efdal, bundan daha fakih ve âlim bir kimse görmedim" demiştir. En meşhur eseri Müsned'tir. O, sözlerinin yazılmasını istememesine rağmen, söz ve fetvalarından otuz ciltlik bir eser meydana getirilmiştir. Kendine has bir icthad tekniği vardır. O'nun metodu daha çok imam şafii'ye benzemektedir. Diğerlerine nazaran Hanbelî Mezhebi'nin mensubu o kadar çok değildir. Önceleri Bağdat'ta Hanbelîler çoğunlukta iken Hülâfu'nun istilâsından sonra azalmışlardır. Günümüzde Suriye, Irak ve Necid, az sayıda da olsa Katar ve Bahreyn'de Hanbelî vardır.

Ahmed b. Hanbel küçük yaşında ilim tahsili için şam, Hicaz ve Yemen'e gitmiş, Bağdat'ta bulunduğu sürece imam şafii'den ayrılmamıştır. Mezhebini şu temeller üzerine kurmuştur:

- 1-Fetva, kitap ve sünnet'e istinat etmelidir.
- 2-Sahabenin fetvalarına bakmalıdır.
- 3-Bir konu hakkında mürsel ve zayıf hadisi bertaraf eden bir şey olmadığı zaman mürsel ve zayıf hadis alınmalıdır.
- 4-Aksi bir söz veya icma bulunmayan sahabi fetvasıyla amel edilmelidir.

Ahmed b. Hanbel, hakkında nass yahut seleften eser bulunmayan bir meselede fetva vermeği hoş görmeyerek bunu önleme konusunda çok titiz davranmıştır.

Ahmed b. Hanbel, hadisi muhaddislerden tahsil etmek için Bağdat, Basra, Kufe, Mekke ve Medine ile yetinmeyerek Yemen'e dahi gitmiştir. Rivayet ilmi O'nu fıkhıa ulaştırmıştır. Verdiği fetvaların yazılarak nakledilmesini yasaklamış, "yazılması gereken din ilmi ancak kitap ve sünnettir" demiştir. Hayatında, daima kıt kanaat geçinen başkasına muhtaç olmamak için daima çalışan Ahmed b. Hanbel, şu hususlara çok özen göstermiştir:

- 1-Devlet memuru olmak.
- 2-Vali veya halifenin ihsanını kabul etmek.

Ahmed b. Hanbel'in fıkhı hakkında münakaşaya girişenler, O'na şu noktalarda itiraz etmişlerdir:

- 1-Rivayeti fetvaya tercih etmiştir.
- 2- Fetvalarının yazılmasını yasaklamıştır.
- 3-ihtilâfa düşen sahabilerin görüşlerini ayrı ayrı kabul etmiştir.
- 4- Bilginlerden çoğu, bazı fıkhî meseleleri O'na nisbet etmede şüpheyeye düşmüşlerdir.

Diğer mezhep imamı gibi Ahmed b. Hanbel de kitap ve sünnetten faydalanarak Müslümanların dinî meselelerini çözmekle uğraşmıştır. (058)

kaynak:

Oğuz Gölcik Yazıları

Alıntı Yap

22.03.09, 11:38

#3

oguzgolcik OFF

Profesör

Üyelik tarihi: Jan 2008

Nereden: istanbul

İletiler: 5.209

Blog Başlıkları: 5

Ettiği Teşekkür: 7.626

4.113 tane iletisine 10.247 kere teşekkür edilmiş

ÖM Gönder

Cevap: dünya dinleri

Hıristiyanlık

Hıristiyanlık, bugünkü dünya coğrafyasının hemen her bölgesinde mensubu bulunan, temelde vahiy ve mukaddes kitap ile tektanrıcılığa dayanan bir dindir. (1)

Hıristiyan kelimesi Yunanca "khristianos" kökünden gelir. isa'nın adı bu dilde Khristos (2) olarak geçer. Bu kökten çıkan "khristianos" ve "khristian" kelimeleri de, isa'ya bağlanan, O'nun yolundan giden anlamına gelmektedir. Hıristiyanlık, Filistin bölgesinde doğmuştur. Nasıralı isa'yı merkez alan bir Yahudi -Mesihi hareketi-dir. isa, israil'i gelecek Tanrı Krallığına hazırlamak istemiştir. Ancak bugünkü Hıristiyanlık

isa'nın havarilerinin arasına sonradan giren Pavlus'un yorumlarıyla değişik bir hüviyet kazanmıştır.

isa soy itibarıyla Yahudi 'dir ve Mesih olduğunu açıklamıştır. (3) isa, kendinin bir peygamber olduğunu, insanları doğruluk, kardeşlik ve hak yola çağırarak için geldiğini açıklaması Yahudilerin işine gelmemiştir. (4)

Dinler Tarihçilerine göre Hıristiyanlığın tarihi oldukça uzundur. Takriben yirmi asırlık bir zamanı içine alan Hıristiyanlık tarihi dört devrede incelenmiştir:

1- Havariler tarafından yayılan ve Batı Roma imparatorluğu'nun yıkılmasına kadar devam eden dönem. Hıristiyanlık bu dönemde geniş yayılma sahası bulmuştur.

2- V. yüzyıldan XVI. yüzyılın başlarına kadar süren dönem Doğu Kilisesi'nin Batı Kilisesi'nden ayrıldığı bu dönemde Hıristiyanlık Avrupa'nın kuzey bölgesinde yayılmıştır.

3- XVI ve XVII. yüzyılları içine alan dönem. Hıristiyanlık için çok önemli olan bu devrede Protestanlık ortaya çıkmış, Katolik Mezhebi ile çatışma sonucunda Batı Kilisesi bölünmüştür. Çünkü Roma Katolik Kilisesi'nin gösterdiği halas yani kurtuluş fikri o dönem Hıristiyanlarını tatminden uzaktı.

4- XVIII. yüzyıldan itibaren başlayan ve Hıristiyanlığın karışıklıklar içinde geçtiği bir dönem olarak bilinen bu devrede Hıristiyanlık üzerindeki münakaşalar kilise dışına taşmıştır. Dinler Tarihçilerinden bazıları da Hıristiyanlığı üç devrede incelemişlerdir:

- 1- Hıristiyanlığın klasik dönemi (I-VIII. yüzyıl),
- 2- Hıristiyanlığın Ortaçağ dönemi (IX-XV. yüzyıl),
- 3- Hıristiyanlığın Yeni dönemi (XV. yüzyıl vd.).

Hıristiyanlara, isa'ya yardım ettikleri, Nasıra köyünde O'nunla birlikte buldukları için Nasranî denilmiştir.

Hıristiyanlığı Kudüs ve civarı dışında yepyeni bir hüviyetle yayan Pavlus (5) olmuştur. Yaygın şifahî Hıristiyan nakline göre Pavlus Hıristiyanlığı ve incil'i bir mucize ile isa'dan almış, ileride kilisenin talimlerine kendi zihniyetini hâkim kılmak için gayret sarfetmiştir. İngiliz tarihçilerinden Wels'e göre Pavlus, zeki ve zamanının bütün dinî cereyanlarını bilen bir insandır. Diğer dinlerden birçok hususları Hıristiyanlığa aktarmıştır. Pavlus'un, Hıristiyanlık için değişmez prensipler olarak ilân ettiği hususlar şunlardır:

- 1- Hıristiyanlık bütün insanlığa hitap eden bir dindir.
- 2- Allah'ın oğlu olan Mesih isa, insanların günahlarına keffaret olmak üzere Haç'ta can vermiştir.
- 3- isa ve Ruh'u-Kuds, aynı derecede Tanrıdır.
- 4- Ölümler arasından dirilerek kalkmış olan isa, semaya çıkarak Baba'sının sağ yanına oturmuştur.

Pavlus, isa'nın ve Ruh'u-Kuds'ün Tanrı oldukları inancını yerleştimeğe çalışmıştır. Ayrıca yine O, isa'nın vazettiği sünnet olmayı ve domuz eti yememeği de kaldırmıştır.

Bir bakıma bugünkü Hıristiyanlığa Pavlus'un yorumları demek mübalağalı bir ifade sayılmamalıdır. Nitekim, gerek mukaddes metinler gerek ilk kilise, gerek ilk Hıristiyan inançlarının Pavlus'un eseri olduğunda Hıristiyan ilâhiyatçıları görüş birliği içindedirler. (6)

inanç ve ibadet Sistemi

Hıristiyanlık monoteist bir dindir, incillerde ve diğer mukaddes metinlerde bu anlayışı destekleyen ifadeler mevcuttur. (7) Ancak yine aynı metinlerde ve kilisenin sahih kabul ettiği incil metinlerinde isa için "Tanrı'nın Oğlu" Allah için de "Baba" terimlerinin kullanıldığı görülmektedir. Hıristiyanlığın mukaddes kitabında geçen "Ben ve Baba biriz", "Babanızın Ruhunu", "Allah'ın Ruhunu" vb. deyimler, bunlar İslami çevrelerce teslis olarak yorumlanmaktadır.

Hıristiyanlıktaki iman ikrarına giren esasların nelerden oluştuğu incil metinlerinde açık bir şekilde yer almamakla beraber, bu prensiplerin ilk Havariler Konsil'inden itibaren tesbite başlandığı, son şeklini ise IV. ve V. yüzyıldaki konsillerde aldığı yaygın bir kanaat halindedir. Bununla beraber inançlar konusunda gerek kiliseler, gerek mezhepler arasında bazı ortak ana unsurlar bulunduğu gibi farklı anlayışlar da vardır.

Günümüz Hıristiyanlarının da hemen büyük bir kesiminin kabul ettiği Havariler inanç sistemi (8) şu maddelerden oluşmaktadır:

- 1- Ben, Tanrı'ya Kudretli Baba'ya, 2- Biricik oğlu Rab isa'ya,
- 3- isa'nın Bakire Meryem ve Ruhul-Kuds'ten doğduğuna,
- 4- Pilatus zamanında çarpmıha gerilerek gömüldüğüne,
- 5- Ölüler arasından üçüncü gün dirildiğine,
- 6- Göklere yükseldiğine,
- 7- Baba'nın sağında oturduğuna,
- 8- Ölülerini ve dirileri yargılamak üzere oradan ineceğine,
- 9- Ruhul-Kuds'e,
- 10- Mukaddes Kilise'ye
- 11- Günahların bağışlanacağına,
- 12- Bedenin dirileceğine, inanırım. (9)

img src="hristiyanlik2.jpg">

Hıristiyan Mukaddes Kitabı'nda "teslis" kelimesi veya O'na iman etmeye çağıran açık bir ifade mevcut değilse de isa'nın , "Baba, Oğul ve Ruhul-Kuds ismiyle vaftiz eyleyin" (10) şeklinde Havarilere emir verdiği bilinmektedir. Ancak ilk konsillerde bu konu tartışılmış, iznik Konsili (325) 'nde Ruhul-Kuds'ün tanrılığı karara bağlanmıştır. (11)

Bazı Dinler Tarihçilerine göre, monoteizm inancının hâkim olduğu Yahudi çevresinde çıkmış olan "teslis" inancı, büyük bir ihtimâlle isa'nın tanrılaştırılmasının tabii bir sonucu telâkki edilmelidir. Bunun yanında Ruhul-Kuds'ün de ayrı bir ilâhî varlık sayılması üç ayrı tanrı anlayışına zemin hazırlamıştır. Daha sonraki dönemlerde birtakım kelâmî ifadelerle açıklanmaya çalışılan teslisin üç unsuru (Baba, Oğul, Ruhul-Kuds) bir ulûhiyetin üç ayrı görüntüsü olan bugünkü formülün benimsenmesiyle noktalanmıştır. (12)

Hıristiyanlara göre teslis öyle büyük ve gizemli bir kavramdır ki sırf insan aklı onu derinliği ve şümülü ile kavrayamaz. (13) Bu bakımdan, mahiyet ve köklerini araştırmaya girişmeksizin insanın O'na inanması gerekir. Bununla beraber Hıristiyanlık'taki inanç esaslarının bütünü mezheplerce aynı şekilde benimsendiğini söylemek mümkün değildir. Protestanlığın inanç esasları ise şunlardır:

- 1-Mukaddes kitaplara iman,
- 2- Uluhiyete iman,
- 3- insanın günahsızlığına iman,
- 4- Günahların keffaretine iman,
- 5- Ahirete iman.(14)

Bu konuya son vermeden önce Hıristiyanlık'ta melek inancına birkaç cümle ile değinelim. Hıristiyanlık'taki melek inancının temeli onların masum ve ruhanî varlık oluşlarıdır. Ancak kilise bu ruhanî varlığı cisimlendirerek açıklamaktadır. Onlara göre melekler Allah'a yardımcı olmakla görevlidirler. Ancak bazı Hıristiyan mezheplerinde melekler, insanlar gibi günah işleyebilir olarak algılanmıştır. Onlardan bazılarına "Tanrı'nın Kızları" adı verilmiştir.

Kutsal Kitapları

Hıristiyanlığın mukaddes kitapları incillerdir. Yunanca "evangelion" kelimesinden gelen incil, "müjde, iyi haber" anlamlarını ifade eder. (15) incil kelimesinin bu açıklamasına dayanarak ilk dönem Hıristiyanları, isa'nın gelişini, insanları kötülük ve günahtan kurtararak selamete ulaştırmak manasında yorumlamışlardır.

Bugün Hıristiyanların ellerinde bulunan Yeni Ahit, 4 incil (16) ile 23 küçük kitabın birleşmesinden meydana gelmiştir; hepsi 27 kitaptır. Bu kitapların hemen tamamı İI. yüzyıldan sonra yayılmıştır, Yunanca'dır. Hıristiyanlar bu kitapların Havarilerden geldiğini ve doğru olduğunu kabul ederler. Bununla beraber incillerin isa'nın eseri olmadığını, ihtiyaç duyulduka sonradan yayıldığını, isa'nın düşüncelerini yansıtmadığını iddia edenler de vardır.

Hıristiyan dinî literatüründe kilisenin sahih kabul ettiği incil metinlerine "kanonik", sahih kabul edilmeyen incil metinlerine de "apokrif" denir. (17) Apokrif metinler üzerinde gerek ilâhiyatçıların, gerek mezhepler tarihi uzmanlarının tartışmaları hâlâ bitmiş değildir. inciller arasında bir takım ayrılıklar bulunmakla beraber ilk üç incil (Matta, Markos, Luka)'de bazı benzerlikler tesbit etmek mümkündür. Aralarındaki şekil ve konu benzerliğinden dolayı bunlara "Sinoptik" inciller denir. (18) Nitekim, mucizeler ve isa'nın hayatına dair olayların anlatımına Sinoptik inciller

oldukça açık benzerlikler sergilemekte, her üçü de ortak şifahi kaynağa dayanmaktadır. Bu inciller edebî yönden birbirlerine bağlıdır. Yuhanna incili ise anlattığı olayların tefsirine daha fazla önem verdiği için "sembolik" bir anlam taşır.

Hıristiyan ilâhiyatçılarından bazılarına göre isa'ya ilk inanan Havarilerden dördü, sonradan O'nun sözlerini toplayarak birer incil meydana getirmişlerdir. İlk dört incil (19)'den en eskisinin Markos olduğuna kesin gözüyle bakılmaktadır. İlk inciller genellikle ibranca ve Yunanca yazılmış, Orta çağ boyunca da Latince'sinden okunmuştur.

Bir diğer açıdan Hıristiyanlar, isa'nın kanun ve öğretilerini içine alan kitapların tamamına incil adını vermektedirler.(20) Hıristiyanların kabul ettikleri bir sınıflandırmaya göre 27 kitaptan meydana gelen Ahd-i Cedid iki bölümdür:

- 1- Tarihi inciller (1-4 kitap),
- 2- Talimi inciller (5-27 kitap).

Bugünkü incil'in muhteşemliğini tarihî bir muamelenin sonucu olarak kabul etmek mümkündür. isa Arami dilini kullanmıştır. Sonraki dönemlerde incil halk Yunancası ile yazılmıştır. İçinde Arami dilinde birkaç cümle de vardır. 1546'da toplanan Merano Ruhani Meclisi, incil'in Tanrı ilhamı olduğundan şüphe edilmesini yasaklamıştır.

Elimizdeki incil Gerçekmidir?

Hıristiyanlığın kutsal kitabı olan incil 'lerin hiçbir şekilde değişmediğini söyleyen ve Tanrı 'nın bunu kendi kutsal kitabında belirterek değişmediğini güvenceye aldığını savunan Hıristiyanlara karşılık, incil 'in Tanrı sözü olduğuna inanan fakat değiştiğini iddia eden islam Dini mensupları arasında sürekli devam eden bir tartışma mevcuttur. islam taraftarları incil 'in değiştirildiğine dair iddialarını aşağıdaki dayanaklara bağlarlar;

- 1-isa'nın soyu Luka incilinde başka, Matta incilinde başka şekilde anlatılmıştır. (20) 2-Tanrıyı görme konusu incillerde farklı farklı geçmektedir. (22)
- 3-isa'nın doğum yeri bile incillerde değişiktir. (23)
- 4-Kendi kutsal kitapları incil'in "Allah'ın incil" veya "Oğlumun incil" şeklinde zikredilişi yine ellerindeki incillerin ifadeleridir. (24)
- 5-Kurtarıcılık vasfı bir incilde "Kurtarıcım Allah" diye geçerken yine aynı incilde "Kurtarıcı isa" şeklinde geçmektedir. (25)
- 6-isa'nın gösterdiği mucizelerden biri olan "körlerin gözlerini açma" mucizesi incillerde değişik sayıda ifade edilmiştir. (26)
- 7-Hz. Yahya incillerden birine göre çekirge ve yaban balığı yemiştir, yine aynı incil'e göre hiçbir şey yememiş ve içmemiştir. (27)

Hıristiyanların incilin değişmediğine dair kanıtları Kitabı Mukaddes ve Kur'anı Kerim'deki ayetlerle (I) eski incil ve Tevrat nüshalarıdır. incil 'in değiştirilmediğine dair Kitabı Mukaddes 'teki ayetlerden bazıları şöyledir;

"Çünkü doğrusu size derim:gök ve yer geçip gitmeden,herşey vaki oluncaya kadar, şeriatın en küçük bir harf veya bir nokta bile yok olmayacaktır"(Matta5:18)

"Gök ve yer geçecek,fakat benim sözlerim geçmeyecektir"(Matta 24:35) ayrıca bkz. 2.Petrus 1:21,Malaki 3:6,Mezmun 119:160, Mezmun117:7-8,Luka :16:16-17

Hıristiyanlar ayrıca islam peygamberinin Kitabı Mukaddesi kabul ettiğini (II) ve islam peygamberinin zamanında da Kutsal Kitap 'ın sapaşaglam mevcut olduğunu (III) Kur'an 'ın incelenmesiyle kuranda incilin değiştirildiğine dair bir hüküm bulunmadığı ve bunu iddia edenlerin kafir olacağını savunmaktadırlar.(IV)

Hıristiyanların bu iddialarına bazı islam aydınlarınınca Kur'an 'da belirtilen incil günümüz incili değil Barnaba incili diye açıklama getirilmektedir. Hıristiyanlar; Barnaba incilinin incelenmesi sonucunda Bu incilin Kur'anı Kerim'in yazıldığı zamandan çok sonraları kaleme alındığını anlaşılabileceğini bu nedenle bu incilin gerçek incil olmadığını islam dinine mensup kişiler tarafından propaganda amaçlı yazıldığını iddia etmektedirler. (V)

⚠ Bu resim yeniden boyutlandırıldı. Resimin özgün boyutunu görmek için buraya tıklayın.

Günümüz Hıristiyan Mezhepleri

Hıristiyanlık'ta mezheplerin teşekkülünü, isa'nın dünyadan ayrılışından hemen sonra O'nun dinine giren Pavlus'la isa'nın cemaati arasındaki ihtilâflara bağlayan görüş daha ağır basmaktadır. Gerçektende Pavlus'un Hıristiyanlığı kabul etmesinden sonra O'nunla isa'nın cemaati arasında çıkan ihtilâflar onların kısa zamanda ikiye bölünmelerine sebep olmuştur.

Bir başka açıdan mezheplerin doğmasını, inanç, ayin vb. konulardaki ihtilâflarla, XI. yüzyılda Doğu-Batı Kiliseleri'nin birbirinden kopmasına, hatta reform hareketlerine bağlayan görüşü benimseyenler de bulunmaktadır. Burada kiliseler arasındaki ihtilâflardan çok, halen günümüzde varlığını sürdüren belli başlı üç Hıristiyan mezhebinden (Katolik, Ortodoks, Protestan) ana hatlarıyla söz edilecektir.

1-Katolik Mezhebi

Bir diğer adı Roma Katolik Kilisesi olan Katolik Mezhebi, Hıristiyan dünyasının en büyük ve en köklü mezhebidir. inançlarına göre bu mezhebi, havarilerin ilki olan Petrus kurmuştur. (28) O aynı zamanda isa'nın vekilidir. Petrus'tan sonra gelen papalar da Petrus'un vekili sayılırlar. Böylece Papa ruhanî reis sıfatıyla isa'nın yeryüzündeki temsilcisidir. 1870 yılında toplanan Vatikan Ruhani Meclisi Papa'nın yanılmazlığını ilân etmiştir. (29) Katolik Mezhebi'nde ruhban sınıfı aşağıdan yukarıya rahip, piskopos , kardinal ve papa şeklinde hiyerarşik bir yapıya sahiptir. Katolik Mezhebi'nin başlıca özellikleri şunlardır:

- 1-Papa dinî başkandır, isa'nın vekili, Petrus'un halefidir.
- 2-Papa yanılmaz bir otoritedir. Roma diğer kiliselerin hepsinden üstündür.
- 3-Ruhu'l-Kuds tarafından idare edilen Roma Kilisesi evrenseldir.
- 4-Ruhu'l-Kuds, Baba ve Oğul'dan çıkmıştır.
- 5-isa hem ilâhî, hem insanî tabiata sahiptir.
- 6-isa da, Meryem de günahsızdır, aslı suçtan uzaktır. Meryem, Tanrı yanında şefaatte bulunabilir. O, göğe yükselmiştir. (30)
- 7-Azizler de Tanrı katında sözcü olur, şefaatte bulunabilir.
- 8-insan aslı günah içindedir. Buna karşılık kötülüğe meylenmek günah değildir, günaha sevkeder. Günah çıkarma çok önemlidir. Bunun, günah çıkarma hücrende papaza itiraf şeklinde olması gerekir. (31)
- 9- Sakramentler yedi tanedir. Ruhban zümresi evlenemez. Onların dışındaki evlenenler de boşanamaz. Boşandıktan sonra evlenmek zina sayılır.
- 10-Yirmi Konsil'in aldığı kararlar kabul edilir.
- 11-Cuma günü et ve yağlı yiyecek yemek yasaktır.
- 12- Son hüküm gününü, cenneti, cehennemi ve Araf'ı kabul ederler.
- 13- Geleneklere bağlı kalmak lâzımdır.
- 14-Ayin dili Latince'dir. 1965'deki II. Vatikan Konsil'inde değişik dillerde de ayin yapılmasına izin verilmiştir. (32)

Katolik Mezhebi'nde papazların başlıca görevleri, vafiz, tövbe, çile, günah çıkartma, ahilere yağ sürme, evlenme vb. takdis törenlerini yönetmektir. (33) Temelde aynı inançları paylaşmakla beraber, ayrıntılara ait konularda Katolik Mezhebi'nden ayrılarak ortaya çıkan bazı küçük mezhepler vardır:

- 1- Keldani Mezhebi
- 2- Ermeni Mezhebi
- 3- Süryani Mezhebi
- 4- Maruni Mezhebi
- 5- Kıpti Mezhebi.

2-Ortodoks Mezhebi

Yunanca'da Ortodoks " Doğru görüş, inanç ve doğru itiraf" anlamına gelir. Bu mezhebin Dinler Tarihindeki diğer isimleri şunlardır: Doğunun Ortodoks, Katolik ve Apostolik Kilisesi, Ortodoks Doğu Kilisesi, Doğu Kilisesi, Ortodoks Kilisesi ve Rum Ortodoks Kilisesi. (34) Ortodoks Kilisesi'nin Katolik Kilisesi'nden 1054 yılında (35) kesin olarak ayrılmasında (36) dinî ve siyasî birtakım sebeplerin büyük rolü olmuştur:

- 1- Katolik Kilisesi'nin müşrikler arasında dini yaymak için bazı tavizler vermesi.
- 2- Roma'nın itirazına rağmen imparatorluk merkezinin İstanbul olması.
- 3- Batı Roma Devleti'nin yıkılmasından sonra ortaya çıkan otorite boşluğunu Papalığın doldurmak istemesi.

inanç ve ayinler bakımından Ortodoks Kiliseleri bazı siyasî ve idarî sebeplerden dolayı birbirinden ayrılmıştır:

- a-1054'deki Doğu-Batı ayrılığından sonra Ortodoksluğun merkezi Bizans olmuştur.
- b-İstanbul'un Türkler tarafından fethedildiği 1453'ten sonra Rus Ortodoks Kilisesi İstanbul Patrikliği ile mücadeleye girişmiştir.
- c-Rus ihtilâli (1917)'nden sonra İstanbul Ortodoks Patrikliğiyle mücadeleden vazgeçen Rus Ortodoks Kilisesi Patriklik halini almıştır.

Ortodoks dünyasının dört büyük patrikliği (İstanbul-İskenderiye, Antakya, Kudüs) vardır. Diğer, bölgelerdeki millî kiliseler idarî yapı itibarıyla bu dört patrikliğe bağlıdır. Ortodoks Mezhebi'ni diğer Hıristiyan mezheplerinden ayıran başlıca özellikler şunlardır:

- 1- Patrik ruhanî başkandır.
- 2- Papa yanılabilir. O İsa'nın vekili değildir.
- 3- Ruh'u-Kuds, Oğul yoluyla Baba'dan çıkmıştır.
- 4- İlk yedi konsilde alınan kararları kabul etmek lazımdır.
- 5- Ancak, Meryem, İsa ve Aziz ikonlarına (37) saygı gösterilir.
- 6- Her ülke ibadetini kendi diliyle yapmakta serbesttir.
- 7- Günahkârlar, işledikleri günah ölçüsünde A'raf ta bekletilirler.
- 8- Keşişler, piskoposlar ve patrikler evlenemez; papazlar evlenebilir. Boşanma ancak bazı şartlarla mümkündür.
- 9- Vaftizden hemen sonra Konfirmasyon yapılmalıdır.
- 10- Evharistiya ayininde ekmeğe maya, şaraba su katarlar.
- 11- Haç sağdan sola çıkarılır ve Haç'ın kolları birbirine eşittir.

Kuruluş dönemlerinde bütün Doğu Ortodoks Kiliseleri, İstanbul Ortodoks Kilisesi'nin idare ve kontrolü altında iken, daha sonraları parçalanmalar olmuş şu kiliseler doğmuştur:

- 1-Süryani Ortodoks Kilisesi,
- 2-Rum Ortodoks Kilisesi,
- 3-Ermeni Ortodoks Kilisesi,
- 4-Rus Ortodoks Kilisesi.

Dinler Tarihçilerinin genellikle savduklarına göre Ortodoks Mezhebi'nin doğması, İznik (325) ve O'nu takibeden altı Konsil'de alınan bazı kararlar sonucunda olmuştur. (38) Ancak Ortodoksluğu kabul edenler İznik Konsili'nde değişik fikirler ortaya atan Arius, Nestorius vb. din büyüklerinin görüşlerine her zaman cephe almışlardır.

Katolik mezhebi ile Ortodoks mezhebi arasında tesbit edilebilen başlıca ayrılıklar şunlardır:

1- Katoliklere göre Ruhul-Kuds Baba ile Oğul'dan, Ortodokslara göre ise Allah'ın göndermesinden meydana gelmiştir. (39)

2- Katoliklere göre papa yanılmaz; ilâhî kudrete sahiptir. Ortodokslara göre ise O, ruhani bir liderdir; ilâhî bir gücü yoktur.

3- Katoliklere göre papanın iman, ibadet, ahlâk vb. konulardaki her sözü münakaşasız kabul edilmelidir, Ortodokslara göre ise papa da bir insandır, yanılabilir.

3-Protestan Mezhebi

Almanca'da "protestieren" kelimesinden alınmış olan Protestan "itiraz, protesto, başkaldıran" anlamlarına gelir. Protestan mezhebinin doğuşu, XVI. yüzyılda Martin Luther (1489-1546)'ın Roma Katolik Kilisesi'ne karşı;

- 1- Günahları bağışlamak,
- 2- Günahların bağışlanmasını malî bir kaynak haline getirmek,
- 3- incil yorumunu kendi tekeline almak,
- 4- Ayın dilinin mutlaka Latince olması vb. hususlara itirazları ile başlamıştır.

Martin Luther itirazlarına kısa zamanda taraftar bulunca hareket hızla büyüyerek yayılmıştır. (40) itirazcılar kendi görüşlerini çeşitli mahfillerde açıklamak imkânı buldukça, onların fikirlerini benimseyenler de o nisbette artarak geniş bir coğrafyaya sahip olmuştur. Protestan mezhebine incil Kilisesi de denir.

Protesto hareketinin yaygınlık kazanması, reformasyonun başlaması ve çeşitli kiliselerin doğmasıyla sonuçlanmıştır. Protestanlığa göre Allah'a ulaşabilmek için hiçbir kilise görevlisinin aracılığına ihtiyaç yoktur. Hıristiyan geleneğinin yakın geçmişten aldığı şeklin bir diğer adı olan Protestanlık, kilisenin bizzat kendi değerlendirmesine göre:

- 1- itirafla ilgili durum,
- 2- Ruhanî tavır,
- 3- Hıristiyanlığa daha uygun bir görünüm verme vb. noktalarda geçmişine nisbetle yeni bir hüviyet kazanmıştır.

Protestanlık, tarihinin belirli bir döneminde ve bazı özel şartlar sonucunda ortaya çıkmasına rağmen, fikir ve ruhî yapı itibarıyla sadece XVI. yüzyılın mahsulü sayılmamalıdır. Bazı Dinler Tarihiçilerine göre, Protestan reformcular ile onları takip edenler, o yüzyılda yapılan dinî yorumlarla yeni bir gerçeği bulmak yerine, eski dinî gelenekleri yeniden ortaya koymuşlardır. Bu bakımdan Protestanları, kâşif değil, yenileyici olarak görmek lâzımdır. inançlarına göre günahkâr bir kişi ancak Tanrı'nın karşılıksız inâyetiyle kurtuluşa erebilir. Protestan mezhebi son dört yüz yıl içinde başlıca iki dinî tür olarak kendini göstermiştir:

- 1- Klasik Protestanlık,
- 2- Radikal Protestanlık.

1- Klasik Protestanlıkla Hıristiyanlığın aldığı yeni şekle karşı isyan ederek kilisenin Katolik anlamını koruyan büyük kilise sistemleri kastedilmektedir.

2- Radikal Protestanlık terimi daha çok bu mezhebin ortaya çıkışını açıklayan olayı anlatmak için kullanılmaktadır. Bu terim aynı zamanda dinî gruplarla dinî düşünce ekollerini de içine almaktadır. Bu ekolün mensupları Kitab-ı Mukaddes ile Hıristiyan kilisesinin dinî merasim varisleri (41) olduklarını iddia etmişlerdir.

Protestanlığın ilk ifadesi Lutheryanizm'dir. Bu terimle Martin Luther'in faaliyetleri, O'nun ruh ve görüşüne borçlu olan Hıristiyan fikirleri ile özel kiliseler anlaşılır. Bu ekol, kulun hayatı ve kilise ibadeti üzerinde özellikle durmuştur.

Protestan Mezhebi'nin özellikleri şunlardır:

- 1-Papa da bir insandır, yanılabilir.
- 2-Diğer iki büyük Hıristiyan mezhebinin kabul ettiği teslise inanırlar.
- 3-Kutsal kitabı yorumlamaya herkes yetkilidir.
- 4-Sakramentlerden yalnız Vaftiz ve Evharistya'ya inanırlar.
- 5-Azizleri kabul etmezler.
- 6-Kiliselerde resim ve heykel lüzumsuzdur.
- 7-Haç çıkarma geleneklerine inanmazlar.
- 8-ibadet ve ayinleri herkes kendi diliyle yapabilir.
- 9-A'raf ve ebedî ceza yoktur.
- 10- Meryem sıradan bir insandır; ilâhî bir niteliği yoktur.
- 11-Günah çıkartma işlemi mantıksız bir uygulamadır.

Protestan Mezhebi öncelikle kendi bünyesinde üç ana kola ayrılmıştır:

- 1- Lutheryanizm,
- 2- Kalvinizm,
- 3- Anglikanizm.

1- Lutheryanizm, Protestanlığın ilk şeklidir ve Martin Luther'in fikir ve ideallerini benimseyen özel Hıristiyan görüşünü temsil eder. Lutheryan Kiliseleri Almanya, Skandinav ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletlerinde daha çok yaygındır. inançlarına göre kilise, lâik hayattan sorumlu tutulamaz.

2- Kalvinizm, günümüz Protestan dünyasının ikinci ekolünü teşkil eder. Bir diğer adı Reforme Hıristiyanlık'tır. Akımın kurucusu ve öncüsü olan John Çivin, sıkı bir dinî tecrübeden geçmiş Fransız asıllı, ilâhiyat sahasındaki yazılarıyla tanınmış bir kişidir. O'nun gayesi mevcut Hıristiyanlık'ta reform yaparak dinî başlangıçtaki, asıl haline kavuşturmak. O'na göre Hıristiyanlığın topluma karşı, birtakım görevleri olmalıdır.

3- Anglikanizm, VIII. Henry devrinden beri İngiltere'nin Resmi Kilisesi'dir. VIII. Henry (1491-1547) ile Papa arasındaki bir kavgadan sonra doğmuş olan Anglikanizm'in en başta gelen hedefi Hıristiyanlığı kendi öz niteliğine yeniden kavuşturmak. Onlara göre papalık ile Presbiterianlık arasında en azından orta bir yol olmalıdır. Bu yalnız kilise teşkilâtı düzeyinde değil, doktriner anlamda da gerçekleştirilmelidir.

Protestanlık bu üç ana kolun dışında ikinci derecede diyebileceğimiz on küçük gruba daha ayrılmıştır.

Radikalizm ve Protestanlık

Fransızca'da Radikalizm "ilim, din ve siyasette temelden, kökten değişiklikler yapma temayülü" anlamına gelir. Bizim burada üzerinde duracağımız Radikalizm, Hıristiyanlık üzerinde yapılmak istenen köklü değişikliklerle ilgilidir.

Dinler Tarihi terminolojisinde Radikal Protestanlık terimi ile daha çok genel Protestanlık'tan yavaş yavaş kopan ve O'ndan bağımsız olarak teşekkül eden Hıristiyan grupları ve dinî ekolleri kastedilmektedir. Bir bakıma bu gruplara, Reformasyon'un birtakım tartışmalardan sonra dünyaya gelen çocukları demek mümkündür. Bunlar özel yapı ve davranışlarından dolayı İngiltere'nin resmi kilisesiyle uyum sağlayamamışlardır. Radikal Protestanlığı iki grupta incelemek mümkündür:

- 1- Evangelik,
- 2- Hümanist,

Radikal Protestanlığın en önde gelen temsilcileri Baptilistler, Kongregasyonistler, Metodistler ve Kuveykırılar'dır. Bu sayılan temsilcilerin, kendilerine özgü farklı görünüşler sergiledikleri bilinmektedir. Hatta bu akımlardan bazıları bağımsız, Hıristiyanlıktan ayrı bir din görünümündedir. Bununla beraber Radikal Protestanlığın Hümanist kanadı, Hıristiyan Kilisesi'nin din tanımayan kesimi ile özel bir şekilde ilgilenmiştir. Hümanistlerin en büyük arzuları Hıristiyanlığı "zevk sahibi insanlara" karşı bir değeri bulunduğunu ispat etmektedir.

Hümanist düşüncenin en büyük rehberi olarak vahiy yerine akli temel almışlar onu gerçeğin başlıca kaynağı kabul etmişlerdir. Onların baz aldığı ölçü Hıristiyanlık vahyi değil, ilmî bir buluş, bir felsefi ilke veya herhangi bir düşüncedir. Ancak bu akımın, gün geçtikçe nüfuz ve değerini kaybettiği ifade edilmektedir. Radikal Protestanlık özellikle şu ana noktalar üzerinde durarak kimliğini kanıtlamak istemiştir:

- 1- Kurtuluşa ermek için İsa'ya tam anlamıyla inanmak lazımdır.
- 2- Kilise'nin ve dünyanın mutlak efendisi İsa'dır.
- 3- Gerçek kilise İsa tarafından kurulmuştur. Kurtuluş ancak bu kilisededir.
- 4- İsa'nın gözle görünen kişiliği İncil'de açıklanmıştır. İnsan yaşamı boyunca daima O'nu örnek almalıdır.
- 5- Çarmıhtan sonra dirilen İsa sonsuz bir güç ve çalışma kaynağı olmuştur.

Çağdaş Protestanlıkla meydana gelen gelişmeler hakkında John A. Mackay şöyle diyor?

Protestanlığın henüz dinî erginliğine erişemediğini, tarihî görevini tamamlamadığını belirtmek gerekir. Dörtüzyıl önce Reform hareketinde olup bitenler bugün de hayatta, doktrininde ve kilise teşkilâtında ifade edilmek durumundadır. Çağdaş Protestanlıkla ortaya çıkan önemli gelişmeleri şöyle sıralayabiliriz:

- 1-Tarihî Hıristiyan inancı yeniden kavranmalıdır.
- 2-Kutsal Katolik Kilisesi gerçeği protestanları da kuşatmalıdır.
- 3-Dine dayanmayan düzen ile ilgili sorumluluk duygusunun yeniden canlanması sağlanmalıdır.
- 4-Evangelik Hıristiyanlığın dünya çapında yayılması, Protestan düşünürlerin bu yolda çaba sarf etmelerini gündeme getirmelidir.

4-Angikan Mezhebi

Reform Hareketi'nden sonra (XVI. yüzyıl) İngiltere'de doğmuş bir Hıristiyan ekolüdür. Protestanlığın İngiltere'ye has şekli olan Anglikanizm, Katolik-Protestan çatışmasında uzlaşmacı bir yol izlemiştir. Anglikan Kilisesi, VIII. Henry'den itibaren Roma ile olan bağlarını koparmıştır. Anglikanizm'i Kitab-ı Mukaddes'e bağlı, kısmen reforme edilmiş bir Katolik Mezhebi olarak görmek daha yaygındır. Papanın otoritesini reddeden Anglikan Kilisesi, XVI. yüzyıldan beri ibadette Latince yerine İngilizce'yi kullanır. Kilise kral ve kraliçe tarafından temsil edilir. VAnglikan Kilise'sine göre iki sakrament (Vaftiz, Evhariyatiya) esastır. Anglikanizm XVIII. yüzyıldan itibaren Amerika, Kanada, Avustralya, Afrika, Yeni Zelanda ve Hindistan'da yayılmıştır. Yaklaşık 30 milyon mensubu bulunan Anglikan Kilisesi ve Roma Katolik Kilisesi arasında II. Vatikan Konsili (1962-1965)'nden sonra uzlaşma zemini arama gayretlerine girişilmiştir.

Günümüzde Hıristiyanlık

Günümüzde Hıristiyanlık dünyada hemen hemen her bölgede taraftarı olan bir dindir. Taraftar sayısı bakımından dünyada ilk sıradadır. Özellikle Avrupa, Amerika ve Avustralya kıtası ülkelerinde Hıristiyanlık yaygın bir din konumundadır.

Hıristiyan ülkelerdeki mezheplerin yoğunluğu farklılıklar göstermektedir. Rusya, Bulgaristan, Yunanistan gibi ülkelerde Ortodokslar; İtalya, İspanya, Paraguay, Portekiz, Vatikan gibi ülkelerde Katolikler; İsveç, Norveç, Danimarka, ABD gibi ülkelerde Protestanlar; İngiltere'de Anglikanlar diğer Hıristiyan mezheplerine göre yoğunluğu oluşturmaktadırlar.

Hıristiyanlıktan kopan bazı akımların (Yehova Şahitleri, Mormonlar, Unitaryenler, Kuveykırılar gibi) bağımsız ayrı bir din hüviyetine bürünmesi veya ayrı bir din gibi hareket etmeleri ve farklı kültürlerin ortaya çıkıp yayılması Hıristiyanlığın önündeki sorunların başında gözükmektedir. Tüm bunlara rağmen Hıristiyanlık gittikçe taraftar sayısını arttıran ilahi bir dindir. Günümüzde yoğunluğu Katolik olmak üzere (% 51 - 53) yaklaşık 1.560.000.000 Hıristiyan yaşamaktadır.

Oğuz Gölçük Yazıları

Alıntı Yap

22.03.09, 11:40

#4

oguzgolcik OP

Profesör

Üyelik tarihi: **Jan 2008**

Nereden: **istanbul**

İletiler: **5.209**

Blog Başlıkları: 5

Ettiği Teşekkür: 7.626

4.113 tane iletisine 10.247 kere teşekkür edilmiş

ÖM Gönder

Cevap: dünya dinleri

BUDİZM

Budizm'in kurucusu Buda (Guatama, Gotama) (MÖ.563 - 483) Kuzey Hindistan 'da Lumbini koruluğunda doğmuş bir filozoftur. Buda "aydınlanmış" anlamına gelir. Budizm 'in en güçlü yayılma dönemi Hint Hükümdarlarından Aşoka (MÖ. 273 - 236) zamanına rastlar. Aşoka zamanında Budizm ' Hindistan, Seylan, Suriye, Mısır, Makedonya ve Yunanistan 'a kadar yayılmıştır. Aşoka 'dan sonrada yeni Krallar Budizm 'e girmiş yayılmasını sağlamış hatta Çin, Moğolistan ve Japonya 'nın ileri gelen devlet adamlarının Budizm 'e hizmet etmesini sağlamışlardır.

Budizm ' MS 1.yy Türkistan , 4. yy da Kore , 6.yy da Japonya ve 7.yy da ise Tibet 'te yayılmaya başlamıştır. Günümüzde Güney, Doğu, Güneybatı ve Orta Asya 'da çok sayıda taraftarı olan Budizm ' Avrupa ve Amerika 'da da yayılmaya ve taraftar bulmaya başlamıştır

Budizm 'de inanç ve ibadet

Budizm 'de inancın temeli " Buda 'ya sığınırım, Dhamma 'ya (dine,doktrine) sığınırım, Sangha 'ya sığınırım (Rahipler Cemaati,dünyanın en eski bekar rahipler topluluğu)" cümlesi oluşturur.Bunlardan birini inkar eden kişi budist sayılmaz ve Budizm 'e girmek için yukarıdaki cümleyi söylemek gerekir. Sangha 'ya giren rahip ve rahibeler evlenemezler.

Budizm 'de mabetlere "Vihara" denir. Budistler Karma- Ruhgöçü 'ne inanırlar. Vihara da ayda 2 kez bir araya gelen rahipler yaptıkları hataları itiraf ederek benliklerini öldürürler. Bazı dinlerde olduğu gibi Budizm 'de de bir kurtarıcı bekleme inancı vardır. Kurtarıcının ismi Metteya veya Maitreya ' dir. inançlarına göre Metteya tüm dünyayı düzeltmek olarak gelecek ve Buda ' nın tamamlayamadığı dini tamamlayacaktır.

ibadet Stupa denilen mabetlerde yapılır. Stupalar helezoni yapıda inşa edilmiştir. ibadet için Stupaya giren Budist önce Buda 'nın heykeline saygı gösterisi yapar; O 'na çiçek ve tütsü sunar, Budistler kendi evlerinde de bir köşede korudukları Buda heykeline tazimde bulunarak,ibadet ederler. ibadetlerinde kişileşmiş dua ve söz yoktur.

Budizm 'in kutsal ziyaret yerleri ;

Budanın doğum yeri(Lumbini)

Aydınlanma yeri (Bodhi Gaya)

Buda ' nın ilk vaaz verdiği geyik parkı (Sarnath 'da)

Buda 'nın öldüğü Uttar_Prades şehri,

Ganj nehri

Kutsal Kitapları

Budistler Buda 'nın vaazlarının Pali - Kanon adlı bir kitapta toplandığına ve 400 yıl kadar sözlü olarak nesilden nesile aktarıldığına inanırlar.

Budizm 'in kutsal kitabı üç sepet anlamına gelen "Tripitaka veya Tipitaka 'dır". Tripitaka da;

Vinaya Pitaka

Sutta Pitaka

Abhidhamma adlı bölümler bulunur.

Bu kitaplarda rahip ve rahibelerle ilgili kurallar, ayin usulleri, beslenme,giyinme, Buda 'nın hayatı,konuşmaları,vaazların yorumu,Budizm ' felsefesi vb ayrıntılı bir şekilde anlatılır.

Budizm 'de Mezhepler

Budizm ' başlıca iki büyük mezhebe ayrılır: 1- Hianayana , 2- Mahayana

1 - Hinayana (Küçük Araba)

Kişinin kendisini kurtarmasını esas aldığı için böyle isimlendirilmiştir. Bu mezhep Seylan ve Güney Asya 'da yayılmıştır. Mensupları saf Budizm 'e yani Budanın asıl telkinlerine kendilerinin muhatap olduklarını iddia ederek Mahayana koluna bağlı olanları sapkınlıkla suçlarlar

2 - Mahayana (Büyük Araba)

Toplumu bir bütün halinde ele alarak herkesin kurtuluşa ermesini amaç edinmişlerdir. Onlara göre Budizm ', herkese cevap vermeli, herkesin ihtiyaçlarını gidermeli, doktrinleri basitleştirerek halkın anlayacağı bir seviyeye getirilmelidir. Budizm 'in bu kolu başka din ve doktrinlerden yararlanmakta sakınca görmez. Bu mezhebe göre Nirvanayı gerçekleştiren herkes Buda unvanını alır. Ve ihtiraslarının esiri olarak dünya zevklerinin arkasından koşmaz. Mahayana mensupları, "hata yapabilirim" diye faaliyetleri askıya almanın karşısındadır. "Bu yüzden pişmanlık duymaya lüzum yoktur" derler Mahayana 'ya bağlı kişi kendini kurtuluşa hazırlayabilmek için şu hususlara dikkat etmek zorundadır:

Cömertlik

Olgun manada bilgelik

Budizm 'in ahlak kurallarına bağlılık

Meditasyon

Karşılaştığı olumsuzluklara sabır göstermek

Hiç usanmadan sürekli bir gayret içinde olmak

Bu sayılan özellikleriyle Mahayana Budizm 'i dünyanın bir çok bölgesinde yayılma imkanı bulmuş,adeta misyonerli bir hüviyet kazanmıştır

BUDA VE ÖĞRETİSİ

Buda 'nın öğretisinin baslıca özelliği; Buda 'nın aydınlanma sonucu bulunmuş olduğu gerçekleri birer dogma olarak sunacak yerde aydınlanma yöntemini öğretmeyi ve böylelikle yöntemi öğrenen kimselerin kendi çabalarıyla bu gerçekleri kendilerinin bulup yasantısal deneyimle doğrulamalarını öngörmesi, Budalık yolunu herkese açık tutmasıdır. Buda 'nın yasadığı dönemde Budizm ' bir din, Buda da bir peygamber değildi.

Şimdiye dek her geliş gidişimde, içinde hapis olduğum, Duyularla duvaklan mis bu evin, Yapıcısını aradım durdum. Ey yapıcı! Simdi seni buldum. Bir daha bana ev yapmayacaksın, Bütün kirişlerin kirildi, payandaların çöktü. içimde Nirvana 'nın suskunluğundan başka bir şey kalmadı Tutkuların, isteklerin biçimlediği yanılgıdan kurtardım kendimi.

Öğretilde 4 temel gerçek vardır: Yaşamda ıstırap vardır; ıstırapın bir nedeni vardır; bu neden yok edilirse ıstırapta yok edilmiş olur; bu nedeni yok etmeyi sağlayan bir yol, bir yöntem vardır.

1.İstırap (DUKKHA) ve Yaşamın 3 özelliği

Dört okyanusun suyu mu daha çoktur, yoksa sizlerin inleye sızlaya sürdürdüğünüz bu yolculukta sevdiğiniz istediğiniz şeyleri elde edememek, sevmediğiniz istemediğiniz şeylerden kaçınmamak, istediğiniz şeylerin istediğiniz gibi olmaması, istemediğiniz şeylerin istemediğiniz biçimde olması yüzünden akıttığınız göz yaşları mi daha çoktur? Ananızı, babanızı yitirmek, kardeşlerinizi, kızınızı yitirmek, malinizi, mülkünüzü yitirmek... Bu uzun yolculukta tüm bunlara katlandınız ve dört okyanusun suyundan daha çok göz yaşları akıttınız.

Buda ıstırap için dukkha sözcüğünü kullanıyordu. Anlamı; ıstırap, üzüntü, tasa, keder, maddesel veya ruhsal sağlıksızlık, uyumsuzluk, tedirginlik, doyumсуuzluk, yetersizlik, sürtüşme, çelişki yani olumsuz ruh durumları... Buda 'nın gözlerimizi açmaya çalıştığı gerçek daha çok ıstıraptan korunmak, kurtulmak için izlediğimiz tutumdaki yanılgılarımız, yanılgılarımız. Herkes yaşamda ıstırapın olduğunu biliyor, ama yaşamda Tatlı anlar, hoş ve zevkli olan şeyler olduğunu, haz ve zevkin ıstırapı dengeleyebileceğini düşünüp bu anların beklentisi içinde ıstırapa katlanabiliyor. Buda 'ya göre yanılgı işte burada. Buda kaynağı dışımızda olan şeylerden elde ettiğimiz haz ve zevkin ıstırapın asil nedeni olduğunu göstermeye çalışıyordu. Yanılgının dünyanın bu geçiciliğine gözlerimizi kapamak, geçici olan, kalıcı olmayan şeylere tutunmaya çalışmaktan geldiğini, dünyayı gerçek böylesiliği, yapısıyla görememekten kaynaklandığını söylüyordu. "Sevdiğimiz hiç bir şey

yok ki, bir gün gelip ya onlar bizden, ya biz onlardan ayrılmayalım.”

Buda yaşamı gerçek boyutları içinde kavrayabilmemiz için yaşamın birbiriyle ilgili 3 özelliğinin üzerinde ısrarla duruyordu: Dukkha - İstirap Bir arada bütünleşmiş, bileşmiş, olmuş hiç bir şey değişimden, çözülüp dağılmaktan kurtulamaz. Yanılgı değişim içinde olan, geçici olan şeylere sanki hiç değişmeyeceklermiş, sanki kalıcı şeylermiş gibi tutunmaya, sarılmaya çabalamaktan geçiyor. Oysa elde etmek istediğimiz şeyi elde edene kadar o şey değişiyor, koşullar değişiyor, bu arada biz kendimiz de değişiyoruz.

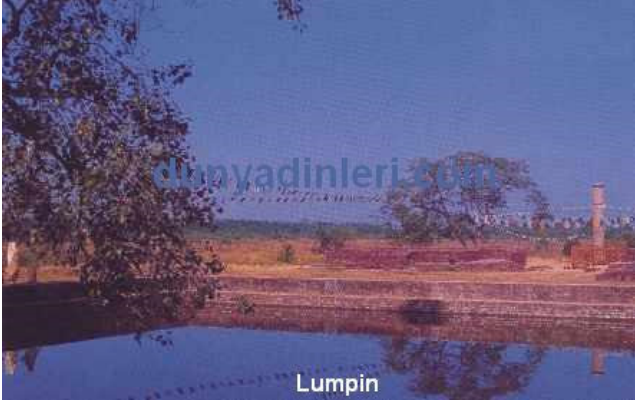
Buda'nın amacı dünyayı ne olduğundan daha kötü ne de daha iyi göstermekti. Onu olduğu gibi iyi ve kötü yanlarıyla, kendimizi hiç bir yanılgıya, yanılsamaya kaptırmadan bütünlüğü içinde gerçek böylesiliğiyle görmemizi sağlamaya çalışıyordu. İstirabın dünyayı olduğu gibi içimize sindirememekten, dünyadan verebileceklerini değil de daha çoğunu beklememizden, istememizden kaynaklandığını anlatma çabası içindeydi. Kötü olan yaşam değil, ona arsızca yapışmaya çabalamaktan, ondan verebileceğinden çoğunu istemekten gelen ıstıraptır. akıp giden yaşamla birlikte karşı koymadan, direnmeden akıp gitmesini öğrenmek, dönüş olmayan bir akis içinde olduğumuzun, yaşamın tek bir anının bile ikinci kez yaşanmasının olanaksızlığını içten içe kavramak, her saniyenin tadını bilecek biçimde yaşamın sevinçle, kıvançla, coşkuyla kucaklanmasına yol açabilir.

Mutluluğun ertelenmesinin de, para biriktirir gibi haz ve zevk biriktirmenin de olanaksızlığı iyice anlaşılabilir. Acaba yaşamda kendimize sığınmak yapabileceğimiz İstirabın güçsüz kaldığı, etkisinin azaldığı bir yer, bir zaman var mı? Budizm ' olduğunu savunuyor. Bu an ve burası... Hiç bir şeyin öteki şeylerden ayrı bir kendiliği, ayrı kalıcı bir benliği olamaz. İstirabın asil nedenini aradığımız, kökenine indiğimiz zaman hiç bir kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde karşımıza çıkan sorumlunun, bir yandan istek ve tutkularımızı besleyip kışkırtan den Başka birisi olmadığını görüyoruz. "Benim güvenim" "Benim görevim" "Benim sorumluluğum" "Benim başarıım" "Benim param" "Benim isteklerim" "Benim heveslerim" "Benim öldükten sonra ne olacağım" "Benim öldükten sonra da var olma doyumсуuzluğumdan gelen sorunlarım" Nedir bu ben?

Buda insan varlığında geçici olmayan değişmeden kalan, dayanıklı bir öz, tözle bir nitelik olmadığını göstermeye çalışıyordu. Bir gövde doğar, büyür, yaşlanır, ölür, çözülür, sürekli değişim içindedir. Bir kimse kolunu, bacağını yitirse de ne azalır, ne de küçülür. Öyleyse insanın gövdesinde olamaz. Duyularımızda da olamaz. Çünkü onlar değişse de gene olduğu gibi kalır. Duyu organlarımızdan gelen algılarımız da olamaz. önceki düşüncelerimiz, kararlarımız, eylemlerimizle biçim almış eğilimlerimiz de olamaz. ayırt edici bilincimizde de olamaz. Bu beş kümede toplanan bedensel ve ruhsal varlığımız gövdemiz, duyularımız, duyu organlarımızdan gelen algılarımız, önceki düşüncelerimiz, kararlarımız ve eylemlerimizle biçim almış eğilimlerimiz, karakter özelliklerimiz, ayırt edici bilincimizin bir araya gelmiş olmasından da oluşmuş olamaz. Çünkü bunlardan hiçbirisi i içermiyorsa o zaman besinin bir araya gelmesi de beni oluşturmaz. O zaman geriye değişmeden kalan tek bir şey kalıyor. Ad... Ben'e verilen özel ad.

Milinda Panha adlı kitaptan: Kral Bilge Nagasena 'ya seslenmiş: "Ustam kimsin, adini söyler misin?" "Bana Nagasena diyorlar. Ama bu yalnızca bir ad, adlandırmaktan, belirtmekten Başka şeye yaramayan, bir deyim, bir sözcük, içinde bir kimlik, bir benlik yok. Bir ad, bir lakap, bir işaret, yalın bir sözden Başka bir şey değil. Kral inanmaz ve sorular sorar. "Nagasena bu saçlar midir?" "Hayır büyük kral" ... "Duygu ve coşkular midir Nagasena?" "Hayır büyük kral" Nagasena kraldan arabayı tanımlamasını ister. "Tekerlek, dingil, ok, sandık ve kollar bir arada olunca arabadan söz edilir. Araba yalnızca bir ad, adlandırmaktan, belirtmekten Başka bir ise yaramayan bir deyimden Başka bir şey değil." "Evet kralım. Benim de saçlarım, derim, ... ad ve bedenim, duyularım, algılarım, geçmiş eylemlerimle biçim almış karakter özelliklerim, ayırt edici bilincim bir araya gelince Nagasena adı veriliyor. Ama kimlik, benlik söz konusu olunca burada öyle bir şey yok. Nasıl arabanın beş bölümü bir araya gelince araba diyorlarsa, beş katışmaç bir araya gelince de bir kimden bir den bir öznen söz ediliyor. Buda diyor ki: Ne ben 'in, ne de ben 'e ilişkin kalıcı bir şeyin varlığından söz edilebilir. Ben, ben olarak gelecekte de var olacağım, benim sürekli değişmez bir benliğim var, savında bulunmak hatalıdır. Ben düşüncesini yok etmeli, benlikle kurulan yanılığını yenmelidir. Buda'nın görüşüne göre "ben", insanın hem bedensel hem de ruhsal varlığını oluşturan bu beş kümenin bir arada ve birlikte, sürekli bir akis, sürekli bir değişim içinde olusunun ortaya çıkardığı bir görüngü, bir olgu, insani çevresinden ayrı bir varlık olarak ayırt etme, özerk bir biçimde hareket etme durumundan köklenen bir yanılgı, bir yanılsamadan Başka bir şey değil. ayırt edici bilinç ise karışık dünyayı ben ve ben olmayan diye ikiye bölünce bu ben yanılgısı kendiliğinden ortaya çıkıyor. Aslında bilincin ayırt etmeden, seçmeden, bölmeden bütünü kavrama olanağı da var.

Ben 'in var olma doyumsuzluğundan kaynaklanan ve ölümün sınırını aştığına inanılan uzantısına verilen ad 'sa ruhtur. Budizm 'de Öz varlık yoktur. Buda ben-ruh yanılığını sergilemek istiyor. Bir kez ben-ruh yanılığı oluştu mu bütün varlığımızı sarıyor, bilincimizin özgürce çalışma etkinliği engelleniyor, onun bitmez tükenmez istekleri nasıl yaşamı çekilmez bir hale koyuyor, sorunlarımız yaşamla bile sınırlı kalmıyor, ölümden sonrası ile ilgili sorunlar da gündeme girdiğinden onlar da kaygı ve üzüntü konusu olmaya başlıyor. Buda ben 'i kurtarmaya değil, bizi ben 'den kurtarmaya çalışıyordu. Ölümsüzlüğe erişmek için tek bir yol olduğunu savunuyordu. Öncesizden sonsuza uzanıp giden varoluş zincirinin içindeki yarımızı bulmak, evrensel yaşam ırmağının içimizden aktığına, yaşam gücünün bizim burun deliklerimizde, bizim ciğerlerimizde nefes alıp verdiğinin bilincine erişmek....

2. Nedensellik Çemberi- bağımlılık ve Özgürlük- Ka

Buda 'ya göre varolan her şey nedenselliğin bir sonucu olarak vardır, boşluktan yokluktan oluşan bir evrende nedenselliğin döngüsüne takılan yokluk varlığa dönülür, her neden bir sonucu, her etki bir tepkiyi zorlar. Evrenin değişmez yasası nedensellik (Karma) yasasıdır. Ne başlangıcı ne de sonu olan evrende egemen olan yalnız doğa yasalarıdır. Buda böylelikle tanrıların görevini yasalara yüklemiş, tanrıları gereksizleştirmişti. Değil mi ki insanın geleceğini belirleyen nedenlerin zorladığını sonuçlardır, öyleyse insanın kendi eylemlerinin sonuçlarından kaçıp kurtulması olanaksızdır. Bir çocuğun anasından beklediği gibi tanrıların bize sevecenlik göstermelerini, bizi bağışlamalarını bekleyemeyiz. Eylemlerimizin sonuçlarından kurtulmanın bir yolu varsa, onu ancak kendi çabamızla kendimiz bulmalıyız.

On iki halkalı kapalı bir zincir olarak temsil edilen nedensellik yasası:

1. Yanılgı yanılış düşüncelere yol açıyor.
2. Bu düşünceler eğilimlere, karakter özelliklerinin biçimlenmesine ortam hazırlıyor.
3. Buradan da bilinç oluşuyor.
4. Bilincin bentle ben olmayana ayırt etmesinden özne nesne ikiliği, ad ve beden ortaya çıkıyor.
5. Bundan altı duyu alanı gelişiyor.
6. Bu altı duyardan dolayı duyularla nesnelere karşılaşıyor.
7. Bu karşılaşmadan hoşlanma, hoşlanmama gibi duygular oluşuyor.
8. Bu duygular isteklere, tutkulara dönüşüyor.
9. İstekler, tutkular bağımlılığa, insanın isteklerinin, tutkularının tutsağı olmasına, bireysel yaşam isteğine yol açıyor.
10. Bundan da oluşuma bağımlılık ortaya çıkıyor.
11. Oluşum doğuşa
12. Doğuşa ihtiyaç ve ölüme, ıstıraba, tedirginlik ve umutsuzluğa yol açıyor. Buradan da gene yanılgı çıkıyor ortaya. Buda 'nın yanılgıyı dizinin en başına koymasının nedeni olasılıkla bu döngüden tek çıkış yolunun bu halka olmasıyla açıklanabilir.

İstekleri, tutkuları kışkırtan yanılgıdır ana yanılgıyı besleyen de gene istekler ve tutkulardır. Kökünü yanılgıdan alan düşünceler, karar ve eylemlere dönüşüyor. Düşüncelerimiz kararlarımızı, kararlarımız Eylemlerimizi belirlerken, eylemlerimiz de kararlarımızı etkileyip zorluyor. Her düşünce sonrakileri sınırlıyor. Biz kez tam bir özgürlük içinde bir şey düşünmüş olabileceğimizi varsaysak bile, ondan sonraki düşüncelerimizde aynı oranda özgür olamayacağımız açık. Giderek özgürlük alanı kısıtlanıp daralıyor... Şu anda ne olduğumuzu belirleyen çünkü düşüncelerimizdir.

Bu gün kafamızdan geçen düşüncelere yarınki yaşamımızı biçimlendiriyor. Yaşamımız

kesinlikle zihnimizin yaratısıdır. Budist metinler dört tür bağımlılıktan söz ediyorlar.

1. isteklerden, tutkuların gelen bağımlılık
2. Yanlış görüşler, kanılardan kaynaklanan bağımlılık
3. Erdemli bir yaşamla ve kurallara titapatı uygun davranmaktan kurtuluşa erişilebileceğini sanmaktan gelen bağımlılık
4. Sürekli ve değişmez bir ben 'in varlığına inanmaktan gelen bağımlılık isteklerimizin tümüne yakın bir bölümü toplumun yapay olarak yarattığı gereksiz şeyler.

Örneğin toplum bizi zeki bir adam gibi görünmeye isteklendiriyor. Çevremizde beğenilen bir kimse olmak bize nelere mal oluyor ? Bunun karşılaştırmalı bir hesabını yapabilmemiz için, harcadığımız bunca çaba, üzüntü, sıkıntıya değmeyeceğini anlayacağız. Başka insanların önüne geçememek, Başka insanlara üstün olamamaktan gelen ezikliklerin ardında hep ben yanlılığı yatıyor ama bu ben yanlılığını besleyen de toplumun özendirici etkisi. Bir kere gözümüzü açıp ta bu koşturmacanın amaçsızlığını, anlamsızlığını görebilsek, bu koşulların, biçimlenmeler etkisini yitirecek, ve bağımlılık da ortadan kalkacak. O zaman ıstırap yerini özgürlüğümüze yeni bastan kazanmış olmaktan gelen aşkın bir mutluluk duygusuna bırakacak, nedensellik döngüsünden kendimizi kurtarmış, daha doğrusu döngüyü ters yöne çevirmeyi başarmış olacağız insan kendini yanlığıdan nasıl kurtarır? Bu sekiz basamaklı yolla mümkündür. Yanlığıdan kurtaran bilgiye çıkarımcı düşünceyle varılmaz. Çünkü bu tür düşüncede özgürlük yoktur. Budizm ' görüşüne göre, bizi yanlığıdan kurtaracak bilgiye ancak sezgiyle erişilebilir. İnsan yanlılığını, yanılmadığını; aldatılmadığını, aldatılmadığını; sevildiğini, sevilmediğini ancak sezgiyle anlayabilir. Uyanan kimse karmanın elinde eli kolu bağılı bir oyuncak olmaktan kendini kurtarmış olur. Koşullanmaya, biçimlenmeye bütünüyle karşı koyabilecek bir insan yok bu dünyada. Yanında yada karşısında tutum almakla her zihnini sınırlamış oluyor. Bizi düşündüğümüz gibi düşünmeye, davrandığımız gibi davranmaya iten ön koşullar, düşünel yada duygusal zorunluluklar var. Uyanınca bu zorunluluğu fark etmiş oluyoruz ve zorunluluk olmaktan çıkıyor. Bu yüzden de karma değiştirilemez bir alın yazısı sayılmaz, uyanan kimse karmanın bağlarını da koparmış olur. Eylemlerimiz er geç bize geri döner.

Her eylemin iyi yada kötü sonuçları eninde sonunda eylemi yapana ulaşır. Buda, kalıcı olan bir yaşamdan öbürüne aktarabileceğimiz, şu gövdemiz içinde saklanan bir şey olamayacağını anlatmaya çalışmıştı Öyleyse gene doğumla söz edilmek istenen neydi? Buda 'ya göre bir yaşamdan ötekine aktarılan ben yada ruh değil, yalnızca eylemlerimizin zorladığını nedensel sonuçlardır. Bu senin gövden de değil, Başka birisinin gövdesi de değil. Ona geçmiş eylemlerin (karma) ürünü gözüyle bakmak daha doğru olur. Önceki bir yaşamda yaptıklarının ödülü ya da cezası da değil. Ben nedensellik zincirinin bir zorunluluğu olarak varım. Eylemlerin bir sürekliliği var ama ben 'in de bilincin de sürekliliği yok. Buda 'nın dilinde doğum ölüm döngüsü, yaşamların önceki yaşamların etkisiyle biçimlendiğini anlatmaktan öte bir anlam taşııyordu.

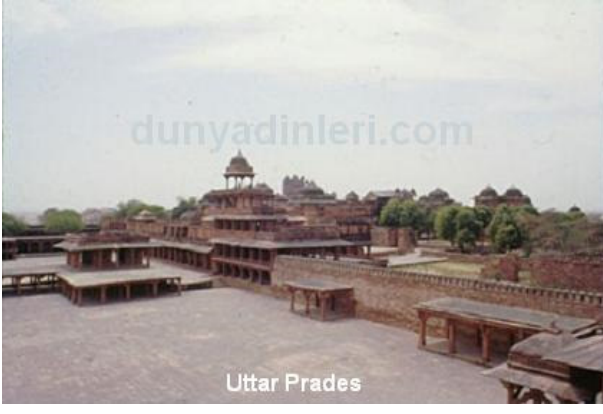

3. Nirvana

Nirvana, Batı 'da genelde anlaşıldığı gibi ölümden sonra değil, burada ve şu anda gerçekleştirilebilecek bir ruhsal durumdur. İstek ve tutkuların yok olması, ıstırapın etkili olmayacağı bir iç barışa, iç suskunluğa, aşkın bir mutluluğa erişmektir. Nirvana 'ya erişme isteği de dahil olmak üzere tüm istek ve tutkular bırakılmadan, olanla, gelenle yetinmekten gelen iyimser bir yetingenlik kazanılmadan Nirvana gerçekleştirilemez. Nirvana 'yı gerçekleştiren kimse bir yandan da günlük yaşamını normal haliyle sürdürüyor. Eylemlerinin bir takım nedensel zorunluluklar (karma) yaratmaması da olanaksız elbette. Nirvana 'ya erişen kimselerin tek farkı, bu zorunlulukların dışında kalmayı başarabilmesi. Eylemlerinde beğenilmek, beğenilmemek gibi bir güdü etkin olmuyor, yaptığı işlerden alkış beklemiyor, başarı ya da kazanç onu fazla sevindirmedeği gibi başarısızlık ya da yitim de fazla üzüyor. Kuskusuz acı da çekiyor ama bunlara bilgece katlanmasını, olayların doğal akımına boyun eğmesini de biliyor. Ben 'i aşınca bütünüle bütünleşiyor.. Yarının getireceklerine kaygısız, ben 'in doyumsuzluğundan gelen bütün sorunlara sırtını çevirmiş, şu yaşam nasıl yaşanmalıysa öyle yaşamaya başlıyor. Özgürlük, coşku, aşkın mutluluk içinde, akıp gitmekte olan yaşam ırmağı içindeki yerinin bilincine erişiyor.

Buda 'nın öğretisi, bir yandan ben 'i yokumsarken öbür yandan da bireyciliği en ileri götürmüş olan öğretidir. insanın toplumun kendisine giydirdiği kişiliksiz kişilikten soyunup gerçek varlığıyla baş başa kalınca gerçeği olduğu gibi özümleyecek bir yeteneğe sahip olabileceğine inanıyordu. Buda ölümden sonra ne olduğuyla ilgili sorulara yanıt vermek istemiyordu. Böyle bir soruyla karşılaşıncı ya susuyor, ya da söyle diyordu: Göğsünüze zehirli bir ok saplanmış olsa, oku çıkartmaya çalışacak yerde, oku atanın kim olduğunu, hangi kasttan, hangi soydan geldiğini, boyunu boşunu, oku atmaktaki amalını falan mı araştırmaya kalkardınız? Ben bir şeyi açıklamıyorsam bırakın açıklanmamış olarak kalsın. Peki neden açıklamıyorum? Çünkü o şeyin açıklanması size hiç bir yarar sağlamayacaktır da ondan. Çünkü bu sorulara yanıt aramak ne aydınlanmanıza, ne bağımlılıktan kurtulup özgürlüğünüzü kazanmanıza, iç suskunluğuna, gerçeğe ermenize, Nirvana 'ya erişmenize katkıda bulunabilir. Buda öğretisinde hiç bir dogma, iç yaşantıyla doğrulanamayacak hiç bir inanç getirmemeye özen göstermiştir. Varoluş, devingen gücünü nedensellikten alan sürekli bir oluşum, değişim sürecinden Başka bir şey değildir; varoluşun ardında Durağan bir öz, tözel

bir nitelik yoktur. Budizm 'de tözsüz, öz varlıksız bir nedensellik vardır.

4.Sekiz basamaklı yüce yol

-Tam görüş

-Tam anlayış Bu basamaklar kendimizi de, dünyayı da olduğu gibi, gerçek böylesiliğiyle görmeyi, adların biçimlerin gizlediği temel gerçeğin, her şeyin ıstırap, her şeyin oluşum, değişim içinde olduğu, kalıcı bir ben 'in, değişmeyen bir tözün olmadığını anlayışına ulaşmayı amaçlıyor.

-Doğru sözlülük

-Tam davranış Bu basamak, özgür istencinin ürünü olan, içten geldiği için, hiç bir amaç gütmeyen yapılan davranıştır.

-Doğru yaşam biçimi Yaşamını sağlamakta doğruluktan ayrılmamak, kendine yetecek olandan çoğunu elde etmeye çalışmamaktır.

-Tam çaba, tam uygulama Her şeyin tam bir özenle, eksiksiz yapılmasıdır. Bir Budist 'in oturması, kalkması bile büyük bir dikkatle yapılmalıdır. Zihnini bencil düşüncelerden arıtmak sürekli bir uğraş olmalıdır. Zihnin arıtılması, bencil düşüncelerden ayıklanması dört yüce duygunun yüzeye çıkmasına olacak sağlar: Sevecenlik, acıma, sevgi, yan tutmama.

-Tam bilinçlilik

-Tam uyanıklık

Bu basamaklar meditasyonla ilgilidir. Meditasyon Batı 'da anlaşıldığı gibi derin derin düşünme değil, düşüncenin aşılmasını, çıkarımcı düşünceden arıtılmış bir zihinle, salt bilinçli olmayı amaçlayan bir yöntem. Tam bilinçlilik, tüm duyuların, duyguların, düşüncelerin ruhsal durumların ardında olacak biçimde bir alıcılık, bir uyanıklık durumunu sürdürmektir. Algının kapıları öylesine temizlensin ki, her algı hiç bir engelle karşılaşmadan bilince ulaşabilsin. Sözcükler de bilinçle yaşantı arasında giren bir engel oluyor çoğu kez. Sözcüklerden oluşan düşünceler durmadan bizi, iyi kötü, hoş giden hoş gitmeyen gibi ayrımlar yapmaya, yargılara varmaya kışkırtıyor. Artık dünyayı olduğu gibi değil, kurgularla, soyutla, soyutlamalarla yani sözcüklerle dünyayı kavırıyoruz. Gerçeğin sözcüklerle kavramlarla değil, ancak yaşantıyla kavranabileceğini savunan Budizm ' sözcüklere, kavramlara tutsak olmak yerine onları tam olarak denetim altına almak istiyor.

Budist meditasyonun özü nefes alıp verdiğinin ayırıcılığında olmakla başlayan yaygın dikkattir. insan nefes alıp verdiğine duyarlı olunca yaşadığının da farkında oluyor, geleceğe ya da geçmişe değil, kendini şu ana ayarlıyor, şimdide yaşamaya başlıyor, duylara daha duyarlı, duygulara daha duyarlı oluyor; kendinden kopuk, kendinden habersiz yaşamaktan kurtarıyor kendini, yaşama da kendiyi de bütünleşiyor. Bu uygulamada yol almış kimse gövdesinde kendi istencine bağlı olmadan bir nefes alıp verme işleminin sürüp gittiğine duyarlı

olmaya başlıyor. Bu yaşamsal bir yaşantı olarak kendini açığa vuruyor, ve bu izlenim insanda iç barış, esenlik ve Mutluluğun oluşmasına yol açıyor. Artık zihindeki karmasa yatışmıştır.

Buda 'nın meditasyon yöntemi öyle dalıp gitmeyi kendinden geçmeyi değil, tersine sürekli uyanıklılığı, sürekli bilinçli kalmayı gerektiriyor. Tam bilinçlilik gerçekleşince tam uyanıklık kendiliğinden gelir. Burada tüm ikilikler yok olur; düşünenin düşünceden, bilenin bilinişten, öznenin nesneden kopukluğu diye bir şey kalmıyor; zihinle yaşantı arasındaki bölüntü kalkıyor. Bütün bu ayrımların yaşantıyla ayırt edilecek somut bir gerçekliği olmadığını, bunların akı yoluyla varılmış çıkarımlar olduğunu fark ediyorsunuz. Size "bu benim, bu da benim düşüncem" yada "gören benim, bu da gördüğüm şey" diye ayırım yapmanıza olanak veren şeyin bir gözlemden daha çok, sözcüklerin ve mantığın aracılığıyla elde edilmiş bir kuramdan Başka bir şey olmadığını anlıyorsunuz.

Oğuz Gölcik Yazıları

Alıntı Yap

22.03.09, 11:42

#5

oguzgolcik OP

Profesör

Üyelik tarihi: Jan 2008

Nereden: istanbul

İletiler: 5.209

Blog Başlıkları: 5

Ettiği Teşekkür: 7.626

4.113 tane iletisine 10.247 kere teşekkür edilmiş

ÖM Gönder

Cevap: dünya dinleri

SIKH DİNİ (Sihizm)

Sihizm olarak geçen Sıkh Dini; Hindistan 'da takriben 1500 'lü yıllarda doğmuştur. Günümüz Hint Yarımadası 'nda diğer dinlere nazaran daha aktif ve uzlaşmaz tutumu ile gündemde kalmaya çalışan Sıkh Dini, Hint Felsefesinden kaynaklanan Maya ve Nirvana tasavvurlarını benimsemiş olmakla tanınmıştır. Sihizm, günümüzde Hindistan 'ın dini ve siyasi hayatında önemli yerini korumaktadır.

⚠ Bu resim yeniden boyutlandırıldı. Resimin özgün boyutunu görmek için buraya tıklayın.

Doğuşu ve Gelişmesi

Sihizm Sri Guru Nanak Dev Ji (1469-1539) tarafından kurulmuştur edilmiştir. İslam ve Hinduizm karışımı bir dini harekettir. Sihler Kuzeybatı Hindistan 'ın Pencap bölgesinde yaşamaktadırlar. 1995 sayımına göre nüfusları 18.7 milyon idi. Bu da Hindistan nüfusunun % 1.9 unu teşkil etmekteydi. Ayrıca küçük gruplar halinde İngiltere, Kanada, ABD, Malezya ve Doğu Afrika 'da bulunmaktadırlar. Günümüzde Hint dini ve siyasi hayatında önemli bir yer tutmaktadırlar.

Sihizm hareketini Pencap 'ta ilk başlatan Guru Nanak (1469-1539) yalnızca dini akideler çerçevesinde Müslüman ve Hindu unsurlarını uzlaştırmaya gayret ederek başlamıştır. O sistemi "Tanrının birliği", "İnsanlığın kardeşliği", "Kast sisteminin reddi" ve "puta tapıcılığın faydasızlığı" prensipleri üzerine kurmuştur. İslam 'ın Hindistan 'a girmesinden sonra İslam ile Hinduizmi sentezleme çalışmalarının en ilgi çekeni Nanak 'ın çalışmasıdır. Önce siyasi olarak başlayan bu hareket, sonradan dini bir yön kazanmıştır. İslam tasavvufunun da etkisinde kalan Nanak, Kuzey Hindistan 'da vaazlarda bulunmuş ve uzlaştırmacı (Sinkretist) Sih hareketini ortaya çıkarmıştır. İslam 'ın Tanrı inancını, Hinduizmin Maya ve Nirvana tasavvurlarını ve tenasüh (ruh göçü) fikrini kabul etmiş olmasına rağmen Avatarlara inanmayı reddetmiştir.

Budanın reformcu hareketine benzer şekilde Nanak da kast sistemini bütünüyle reddetmiş, putlara tapınmanın kötülüğü ile kardeşçe sevginin önemini dile getirmiştir.

Ortaçağ boyunca Hindistan 'da çıkan toplumsal, dinsel ve siyasi hoşnutsuzlukların yeni dini reformistler tarafından ortaya konacak ilkelerle

giderilmesi bekleniyordu. Özellikle İslam'ın Hindistan'a girmesiyle Hinduizmle İslam arasında Orta Yolcu uzlaştırıcı hareketler ortaya çıkmıştır. Dini reform konusunda XV.yüzyılın ikinci yarısında, kendisini kabul ettiren ilk büyük isim Kabir (Kebir) dir. O (İ.S.1435-1518) tek tanrı inancını yerleştirmeye çalışmış, ancak Hinduizmin bazı önemli kavram ve düşüncelerini muhafaza etmişlerdir. Müslüman hükümdar Ekber de (1542-1605) düşünce bağlamında bütün dinleri felsefi bir monoteizmde uzlaştırmayı denemiş, Onun açtığı bu yolda yürüyüp de başarıya ulaşmış olan Sihizmin de kurucusu Nanak olmuştur.

Guru Nanak ve Misyonu

Guru Nanak, İ.S. 1469 yılında Hindistan'ın en kritik döneminde Pencap'taki Talvandi köyünde doğmuş, çocukluğu ve yetişkinlik çağı bu köyde geçmiştir; bu köyde evlenmiş ve bu köyde iki oğlu olmuştur. Fakir ancak soylu bir ailenin çocuğu idi. O Sultanpur şehrinde Müslüman bir idarecinin hizmetinde uzun yıllar geçirdi. Guru Nanak'ın hayatını üç parçaya ayırabiliriz: İlk 30 yıllık bölümü Talvandi ve Sultanpur şehrinde ev hizmetçiliği yaparak geçirmiştir. İkinci 22 yıllık periyot uzak yakın birçok yerlere misyonerlik seyahatleriyle geçirdiği dönemdir. Üçüncü son 18 yıllık bölümü ise Kartarpur'da müritlerini eğitmeye harcadığı hayatının son bölümüdür.

Hayatının ilk safhası aynı zamanda aydınlanmaya ulaştığı dönemdir. O boş zamanlarında ormana çekilip düşüncelere dalmış, bu gezilerinin birinde kendisine "Yüce Tanrının varlığı düşüncesini yajma" görevi verilmişti. Bu arada kendisi Mekke'ye gitmiş, Tanrının evinin sadece Kabe olmadığı sonucuna varmış, 1500 yılına doğru "tek ve gerçek olan tanrı" sını anlatmak için Sultanpur şehrinde çıkmış, kutsal yerleri gezmiş, birçok din adamlarıyla görüşmüş, tartışmalara girişmiş, bu sırada bir zengin tarafından şerefine Ravi Nehri kıyısında kurulan Kartarpur köyüne yerleşti ve hayatının son on yılını burada geçirdi. Bu köyde yeni inancını yaymaya çalıştı. Guru Nanak insanın eşitliği üzerinde durdu. O Hindularla Müslümanları birbirlerine yaklaştırmaya çalıştı. O önemli şeyh ve azizlerin yanına gitti ve onlara ruhsal hayatın gerçek yolunu açıklamaya çalıştı. O kast sisteminin ayrırcı özelliğine hep karşı çıktı. Kendisini en alt kastın bir üyesi olarak adlandırdı, hep. Guru Nanak 1539 yılında 70 yaşında iken geride iki oğul ve birçok Sih bırakarak bu dünyaya veda etti. Guru Nanak'ın ölümünden sonra Guru olarak Sihlerin başına Angad (1504-1552) geçti. Angad, Nanak'ın en sadık talebesiydi ve Nanak'ın telkin ettiği tenasüh (ruh göçü) inancı gereği, Onun ruhunun sırasıyla kendini takip eden "guru"ya geçeceği fikri ile Angad ve daha sonra gelen guruların hepsi Nanak'ın yeni tezahürleri olarak görüldü.

Angad 1552 yılına kadar sürdürdüğü guruluğu sırasında Nanak'ın şiiirlerini bir araya topladı. Nanak'ın ilk biyografisini yazdı. Pencap'ta kullanılan Gurmuki Kutsal Metni Angad'a dayandırıldı.

Sihler arasında birlik ve beraberliği sağlayan 3. guru Amar Das (1479-1574) yeni töreler oluşturdu. Kendilerine özel evlilik ve doğum törenleri ihdas etti. Kendisini ziyarete gelenlerle birlikte yemek yedi. Dini toplantılarda üç festivali (Divali, Barsakhi ve Maghi) ortaya koydu. Ondan sonra da Amardas'ın damadı Ram Das guru oldu. Guru Ramdas (1534-1581) 4. guru olarak misyonerlik faaliyetlerine ağırlık verdi. Ramdas zamanında zengin ve fakir sınıflar arasında Sihizm yayıldı. Bazı Aristokratlar Amitsarı (Ramdas'ın yeni ibadet merkezi olarak kurduğu ve yerleştiği yer) ziyaret etmişler ve Onun müritleri olmuşlardır.

Cemaatin gelişimi Ramdas'ın en küçük oğlu Arjan'ın (1563-1606) 5. guru olmasıyla sürdü. Arjan Ramdas'ın hayatını kendisine adadığı en küçük oğlu idi. Arjan babasının isteğiyle evlenmek üzere Lahor'a gitti. Orada babasından ayrı kaldığı için korkunç bir depresyon geçirdi. O

haliyle Guru aşkı ve hasretiyle dopdolu iki önemli şiirsel mektuplar yazdıysa da Kardeşi Prithi Chand onlara el koyduğundan mektuplar babasına ulaşmamıştı. Mektuplarının bir yerinde : "Ruhum Guruyu görmemin hasretiyle yanıyor ve inliyor. Feryatlarım yağmur için ağlayan Çatriklerin feryatlarına benziyor" diyordu. Üçüncü mektup Ramdas 'a ulaştınca, Onu hemen çağırdı. Prithi Chand babasının yerine geçmeye çok meraklı ve istekliydi. Ancak Guru Ramdas çocuklarını test etti ve sonunda küçük oğlu Arjan 'ı halefi tayin etti. Guru Arjan Sihlerin endüstriyel ve kültürel merkezi olan Amritsar 'ı daha da geliştirdi. Oradaki Altın Mabed 'in (Har Mandar) yapım işini sona erdirdi. Bu Mabed Sihlerin ziyaret ettiği, kutsal bir mabettir. Ekber Şahın Sihlere tahsis ettiği toprak üzerinde Ramdas zamanında yapımına başlanmıştı. Tapınak güzel bir gölet ortasında etrafındaki topraktan daha düşük seviyede bina edilmişti. Yine Arjun ilk dört Gurunun ilahilerini ve Hindu Bhagatları ve Bhattları topladı. Onlara kendi dikte ettiği ilahileri içeren Gurdası ilave etti. 1604 de ilk kitap Adi Granth'ın derlemesini tamamlamış oldu. Bu kitapta Sihlerin dini inanç ve ahlak ilkeleri ortaya konulmuştur. Amritsar Onun zamanında bankacılığın, marangozluk, nakış, süsleme ve at eğiticiiliğin merkezi oldu. Sihleri Orta Asya ve Afganistan 'a iyi atlar için gönderdi. Sihler atları yetiştirme ve binicilikte ilerlediler. Bütün bu gelişmeler Ekber 'in oğlu Cihangir 'in döneminde oluyordu. Müslümanlar bile Altın Mabede (Har Mandar) geliyorlardı. Cihangir onların kendilerine ait kelimeler kullanmalarını gerektiğini böylece oraya akan trafiğin kesileceğini düşündü. Guru Arjan 'dan Adi Granthdaki İslam 'ın Peygamberi Muhammed ile ilgili bölümlerin çıkarılmasını istedi. Guru bunu yapmayı reddetti. Bu arada Divanda yalan yanlış hikayelerle Cihangirin düşünceleri zehirlendi. Sonunda Guruya kaynamış sular ve kumlarla işkenceler yapıldı. Guru Arjan büyük bir tevekkülle bütün eziyetlere katlandı. Sih tarihinin ilk şehidi oldu.

Har Gobind (1595-1644), babası Arjun 'un 1606 da ölmesi üzerine 6. guru olarak Sihlerin başına geçti. Babası Moğol tiranlığının kurbanı olmuştu. Har Gobind zamanında Sihler , Cihangir ve daha sonra oğlu Şah Cihana karşı askeri teşkilatlanma yoluna gittiler. Bunun için 800 at, 300 atlı süvari ve topçu sınıfı oluşturdular. Moğollarla üç savaş yaptılar. Birincisi 1643 de Amritsar 'da oldu. İkinci savaş Lehra yakınlarında 1637 de oldu. Gurunun ordusu kazandı. Üçüncü savaş 1638 de Kartarpur 'da yapıldı. Gurunun bu üç savaşta da gösterdiği başarılar Sihler arasında büyük itibar sağlamasına sebep oldu. Guru Har Gobind 'in bu kariyeri Sih tarihinde bir dönüm noktası oldu. Bu yeni şartlarla Sihizm militaristleşti. Guru iki kudrete sahip oldu: Ruhsal Gücü (Peeri) ve askeri gücü (Meeri). 1644 de Guru Har Gobind Guru Har Raiyi halefi olarak atadı.

Guru Har Rai (1630-1661) 7. Guru oldu. Guru Har Rai Sihleri Moğolların baskısından kurtarmaya çalıştı. Guru Har Rai aşk ve barış adamı idi. Sangat 'ın hizmetinde bulundu. O müritlerinden Guru Granth Sahib 'in ilahileri ve kendi disiplinli hayatına yönlendirme üzerine meditasyon yapmalarını sağladı. O hayırsever ve cömertti. Bir seferinde ataları Nabha, Jind ve Patila 'nın önceki yöneticileri olan kimseler Gurunun yanına geldiler. Yiyecek için ağlıyorlardı. Guru onlara yiyecek verdi ve onları memnun etti. Guru Har Rai kendini onlara adanmış, ihtiyaçlarını gidermede yardımcı olmuştu.

Guru Harkrişhan (1656-1664) 8. Guru oldu. "Çocuk Guru" diye anılan Harkrishan özellikle çocukları ve öğrencileri korudu ve onları sevdi. 30 mart 1664 de öldü. Yerine amcası Tegh Bahadır (1621-1675) dokuzuncu Guru olarak geçti. Guru Tegh Bahadır 'un hayatı üç önemli devreye ayrılır: Birinci dönem Amritsarda babasıyla birlikte 23 yıllık dönem. İkinci devre Bakala 'da meditasyonla geçen 19 yıllık dönemi ile Doğu Hindistan 'da ve Pencap 'ta geçirdiği hayatın son 11 yıllık dönemi. Tegh Bahadır, Pencap 'ta zenginlerden zorla para alması, kaçakları saklaması ve yağmalara girişmesi yüzünden Gurkanlılar tarafından öldürülmüştür. Rivayete göre İmparator Evrengzip Tegh Bahadır 'u hapsedmiş ya İslam 'ı kabul etmesi ya da bir mucize göstermesini istemişti. Guru Bahadır ikisini de reddetmiş; mucize konusunda şunları söylemişti: "İmparator başkalarına zulmederken kendi ölümünü unutması, asla mucize değildir." Daha sonra İmparator Evrengzip Gurunun idamını emretmiş, böylece Sih tarihinde öldürülen ikinci kişi olmuştur.

Gobind (1666-1708) babasının öldürülmesinden hemen sonra Onuncu Guru olarak (1675-1708) göreve başladı. Guru Gobind 'in önderttiği altında Sihler dört başarıya ulaştılar:

- 1-Moğol gücüne karşı direnişe geçtiler.
- 2-Khalsa 'yı (Tanrının Grubu) kurdu.
- 3-Savaşa uygun bir literatür ortaya koydu.
- 4-Sihler için daimi bir Guru ve Guru Granth Sahib olarak Adi Granth 'ın tesisini sağladı.

Guru Gobind gerçek bir vatansverdi. Sihleri hem ruh, hem de şekil bakımından bir birliğe kavuşturmak için Pahul ne Khalsa sistemini geliştirdi. Khalsa 'ya girenler Pahul denilen bir takdis merasiminden geçmekte ve "k" ile başlayan şu 5 esası yerine getirmektedir:

Saç ve sakalların kesilmemesi; Sihler diğer insanlardan uzun saçlı olmalarıyla ayrılıyorlardı. Hayatlarına mal olsa bile saçlarını kesmezler. Keshas Guru tarafından Sihlere bir nişane olarak verilmişti. Sihler bu sebepten saçlarını düzenli, taranmış olarak muhafaza ederler ve tûrbanla saçlarını güzelce sarıp örterler. Bu bağlamda 1990 ılı yıllarda İngiltere 'de yaşayan bir Sihli motor sürerken kask takma mecburiyetinin kendisine uygulanmaması için dava açmış ve bu davayı kazanmıştı. Sihli bayanlar da ne saçlarını ne de kaşlarını alamazlar.

2 - Kangha

Tarak saçların temizliği için kullanılır. Sih saçlarını daima kangha 'yla muhafaza eder. Onlar düzgün, temiz ve tertipli saçlarıyla gayet şık görünürler. Genellikle tahta tarak kullanırlar ve sabah akşam olmak üzere günde iki kez saçlarını tararlar.

3- Karha

Her Sih sağ bilek üzerine çelik bir bilezik takar. Altın, gümüş ve metal bilezikler Guru tarafından kutsanmış olarak dikkate alınmaz.

4-Kachhehra

Her Sih altına özel dizayn edilmiş ve yapılmış olan kısa pantolonu yüksek karakterin bir nişanesi olarak giyerler.

5- Kırpan

Her Sih ilericiliğin ve özgürlükte kararlılığın bir sembolü olan bir kamayı (ya da kılıcı) Gatra denilen sırmalı şeritle kuşanırlar.

İnanç ve Ayinleri

Sihizm temel yapı itibarıyla Tanrı ve O 'nun birliğine inanır. Nanak Tanrıya isim vermekten sakınarak Ona Hari demiştir. Nanak 'a göre Tanrı ' görünmez üç şey (1 Brahma (vareden), 2 Vişnu (Rızıklandıran) 3 Şiva (Öldüren)) yaratmıştır. Sihizm 'in inanç esasları;

- Gars 'tan başkasının önünde eğilmemek
- Amritsar 'da yıkanmak
- Bir birlerine Singh diye hitap etmek
- Traş olmamak
- Kama-kılıç taşımak

Sihizm 'de kişinin bu dünyada yaptıklarının öteki alemdeki hayatına tesir edeceğine (Karma) ve ruh göçü (Tenasuh) 'ne inanmaktadır.

Anlaşılmaz, karışık dua ve ayinler yerine, basit ibadet ve ayinleri tercih eden Sıkh Dini, dünya ve ahrete ait her tür faaliyetinin merkezi olarak Amritsar 'daki Altın Mabed 'i seçmişlerdir. Sihizm 'de Altın Mabed 'i önemini bugünde korumaktadır. İbadet niyetiyle bu Mabed 'in havuzunda yıkanır. Altın Mabed 'te ayrıca sembol olarak bir kılıç bulunur. Ayin ve ibadetleri basit bir dua, İslam 'daki abdeste benzer bir yıkanma ile "hac" için Altın Mabed 'e girmekten ibarettir. Dindar bir Sihin, günlük ibadeti şu üç dini hükümde toplar:

- Adi Granth 'tan ve Guru Nanak 'a ait pasajlardan ezber okumak,
- Alevi bir vecibe olarak her sabah toplanıp Adi Granth 'tan her hangi bir yer okumak,
- Tapınağa ibadet için girmek.

Hint Yarımadası 'nda eğitim-öğretim, askerlik ve ata binmeye en çok önem veren Sihlerdir. Hindistan 'ın koruma ve güvenlik görevlilerinin çoğunu Sihlerin teşkil etmesi bundandır.

Kutsal Yazıları

Sıkh Dini 'nin kutsal kitabı Adi-Granth 'tır. Daha önceleri dağınık ve düzensiz olarak halde bulunan bu metinler Guru Arcan (1581-1606) zamanında bir araya getirilmiştir. Sihlerin tabi oldukları dini ve ahlaki büyük ölçüde bu kitaptan alınmıştır. Ayrıca bu kutsal kitapta Nanak 'ın hayatı, konuşmaları, O 'ndan sonra üç "guru" nun derlediği ilahiler mevcuttur.

Mezhepleri

Sıkh Dini başlıca beş mezhebe ayrılmıştır: 1- Orsi, 2- Hendali 3- Artenas 4- Namdari 5- Akali. Bunlardan son ikisi önem arz eder.

Günümüzde Sihizm

19.yy ilk yarısından itibaren hüküm süren Hindistan 'ın Pencap eyaletinde ki Sihlerin Devleti 1875 bağımsızlık savaşından önce sona ermiştir. 1947 de Hindistan 'la Pakistan 'ın ayrılmasından önce Pencap 'ta Sihler önemli siyasi mevkileri işgal ederlerken ayrılmadan sonra sihlerin büyük bölümü Hindistan 'ın farklı bölgelerine gönderilerek dağıtılmışlar ve Doğu Pencap 'daki Sih Devletinin askeri kuvvet ve siyasi gücü dağıtılmıştır. Hindistan 'da sürmekte olan Sihlerin Hindulaştırılması kampanyalarında 1941-1951 yılları arasında yaklaşık 200.000 Sih, Hindu olmuştur. Özellikle Hindu ve Müslümanlar arasında sık sık patlak veren din çatışmalarında bir çok insan hayatını kaybetmiştir. Hatta bu çatışmalar 1984 yılında Hindistan Başbakanı İ.Gandi'nin bir Sih'li taraftardan öldürülmesi sonucunu doğuracak kadar şiddetlenmiştir. Gittikçe küçülme eğilimine giren Sih toplumunun bugün ne bağımsız bir devletleri nede kendilerine ait bir vilayetleri vardır.17 milyon civarında taraftarı olan Hindistan ve Pakistan da yayılan Sihizm'in taraftarlarına azda olsa diğer ülkelerde de rastlanmaktadır.

Oğuz Gölcük Yazıları

Alıntı Yap

22.03.09, 11:43

#6

oguzgolcuk OP

Profesör

Üyelik tarihi: **Jan 2008**

Nereden: **istanbul**

İletiler: **5.209**

Blog Başlıkları: **5**

Ettiği Teşekkür: **7.626**

4.113 tane iletisine 10.247 kere teşekkür edilmiş

ÖM Gönder

Cevap: Dünya Dinleri

Ateizm

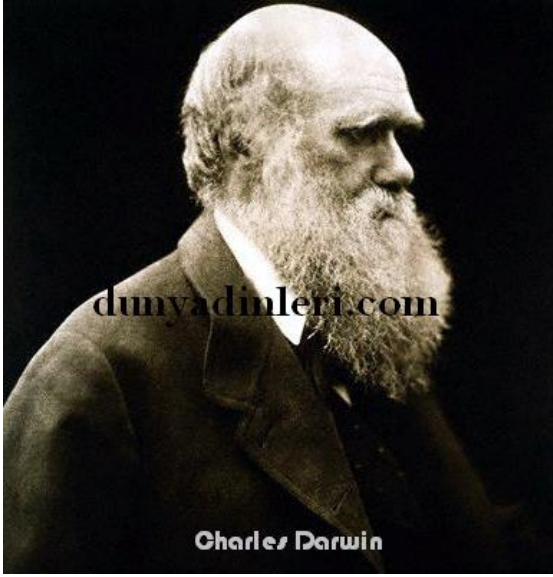
Ateizm kelimesi Yunanca da "Tanrı" anlamına gelen "Theos"tan türemiştir. Bu kelimedenden de "Tanrı inancına sahip olmak" ya da "Tanrı'ya inanmak" anlamına gelen theism anlayışı ortaya çıkmıştır. Ateizm kelimesi de İngilizce "theism" kelimesinin başına "a" ön takısının eklenmiş hali olup Türkçe'de "tanrı tanımazlık" anlamına gelmektedir.

İnançsızlık denilince hemen akla ateizm gelmemelidir. Mesela insanların çoğu inanç sahibi ve bir dine mensup olmasına rağmen diğer dinleri reddetmektedirler. Diğerleri de aynı şekilde davranmakta, sadece kendi anlayışlarını savunarak karşılarındaki inanışları yanlışlamaya çalışmaktadırlar.

Felsefe tarihinde dindar olmadığı halde Tanrı inancına sahip olan düşünürler de bulunmaktadır. Buna karşın günümüzde çok sık rastlandığı gibi özellikle Batı dünyasında görünüşte dindar olduğu halde gerçekte Tanrı'ya inanan pek çok kişi vardır. Bu durum gerek teizmin ve gerekse ateizmin tanımlanmasında birtakım güçlüklerin bulunduğunu göstermektedir.

Tanrı'nın varlığına inanan ve bu inancını da ifade eden kişiye mümin denmektedir. Böyle bir Tanrı kavramına inanan kişiye ise ateist denmektedir. Yani bir anlamda ateist, ilâhi dinlerin ifade ettiği biçimde, varlığının öncesi veya sonrası bulunmayan, evreni yaratan ve yasalarını belirleyen, irade ve kişilik sahibi olan, her şeyi yapma, bilme ve görme kudretinde bulunan, insanlara hayatı bahşeden bir varlığa inanan kişiye denmektedir.

Diğer bir deyişle ateist, hem düşünce seviyesinde hem de günlük yaşantısında söz konusu Tanrı'nın varlığını reddeden bununla birlikte peygamberi ve ahiret inançlarını da kabul etmeyen kişidir.

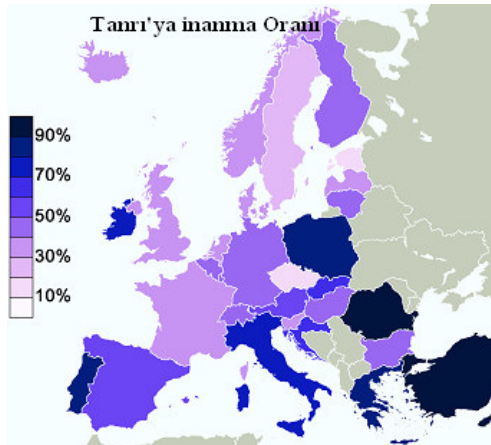

Ateizmin Çeşitleri

Tanrı inancını kabul etmeyen ateistler de dindarlar gibi kendi aralarında farklı gruplara ayrılmışlar ya da en azından aynı sonuca varsalar da ateizmi farklı yorumlamışlardır. Dolayısıyla bir tek ateizm tanımından söz etmek de doğru olmayacaktır.

Mutlak Ateizm

Bazı ateistlere göre "ateizm" Tanrı'yı reddetmekten öte, zihinde Tanrı fikrine sahip olmamak demektir. Bu anlayışa göre İnsan doğuştan Tanrı kavramına sahip olmadığı için reddedecek bir şeyi de bulunmamaktadır. Bu tür bir ateizm, mutlak ateizm olarak tanımlanmış ve taraftarlarına da mutlak ateist denmiştir. Bu anlayışı savunuların arasında Baron D'Holbach (1723-1789) ve Charles Bradlaugh gibi düşünürler bulunmaktadır.

Teorik Ateizm

Ateizmin birinci yaklaşımından biraz farklı olarak "Tanrı'nın varlığını reddetmek" şeklinde de tanımlanmıştır. Aslında ateizm denilince akla bu tanım gelmektedir. Felsefede önemli olan ve Tanrı inancına ağır eleştiriler yönelten ateizm biçimi de budur. Yani düşünerek tartışarak zihni bir çabayla Tanrı'nın varlığını reddetmek ve ilgili iddiaları çürütmeye çalışmaktır.

Teorik ateizm de denen bu anlayış doğrultusunda dindarların iddiaları ve Tanrı'nın varlığı lehinde getirdikleri kanıtlar eleştirisi konusu olmuş, bu süreçte Tanrı'nın varlığını çürütmeye yönelik karşı tezler ileri sürülmüştür.

Teorik ateizmde Tanrı'nın varlığı inkâr edilmekle kalınmamış, bu kavramla ilgili olarak gündeme gelen mucize, vahiy, peygamberlik, kutsal kitap, ölümsüzlük ve ahiret hayatı gibi inançlar da eleştirilmiş ve reddedilmiştir. Ayrıca bu tür bir ateizmde sadece teistik Tanrı kavramı hedef alınmamış, bunun yanı sıra mistik, mitolojik, transandantal (aşkın) veya antropomorfik anlayışlarla, panteizm ve deizm gibi, bir şekilde Tanrı inancına yer veren diğer ekoller de reddedilmiştir.

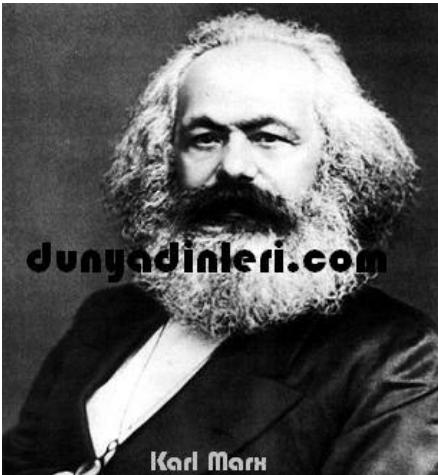
Pratik Ateizm

"Sanki Tanrı yokmuş gibi yaşamak" veya "Tanrı'yi günlük yaşama sokmamak" biçiminde tanımlanmıştır. Bu tür bir ateizmde kişi daha ziyade günlük yaşamındaki tavır ve davranışlarıyla, hayat tarzı, ilke ve alışkanlıklarıyla, Tanrı'sız bir dünya ve Tanrı'sız bir yaşam kurmayı istemektedir. Bunun yanında Tanrı'yla alakalı olarak en ufak bir şey düşünmemekte, kendini dinden, ibadetlerden ve bunlarla ilgili törenlerden de uzak tutmaya çalışmaktadır. Pratik ateizm anlayışında Tanrı'nın teorik tartışmalarla reddedilmesi ikinci planda kalmaktadır.

Felsefede ki temsilcileri arasında L. A. Feuerbach (1804-1872), F. Nietzsche (1844-1900), S. Freud (1856-1940) ve K. Marx (1818-1883) gibi ünlü düşünürler de bulunmaktadır.

İlgisizlerin Ateizmi

Bir kısım düşünürler, Tanrı'nın varlığını veya yokluğunu tartışma konusu yapmadan, bu konulara uzak durmayı tercih etmişlerdir. Bu tür ateistlere göre insan, sadece varolanla yetinmeli, görünen alemin ötesine ilgi duymamalıdır. Dolayısıyla dünyanın ötesindeki herhangi bir varlık hakkında olumlu ya da olumsuz bir yargıda bulunmaya ya da konuşmaya çalışmak anlamsız bir iş yapmak olacaktır.

İdeolojik (Materyalist) Ateizm

Özünde felsefi bir problem olan ateizm bazen de ideolojik bir ilke olarak savunulmuş ve politik bir kabul haline gelmiştir. Özellikle Karl Marx, F. Engels (1820-1895) ve V. I. Lenin'in (1870-1924) görüşlerinden hareketle kurulan sosyalist yönetimlerde ateizm, komünist partilerin propaganda aracı olarak kullanılmıştır. Eski Sovyetler Birliği'nde ve halâ bazı ülkelerde ateizm Marxist ve Leninist dünya görüşünün ayrılmaz bir parçası olarak görülmüş ve "ilmi ateizm" adıyla takdim edilmiştir.

[Oğuz Gölcük Yazıları](#)

[Alıntı Yap](#)

Cevap: Dünya Dinleri

Eski Mısır Dini

Eski Mısır

Özet Mısır Tarihi

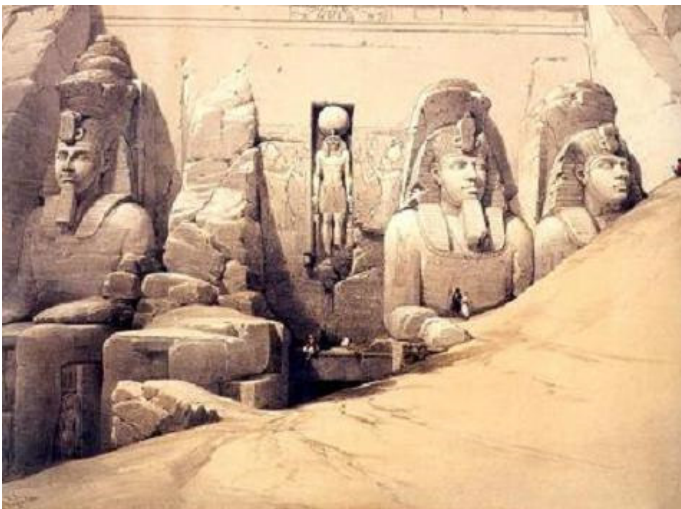
Yontmataş devrinde Mısır, tropikal bir iklimin etkisindeydi ve bu iklime uygun bitki örtüsüyle kaplıydı. Konutlar henüz vadinin üstündeydi, başlıca insan etkinlikleriyse, avcılık ve balıkçılık oluşturuyordu. Yontmataş devri sonunda, bütün Afrika'da bir kaya sanatı gelişti, Yukarı Mısır'daki kayalar ve mağara duvarları, hayvan resimleri, av sahneleri ve gemicilikle ilgili çeşitli görüntülerle süslendi. Cilalıtaş devri başlarında, Nil vadisinin coğrafi oluşumu tamamlandı ve Sahra'da yaşayan, av köpeği bakıcıları, Paleoafrikalı sıgıtmaçlar ve Nilot kökenli balıkçılar yeni tekniklerden yararlanmaya başladılar; yavaş yavaş tahıl tarımı, keten ekimi ve dokumacılığı, hasır işçiliği ve çömlekçilik gelişmeye başladı. Köylerin eski görünüşleri değişti, sazdan kulübelerin yerini kerpiçten evler aldı.

4000 yılına doğru benimsenen teknikler giderek yetkinleştirildi (çakmaktaşı ve bakır aynı zamanda kullanıldı), bunun yanı sıra fildişi işçiliği ortaya çıktı, küçük heykellerin yapımına girişildi. This öncesi dönemde kuzey kültürüyle güney kültürü arasındaki fark giderek iyice belirginleşti. İki uygarlık merkezi birbirine koşut olarak düzenlendi: Kuzeyde başına kırmızı bir taç giyen ve Osiris tarafından korunun kral, batı ve doğu eyaletlerini (ya da nomos) yönetiyordu; güneyde bulunan bir başka kral da başına beyaz bir taç takıyor ve tanrı Sethi tarafından korunuyordu; güney eyaletlerinin egemenliği ise onun elinde bulunuyordu.

Eski Mısır yaklaşık üç binyıl varlığını sürdürdüktan sonra, İ.S. 395'te Bizans egemenliği altına girerek Hıristiyanlığı yada Kiptiliği benimsedi ama Hıristiyanlar ve Araplar, bu son derece gelişmiş uygarlığın izlerini silemediler.

İ.S.VI. yy'da imparator İustinianos, Philai'deki İsis Tapınağı'nı (Hıristiyan mısır'daki son pagan merkezi) kapattırınca, dünyanın en eski uyurlığı sayılan bu uygarlığın üstüne bütün kapılar kapanmış oldu.

Daha sonra Fransız Jean-François Champollion'un hiyeroglif yazılarını incelemesi ve dolayısıyla o tarihe kadar karanlıkta kalmış birçok soruya ışık tutması sonucunda Eski Mısır uygarlığıyla ilgili pek çok şey öğrenildi.

XIX. yy'a kadar, Mısır tarihi Eski Yunan yazarlarının, özellikle de Herodotos, Sicilyalı Diodoros ve Stranbon'un yazdıklarından öğreniliyordu; ayrıca Mısırlı rahip Manethon'un Aigyptiake adlı yapıtından da yararlanılıyordu; Manethon bir Mısır tarihi yazmaya girişmiş ve Mısır firavunlarını 31 sülalede toplayarak bir firavunlar listesi yapmaya çalışmıştır. Bu bölümlene modern bilimler tarafından her zaman

kullanılmıştır. Günümüzde Eski Mısır bilimi (ejiptoloji) henüz çok yeni bir bilim dalıdır, ama incelediği yazıtlar ve arkeoloji gereçleri o kadar zengin ve o kadar çeşitlidir ki, daha şimdiden Tarihöncesi dönemden Hıristiyanlık dönemine kadar Eski Mısır uygarlığının ve tarihinin ana hatları çizilebilir, en özgün yanları belirtilebilir. İ.Ö. 3000'e doğru, Mısır'ın yazılı tarihinin başladığı sıralarda, uygarlığın bütün öğeleri bir araya toplanmıştı: Ülke Nil'in suladığı bir toprak şeridi üstüne kurulmuştu ve ırmağın taşkın sularıyla besleniyordu; güneş her gün ışıklarıyla çevreye iyilik saçıyor, Afrika kökenli beyaz halk sulama kanallarının bakımıyla uğraşıyor ve huzurunu sağlayan doğal öğelere tapıyordu. Mısır halkı daha tarihsel döneminin başlangıç yıllarında kendine özgü bir dinginlik edinmişti; bu durum biraz da siyasal sistem, dinsel özellikler, dil ve yazıyı koruma kaygısından kaynaklanıyordu. Eski Mısır yalnızca, şaşmaz ve düzenli bir firavunlar dizisi değil, ama eksiksiz bir uygarlığın serüveni görünümünü taşıyordu.

Eski Mısır'da Din

Eski çağlarda oluşan bütün dinlerin çoğunda şu dört madde, prensip olarak bulunmuştur:

- 1-Tanrı Kavramı
- 2-Mitoloji ve Efsaneler
- 3-Dini İnanışlar "dogmes"
- 4-Dini Ayinler

Bu temel prensiplere göre, eski çağda Mısır'ın dini hayatını incelemek için iki çeşit belgeye sahibiz.

1-Hiyerogliflerle olan her türlü dini metinler, mabet ve mezar duvarlarındaki dini inanışlar ve ayinlerin tasviri. Klasik bazı tarihçilerin; Herodot, Sicilyalı Diodor ve Strabon gibi, Mısır'ın eski dini hakkındaki gözlem ve rahiplerden duyduklarını yazmalarıdır.

2-Mabetlerde, mezarlarda her çeşit ilahların heykelleri, heykelcikleri veya çizilmiş, boyanmış resimleri. Eski Mısır medeniyetine ait mabet harabelerinde, mezarlarda bu çeşit ilah heykel ve resimlerine rastlanmaktadır. Bunlar bazalt ve granitten olan heykellerden başka, bronz ve altından heykelcikler, çeşitli hayvan başlarıyla temsil edilen ilah ve ilaheleri göstermektedir.

Mısır'ın din hayatının eksik yönü, iman ve inanma kısmıdır. Bir de çoğu dinlerde esas olan mukaddes kitabın, burada bulunmayışındır.

Mısır'ın tarih önceki devirlerindeki din düşünceleri, totem esasına dayanır. Birer siyasi ve idari bölme olan eski Mısır'ın "Nom"ları, totem olan hayvan isimlerini taşırdı. Mesela çakal, köpek, yılan, sahin normları gibi.

Klan halinde yaşayan insan grupları bir yere yerleşip siteler, (Nom) oluşturduktan sonra sembolleri olan totemler, o yerin ilahi ve mabudu olmuştur. Eski din inanışları bunlara dayanmaktadır.

Eski devirlerdeki bir halkın dini, oturduğu memlekete ve sürdüğü hayat tarzına göre değişir. İste buna göre Mısır dini de ilhamını muhitinden almıştır.

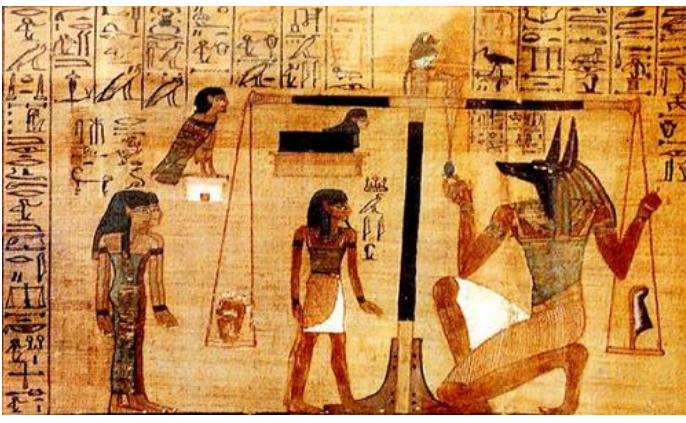
Mısırlılar bir çok ilahlara sahiptiler. Eski Mısırlılarda bu Tanrılar önemli bir yer işgal etmişlerdir. Eski Mısır dini, bir çok ve çeşitli ilahları mukaddes saymıştır. Onların heykellerini, resimlerini yaparak sekillendirmişlerdir. Mısırlılar genellikle çok ilahlı Tanrı kavramına inanırlar. Ancak 4. Amenofis devrinde tek ilahlı bir düşünce reformu, devamsız bir hareket olarak kaydedilmiştir.

Mısır ilahları konularını gökten, topraktan, sudan, bitkilerden, hayvanlardan ve insanlardan alırlar. Mısırlılara göre her şeyin basi gök Tanrısındadır ve bütün eski tarih boyunca, Gök ve Nil ilahları daima en önemli Tanrılar olarak kalmışlardır.

Gök İlahinin ismi ve şekli değişmekle beraber, gökyüzündeki yıldızlar, Güneş ve ay en eski ve devamlı ilahlar arasındadır. Sonra yeryüzü ilahları gelir ki, toprak, su ve ağaçlar bunların sembolüdür.

Hayvanlar alemi ise Mısır ilahları arasında en kalabalık yeri işgal ederler. Bu mukaddes sayılan hayvanlar, bazen bizzat kendileri veya bir özel işaret ile, bazen de sadece başları ile insan vücudu üzerinde temsil edilmişlerdir. Mesela Osiris ölümler ilahidir.

 Bu resim yeniden boyutlandırıldı. Resimin özgün boyutunu görmek için buraya tıklayın.

Mısırlıların ilah kavramı hakkındaki bilgileri sadece metinlerden öğrenebiliyoruz. Mesela, piramit metinlerinde, bir firavun öldüğü zaman nasıl ve ne suretle ilah mertebesine yükseliyor? Bu metin de az da olsa bilgi verilmektedir.

Rahipler – Ayinler – Mabetler:

Mısır dininin tatabikatinin rahipler yapar ve onlar bu teolojiyi düzenlerlerdi. Rahipler krallar tarafından çok zengin bir hale getirilmişlerdir. Rahipler, halk tarafından ilahlara kesilen kurbanlar ve verilen hediyelerle bol bol geçiniyorlar ve mabetlerde geniş yerlerde oturabiliyorlardı. Aynı zamanda da devlete vergi vermekten muafıtlar. Angarya işlerde çalıştırılmadıkları gibi, askeri görevde görmüyorlardı. Böylece halk içinde bir otoriteye sahiptiler.

Mabetler, Mısır sehrinde en önemli yeri işgal ettiği gibi, abide bakımından da en büyük binalardır. Mabet Tanrıların evi, heykel ve sembollerin saklandığı mukaddes yer, aynı zamanda da totem sayılan hayvanların serbestçe girebildikleri bir bina idi.

Ayinler, büyük dini törenlerden başka, her gün mabetlerde gerçek formüllü dualarla ilah heykellerin önünde yapılır ve bunları ya bizzat kral veya rahipler idare ederlerdi. Mabetin içine güzel kokular yakılır ve rahibeler tarafından müzik çalınarak dans edilirdi. Ayinler her gün ve her mabette aynı şekilde icra edilirdi.

Buna göre ilahların da krallar gibi, iki esası vardır:

- 1- Vücut "Zet"ki yeryüzünde ilahi temsil eder.
- 2- Ruh "Ka" ise ilahi ve semavi olan elmandır.

İlk temsil edilen ilahlar MÖ 4000 ortalarında başlamıştır. Mısır'ın dini fikirleri belirten ilk belgelerden biri MÖ 2625 yılında Saqqara piramitlerindeki, Kral Unas'ın mezarında olan yazıdır. Heliopolis'te yer tutan ve Güneş temeline dayanarak "Ra" adını taşıyan mabut bulunur.

Mısır'da bir de aynı kavramı ifade eden ilahlar, başka başka isimlerde de anılmışlardır. Mesela Hor, Ra, Aton isimleri hep Güneş'i temsil eden ilahlardır. Bunun sebebi siyasi merkezlerin değişmesidir.

Mısır ilahlarını iki büyük grupta toplayabiliriz: Yerel Totemler "gök" ve Yer İlahları.

Yerel totemler, göçebe kabilelerin yerleştikleri sitelerde, mukaddes saydıkları hayvan ve putları insan vücudu ile de birleştirerek temsil ettikleri ilahlardır. Bu suretle kabile ilahları, yerel Tanrılar olmuşlar ve "sitenin hakimi" sayılmışlardır.

İlahlar ilk zamanlarda erkek olsun kadın olsun yalnız yasar ve hakimiyetini korumada çok kiskanç davranırdı. Fakat Mısırlı buna bir aile oluşturmakta gecikmemiş, evli düşünülen ilah çocuğu ile beraber bir üçlü sisteme geçmiştir.

Bunda baş hakim olan baba değildir. Bazen de kadını ilahe tamamiyle hakim durumdadır. Mesela Dendara'daki Hathor gibi.

İlah ailesiyle beraber kendi sarayı sayılan mabette oturur, bazen de yanına başka ilahların girmesine izin verebilirdi. Yeryüzünde yaşayan ve Tanrının sembolü temsil edilen Firavun da her vakit ilahın karsısına çıkabilirdi.

Fakat kral her mabette aynı zamanda bulunamayacağı gibi, kendisine vekil olarak rahipleri bırakır ve onlar ilaha, mabede ve onun arazisine bakarlardı.

Bazı yerel ilahların hakimiyet sahaları, zamanla da genişlemiştir. Bunun en tipik örneği Deltada Busiris eyaletinde bir ağaçla temsil edilen bitki ve ölümler ilahi Osiris'in ta Güney Mısır'a kadar gidişidir. Buradan önce Memfis'e giderek, yerel ölümler ilahi olan Anubis'in yerine geçmiş, sonra da Yukarı Mısır'da Abidos'ta köpek şekline girerek ölümleri korumuştur. Sonraki devirlerde ise bütün Mısır'da Osiris ölümler ilahi olarak yer almıştır.

Bu yerel ilahların esas ilk merkezleri kesin olarak pek tespit edilememekle birlikte, bir çokları daima malum olmuştur. Mesela Asağı Mısır'da Horus, Busiris'te Osiris, Memfis'te Ptah, Dendara'da Hathor gibi.

Eski fikirden kalmış olarak tarihi devirlerde de tapılan canlı hayvanlar olmuştur. Bunların en basıcası ve şöhrat sahibi olan, Memfis'te takdis edilen Apis Öküzü'dür. Beyaz lekeleri olan siyah renkli bu öküzün, basında üçgen şeklinde beyaz bir alametin olması lazımdı. Memfis'te

beslenerek korunmudur. Bu hayvan Ptah'in bir canlı numunesi sayılır ve onun bu hayvanda yaşadığını rahipler anlayabilir sanılırdı. Alnındaki siyah üçgenden başka sırtında akbabaya benzeyen bir şekil, sağ yanında bir hilal, dili üzerinde ise hamam böceğine benzeyen bir işareti bulunması gerekti. Aynı zamanda da kuyruk tüylerinin çift olması gerekiyordu. Bu şartlara uyan Apis Öküzü Ptah mabedinin karsısına yapılmış bir mabette, itina ile rahipler tarafından bakılır ve beslenirdi. Gündüzleri belirli zamanlarda avluya çıkarılan mukaddes öküzün her hareketinde rahipler bir anlam çıkarırdı. Bu hayvan ölünce Mısırlılar tarafından büyük bir matem oldu. Ama yenisinin meydana çıkışı büyük sevinç olurdu. Ölen öküzler mumyalanarak büyük cenaze törenleri yapılır ve Saqqara'da bulunan yer altı galerilerindeki lahitlere konulurdu. Isis-Apis olan bu hayvan için, Serapeum denilen mabette ayinler yapılırdı. Ölüncü yerine yeni bulunan Apis geçer ve totem hayvan yaşamış olurdu.

İlahlara bir takım kuvvetler de atfedilmiştir:

- 1- Osiris : Ölümler Tanrısı.
- 2- Ptah: Artistlerin ve Madencilerin Tanrısı.
- 3- Hathor : Ask ve Nese Tanrıçası.
- 4- Maat: Adalet ve Hukuk Tanrısı.
- 5- Sobek: Sular Tanrısı
- 6- Seshet: Yazı Tanrıçası.
- 7- Sekhmet: Savaş Tanrıçası.
- 8- Min: Çöllerdeki Seyyahların koruyucusu ve Hasat Tanrısı.
- 9- Tot: Ay ve İlim Tanrısı.
- 10- Geb: Toprak Tanrısı.
- 11- Set: Kuraklık ve Kötülük Tanrısı
- 12- Isis: Analık ve Bereket Tanrıçası.

Gök ilahini çok büyük bir inek şeklinde düşünen Mısırlılar, ona "Hathor" adını vermişlerdir. Arz Onun ayakları altında durduğu farz edilir ve karnında ise yıldızlar parlardı. Diğer taraftan bu Gök İlahi'na bazı eyaletlerde "Sibu" adı verilmiştir.

Ay ilahına "Tot" adı verilmiştir. Fakat bunların içinde en büyük olarak Güneş İlahi "Amon-Ra, Horus" basta sayılır. Mısırlıların "Yaradılış Destanı" bu Güneş fikrinden doğar. Onlar Güneşin dünyada ilk doğduğu günü "Yaratan" kabul ediyorlardı. Bu ilah, bitkileri, hayvanları ve insanları yaratmıştır. İlk yaratılan insanlar "Ra"nın doğrudan doğruya çocuklarıdır.

Bundan başka toprak ilahı da yer almaktadır. Toprak İlahi "Geb"dir. Bazen de bu Tanrı "Isis" kabul edilirdi.

Mısır dini Natürizm dinidir. Mısır itikadında en önemli olay Güneş kavramıdır. Mısır'ın Güneş ilahlarından en meşhuru Horus'dur. Diğerleri, Atun, Set, Ra'dır. Bazı Mısır ilahları şunlardır:

Horus- Nur ilahidir ve Güneşi temsil eder. Gökyüzünün burçları üzerinde görünür ve bir atmaca şeklinde göklerde uçar. Atmaca da Hor adını taşımaktadır. Güneşle ay ilahın iki gözü sayılır. Hor iki kuvvetli kanatla gösterilir. Bu kanatlar semada uçuşunu gösterir. Bu kanatlarda iki müthiş yılan vardır ki ağızlarından ateş püskürür. Bu da Güneşin yakıcı, çarpıcı ve öldürücü kudretinin alametidir.

Kainatı aydınlatan ve canlandıran Horus karesi zulüm ve tahrip ilahı olan Set ile devamlı mücadelededir. Hep Horus kazanır ama Set yok olmaz. Bazen de Set geçici yenilgiler kazanır ve Horus'un bir gözünü çıkarır ki Güneşle ay tutulması bundandır. Bu durum yer ilahı Geb'in aracılığı ile halledilir. Güney Mısır Set'e ve Kuzey Mısır Horus'a verilir.

Set- Garip bir tarihe sahiptir. Mısır; milli birliğini oturtmadan evvel Horus kuzey Kraliyetinin ilahiydi. Bu krallar kendilerine Hor unvanını almışlardı. Zaten her yerde krallar, gökten ve Güneşten unvan aldılar. Set kuzeylilerce sahranın kavurucu, kişir ve buna benzer felaketlerin ilahı sayılmışlardır. Kuzeyliler başarılı olunca Horus Mısır'ın kendi ilahı ve Hor unvanını taşıyan krallar Mısır'ın kendi hükümdarı olunca yavaş yavaş Set sahra ilahı fikrinden, yabancı ilah (sahra yabancı sayılırdı) fikrine geçerek Suriye'nin Sotek ve Bal ilahına benzetilmiştir. Daha sonra Horus nuru hayatın ve Set zulmet ve tahribin ilahı olmuştur.

Ra- Güneşi ifade eden Tanrılardan biridir. Ra insanlar arasında oturmaz, râkib olduğu kayığı ile ebedi bir tarzda semada yüzer durur. Zulmetle devamlı mücadele ederdi.

Maat- Mısırlılar indinde ay ile önemli ilahlardan biriydi. Maat Uygurca ay anlamına gelmektedir.

Tot- Aya ait bir ilahdır. Aydan hariç bölünmüş zamana da hakimdi. Diğer taraftan ilahların müsavir ve katibi idi. Hor'la Set arasındaki anlaşmazlıkta, Geb ile hakemlik yapmıştır.

Ptah- Mısır'daki büyük ilahlardan biridir. Ptah'i tavsiye ederken dokuz ilah manzumesinin kalbi ve dili gibi tarif edilmiştir. Ptah yaratma kelimesini Atun diliyle telaffuz etmiş ve bundan sonra bütün oluşturma, ilahlar, şehirler ve kainatta iyi, kötü ne varsa her şey olmuştur. Ptah Türkçe "put" demektir. Mavi yani gök demektir. Mısır dilinde Pt =Gök demektir.

Osiris- Mısırdaki önemli bir kült halinde olan bu ilahın gerçekleri Mısır rahiplerince son derece özenle saklanan bir sır halindedir.

Horus'tan daha kıdemli olan Osiris Mısır'ın bir kahramanı, Mısır'ın birliğini kuran, medeniyeti öğreten, yazıyı icat eden akil ve hayırlı bir hükümdardır. Resimlerinde bir elinde çoban değneği diğer elinde öküz kamçısı vardır. Bu da Hor gibi Asagi Mısır hükümdarıdır. Zulmet ve tahrip ilahı olan Setle devamlı rekabettedir. Set unvanını güney hükümdarı ile mücadeleye girişmiştir. Set bir ara itaat eder gibi görünerek,

Osiris'in güvenini kazandıktan sonra beraberindeki 72 kişiyle Osiris'i pusuya düsürmüs ve bir tabut içine kapatarak denize atmıştır.

Dalgalar Osiris içinde bulunduğu tabutu sürükleyerek Finike'de Biblos sahillerine atar. Bu sırada Osirisin karısı ve kız karesi olan Isis aramaya çıkar. Biblos sahillerinde tabutu bulur ve Set'ten gizler. Fakat Set bir zaman sonra isi keşfeder ve Osiris'in naasini tanir. Ve bu naasi parça parça ederek her parçasını bir tarafa dagitir. Isis bu parçaları toplamak için hazirlanir. Anubi ve Hor'un iyilikleriyle parçaları bulur ve birlestirir. Osiris böylece yeniden hayata gelir. Oglu Hor pederinin intikamini alır. Fakat Set hiçbir sekilde maglup olmaz. Nihayet yer ilahi Geb hakem olur. Bu da Mısıri Hor ile Set arasında bölüştürmek suretiyle ihtilafı halleder.

Osiris'in bir diger safhasi daha sonuca varmiştir, o da bitkilere ilah olmasidir. Ölen, dirile, tekrar hayata gelen ilah hasatçıların oraklar ile biçilen ve baharda tekrar canlanan ruhu bitkidir. Anadolu ve Suriye'de bitki ilahi olan Atis ile Adonis de ölen ve dirilen bir ilahdir. Bunu temsil için yapılan putlarda bir ağaç gövdesi üzerine ellerinde çoban degnegi ile öküz kamçisi tasiyan bir insan basi görülür. Bu ağaç gövdesi bitki aleminin alametidir.

Eski Mısır Tanrıları

Aker: "IGICI". Güneşi ayarlamak ve yükseltmekten sorumludur.

Amon: "Gizli biri". Tanrıların Theban Kralıdır.

Ammut: "Ölü Yutucu". Ölümsüz yasama layik olmayanin kalbini yiyen canavar.

Anqet: "Kucaklama". Elephantine'nin su Tanrıçası.

Anubis: "Kral çocuk". Mumyalamanin çakal basli Tanrıçası.

Apep: Güneşi yok etmek için günlük deneme yapan yılan.

Aten: Güneş Diski.

Atum: Re'nin bir formu. Güneşi ayarlayan bir Tanrı.

Bastet : Ev ve Güneş isiginin kedi Tanrıçası.

Bes: Müzik, dans ve savasin cüce Tanrıçası.

Buto: Asagi Mısır'ın kobra Tanrıçası.

Duamutef: Horus'un oğullarından biri. Ölünün midesinde korunmustur.

Geb: Gökyüzünün esi ve dünyanın Tanrısıdır.

Hapi: Nil'in Tanrısıdır.

Hapy: Horus'un oğullarından biri. Ölünün akciğerlerinde korunmaktadır.

Hathor: Ask, müzik ve kadının inek Tanrıçası.

Horus: Firavunların ve Güneşin sahin Tanrısı.

Imhotep: Djoser'in veziri, sonra Ptah'in oglu gibi ibadet edilmiştir.

Imsety: Horus'un oğullarından biri. Ölünün karacigerinde korunmustur.

Isis: Osiris'in dullugunun ve siirin Tanrıçası.

Khonsu: Ay'in Theban Tanrısı.

Khepare: Yükselen Güneşin böcek Tanrısı.

Khnemu: Su baskini ve Nil'in iri Tanrısı.

Ma'at: Gerçek ve hukukun tantiçası.

Mefetseđer: Krallar Vadisi'nin Tanrıçası.

Min: Erkek bereket Tanrısı.

Montu: Mısırlı savaş Tanrısı.

Mut: Amon'un esi ve Theban'in ana Tanrıçası.

Nefertem: Nilüfer çiğeginin Memphis Tanrıçası.

Neith: Savaş ve dokuma Tanrıçası.

Nekhebet: Yukarı Mısır'daki Akbaba Tanrıçası.

Nephthys: Seth'in esi ve Isis'in kız kadesi.

Nut: Osiris ve Isis'in annesi ve gökyüzü Tanrıçası.

Nun: İlk suların Tanrısı.

Onuris: Savaşçı ve Abidos'un gökyüzü Tanrısı.

Osiris: Seth tarafından öldürüldü, yasadından sonrası ve tarım Tanrısı.

Ptah: Memphis'in mumya yaratma Tanrısı.

Qebehsenuf: Horus'un oğullarından biri. Ölünlün bağırsaklarında korunur.

Qetesh: Semetik doğa Tanrıçası.

Ra: Güneş Tanrısı.

Satet: Nil suyu ve bereket Tanrıçası.

Sekhmet: Yıkım ve savaşın dişi aslan Tanrıçası.

Selket: Büyünün akrep Tanrıçası.

Serapis: Ahiret ve Güneşin Helenistik Tanrısı.

Seshat: Ölçüm ve yazma Tanrıçası.

Seth: Osiris'in erkek kadesi tarafından öldürüldü. Fırtına, gök ve gürültü Tanrısı.

Shu: Mut ve Geb'in babası. Hava Tanrısı.

Sobek: Timsahlar Tanrısı.

Tauret: Kadın doğumunun hipopotam Tanrıçası.

Tefnut: Nut ve Geb'in annesi. Yağmur ve nem Tanrıçası.

Thoth: Yazma akıl ve ay Tanrısı.

 Bu resim yeniden boyutlandırıldı. Resimin özgün boyutunu görmek için buraya tıklayın.

Eski Mısır Mabetleri

Eski Krallığın hükümdarları Mısır'ın hemen her yerine mabetler inşa ettirmişlerdir.

En orijinal örneklerden biri Güneş Tanrısı "Ra"ya özel olarak yapılan mabettir. Büyüklüğü ve şekli hakkında bir fikir edinmek için, bunlardan Abusir'de meydana çıkarılan 5. sülale zamanında inşa edilmiş olanı hakkındaki bilgiler daha nettir. 100 metreden fazla uzunlukta, 80 metre genişlikte, sur ile çevrilmis bir saha içinde, 38 metre yanları ve 20 metre yüksekliğinde bir kare mezar üzerinde kalın dikli bir taş bulunmaktadır. Bu anıt bütün mabede hakimdir. Asil Güneş Tanrısını temsil eden sembol budur. Kaidenin önünde kurban kesmeye mahsus mezbaha bulunuyor. Sur dışında, çölün ortasında 28 metre uzunluğunda pismis topraktan kayık, Güneşin gece yolculuğu için hazırlanmış durumdadır.

5. sülalenin hemen hemen bütün hükümdarları, bu türlü Güneş mabetlerini ehamların yani basına yaptırmışlardır. Bunlardan bes tanesinin adı bilinmektedir. Harabe kalıntılarından en iyi belli olanı, Abusir mabeditir.

Heliopolis'te 3. sülale zamanına ait bir mabet yapısı örneği, başka yerde görülmeyen bir tarzdadır. Bu 300 metre genişliğinde yuvarlak ve 40 metre kalın duvarlarla çevrilmiş, iç tarafında direklerle tutturulmuş, uzunluğuna, bes hücreden ibaret binadır.

Orta Krallık dönemindeki mabetler tam olarak korunamamıştır. Bazıları Hiksoslar devrinde (MÖ.1788-1580) harap edilmiş, diğer bir çoğu da 18. sülale kralları tarafından ele alınarak büyütmüş ve şekilleri değiştirilmiştir.

Orta Krallık devrinde 11. sülaleden Mentuhotep'lerden birinin yaptırdığı mabet sonradan tadilata uğramayan mabetlerden biridir. Deir-el-Bahri mevkiinde bir dağ yamacında inşa edilmiş olan bu bina, ölen insanlar için yapılan ayinlerde kullanılan mabettir. Prensesler için yapılmış yeri de mevcuttur. Mabedin dip tarafında uzun bir dehlizden kayalıklar içine girilerek küçük bir odada son bulmaktadır. Burada ihtimal ki Kralın heykeli konulmuştur.

12. sülale kralları da bir takım abideler meydana getirmişler. Mabet olarak yapılanlar ve sonradan tadilata uğrayanlardan bazıları şunlardır:

Memfiste Ptah mabedi genişletilmiş, Karnak'ta Amon, Dendera'da Hathor, Heliopolis'te Atum, Abidos'ta Osiris.

Yeni Krallık devri mabetleri üç kişimden ibarettir. Dörtgen şeklinde olan mabetlerin uzunluğu genişliğinin iki katıdır. Ön kişim, iki yüksek pylon arasından açılan büyük merkezi bir kapidir. İç avlu sütunlarla çevrilidir. Bunun gerisinde ayın yapılan salonlar ve daha ileri de ise bir koridorla ayrılmış ilah heykellerinin bulunduğu mukaddes yer ve hazinelerin saklandığı odalar, mağazalar bulunmaktadır. İlah heykeli ya bir hücreye kapatılmış veyahut da bir kayık üzerine oturtulmuştur.

Mabedin çoğu yerine büyüklü küçüklü heykeller konmuştur. Duvarlarına kabartma yazılar ve süsler yapılmıştır. Kralın icraatına ait olanları halkın girebileceği yerlerde, rahiplerin girmesine mahsus yerlerde ise tapınma ve dini ayinleri gösteren sahneler yapılmıştır.

Mabetler genelde iki temel fikre göre yapılmıştır. Biri büyük ve baş ilahlar için, diğerleri ise ölümler kültürünün yapılacağı mezar mabetleridir. Bu mezar mabetlerini her kral kendine özel yaptırmıştır. Mezarlardan ayrı yapılan bu çeşit mabetlerin gerek planları, gerekse yer ve büyüklükleri itibarıyla önemli değişiklikler olmuştur. Bunlardan Kralıççe Haçepsut'un Der-el-Bahri'deki mabedi anlatılır. Çünkü bu bina Mısır abidelerinin en orijinallerinden biri sayılmaktadır. Bu kadın hükümdarın yaptırdığı mabet, bir dağ eteğinde kayalığın yamaçlarına uygun bir şekilde yerleştirilmiş sütunlarla tutturulmuş teraslar halinde yukarıya doğru yükselmektedir. En üst terasta asıl mabet ve onun arkasında kayalar içine oyulmuş bir çok ibadet yerleri yapılmıştır. Bu mabedin duvarlarında, Kralıçenin soyuna ve yaptığı hükümet işlerine dair sahneler kabartma olarak resmedilmiştir. Bu açıklık ve inceliğinden dolayı bu mabet Mısır'ın en güzel abidelerinden biri sayılmaktadır.

2. Ramses'in "Ramsesum"u da bu çeşit mabetlerdendir. Amon Tanrısı için yapılan büyük Karnak ve Luxor mabetleri Mısır'ın en büyük ve en muhteşem abideleri sayılırlar.

Mabet tipi planlarda birbirinden farklı üç kısım görülür.

Yeni Krallık devri mabetlerine uzunlukları hepsinde aynı olmayan bir yoldan girilir. Bu yol boyunca Tanrının mukaddes hayvanının sembolü olan, sfenksler konmuştur. Mesela Karnak'ta, Tanrının koç sembolü birer sfenks heykeli olarak sıralanmıştır. Buna "İlah Yolu" denmektedir.

Yolun sonunda mabet kapısının iki tarafında yükselen, kaideleri geniş yukarıya gittikçe daralan ve tamamiyle Mısır üslubuna has "pilon" denilen duvarlar vardır. Genelde bunların önüne hangi kral yaptırdıysa, onun büyük makyasta bir kaç heykeli konur. Mesela Luxor 'da bu heykeller 6 adettir. Mabet kapısının iki yanında yükselen pilonlar üzerinde ise, hangi kral yaptırmış ise onun zaferlerine ait kabartmalar konmaktadır. Luxor mabedinin bu duvarlarına 2.Ramses 'in Kades savaşlarını anlatan sahneleri yapılmıştır.

Pilon duvarların ortasındaki kapıdan girince üç tarafı bir veya iki sıralı sütunların bulunduğu bir avlu vardır. Burası halkın girmesine mahsus olan yerdir. Sütunları çevreleyen duvarlarda da yine kabartmalar bulunmaktadır.bunlar ya dini sahneler ya da yine ender olarak savaş tasvirleridir. Luxor mabedinde bu sütunlar arasına Kralın büyük makyasta heykelleri yerleştirilmiştir.

Bu açık avluda, birkaç basamak merdivenle asil mabedin en önemli kısmı olan bir "hipostil" salona girilmektedir. Burası da sütunlarla tutturulmuş ve tavanından yarı aydınlık alan, duvarlarında çeşitli ilah ve ilahelere ait kabartma ve oymalar yapıldığı gibi tavanlarında da yine, burada icra edilecek törenlerin önemine göre resimler yapılmıştır. Bu salon yarı ışıklı ve dekorlu hali ile çeşitli törenlerde yüksek şahsiyetlerin rahiplerin ve nihayet Kralın bulunacağı bir yerdir.

Aynı zamanda eğer Kralın bir varisi olmazsa, bu hipostil salonda, Amon'un mucizesi ile yeni kral ilah tarafından işaret edilerek seçilmek için törenler yapılmıştır. Bu hipostil salonlardan birisi hakkında bir fikir vermek için, I. Setos tarafından başlatılıp da, II. Ramses'in bitirebildiği Karnak mabedinin ölçüleri şöyledir: Genisliği:103 sütunla, derinliği 50 sütunla, tavanı ise 130 sütunla tutturulmuştur.

Böylece sfenksle sıralanmış ilah yolundan sonra ortası tamamen açık bir avlu, yarı aydınlık olan sütunlu hipostil bir salon ve daha sonra da ilahin mukaddes sayılan mevcudiyetine ve hazinesine yaklaştıkça mistik bir karanlık içine gömülen bir mabet planı ortaya çıkmıştır.

Ayrıca Eski Mısır mimarisinde mabetleri şu esaslara göre de ayırmak mümkündür:

- 1- Klasik Mabetler
- 2- Kayalıklar İçine Oyulan Mabetler
- 3- Güneş İlahına Özel Mabetler
- 4- Kralların Küçük Mabetleri
- 5- Ölülerin Ayinleri için Yapılan Mabetler

Eski Mısır Tapınakları

Bir Mısır tapınagi genel ibadetin bir yeri değildir. Onlar Tanrılar için türbedir ve bir Tanrının bazı özel hallerini temsil eder. Sadece papazlar mabetlerin içerisine girebilirler, kutsal ayin ve törenler gerçekleştirirler. Bazı durumlarda sadece Kral kendi kendine veya yetkilendirdiği vekilinin içeriye girmesine izin verilirdi.

Eski Mısır Tapınagi doğaüstü, metafiziksel ve insan gücü gibi özel bir güç arasında inşa edildi. Bu da evren, toprak ve insanın yararı içindi. Akademisyenler ve turistler için bir sanat galerisi olarak planlanmadı. Yıllık festivalde Eski Mısır halkına sadece bir kısmı açıldı.

Bu yüzden her Eski Mısır tapınagi özel bir yerdir. Diğerlerinden daha ilginç ve daha önemli tapınak yoktur. hepsi eşit önemdedir.

Tapınakların duvarlarındaki yazıtlarda amaç ve anlamları bilmiyoruz. Bu gibi tapınaklar yıllar sonra halka açıldı.

Mısır hakkındaki bilgimizin çoğunu, Mısır'ın Ptolemic'in hükümdarlığı esnasında inşa edilen tapınaklardan alıyoruz.

Ptolemaic tapınaklar, genellikle orijinal Mısır stiline farklı bir stile sahiptirler. Ptolemaic tapınakların bazı özellikleri şunlardır:

- Bu tip tapınaklarda güzel yontulmuş heykeller vardır fakat fazla ilham vermez.
- Kadın çok güzel görünür ama kaba bir yolda zarif Mısır kadın stiline farklıdır.

Tapınakların Planı:

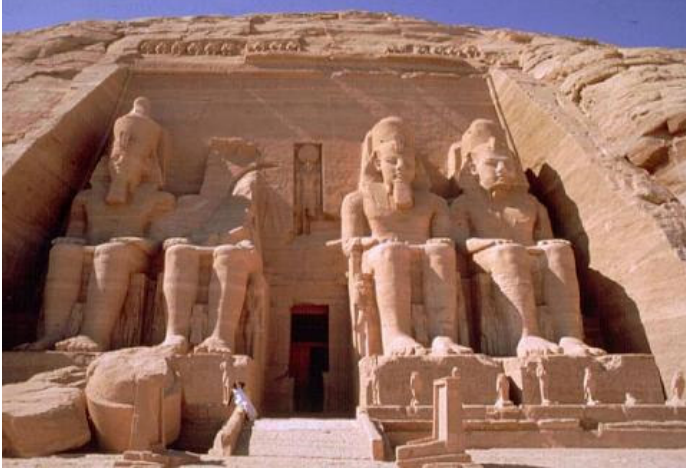
Bir tapınağın alisilmamis dizayni ve yerinin seçimi, ekonomik düşüncelerin üzerine dayanmamıştır.

Büyük tapınaklar hızlı inşa edilemez veya bir kral tek başına inşa edemez. Böyle tapınaklar ardarda gelen krallar tarafından uzun yıllarca inşa edilirler.

Genelde, Mısır Tapınağı çamur taşı ağır bir duvarla çevrilmiştir. Tapınaktaki bu duvarın etrafı, sembolik olarak kaosun sahiplerinin kurduğu şekilde izole edildi. Meczaz olarak çamur, cennet ve yeryüzünün birleşiminden oluştu. Tuğla duvar kendisini akan dalgalara set yaptı, sembolik olarak ilkel sular yaratmanın ilk aşaması temsil edilir.

Tapınağın dış duvarları bir kalkana benzer. Böylece bütün cisimlere, formlara karşı tapınağı savunur. Tapınağa 2 kapıdan girilir. Her iki tarafında bir açık mahkeme yatırı vardır. Bu mahkeme bazı zamanlar kenarda sıra sütunları vardır. Ortasında da kurban kesme yeri vardır. Sonra tapınağın eksenini boyunca, hipostil sütunlaşmış bir salon gelir ve *** aralıklı küçük odalarla çevrilidir. Bunlar tapınağın ekipmanlarını ve diğer 2 fonksiyonlarını depolamak için kullanılırdı. Sonuç olarak, türbenin kapsadığı bir karanlık odada mabet vardır ve nefer figürü yerleştirilmiştir. Mabetin kapıları kapalıdır ve uzun yıllar boyunca kilitli ve mühürlüdür. Sadece büyük festivallerde açılır. Mabet "Büyük Koltuk" olarak da bilinir.

Tapınağın duvarları dışında papazların konutları, atölyeleri, sandık odaları ve diğer yardımcı yapılar vardır.

Duvarlardaki Sembollerdeki İfadeler:

Biz hayatımızda her şeyi sembollerle ifade ederiz. Duvarlardaki yazılar ve illüstrasyonlar 3000 yıl önce yaşayan insanların anlayacağı halde sembolize edilmiştir. Bazı duvarlardaki sembolizm şunlardır:

- Tapınağın dış duvarlarındaki ve dış avlusundaki duvarlarındaki sahne; isgin sahipleriyle savaşını gösterir. Kral tarafından temsil edilir. karanlık sahin yabancı düşmanları temsil eder.
- Bir başka figürde, bazı şeyleri önermek için 2 sağ el bir aktif rol anlamına gelir. 2 sol el de pasif rol anlamına gelir.

Günümüze Yetişen Önemli Bazı Tapınaklar

KARNAK Tapınağı
KOMOMBO Tapınağı
LUXOR Tapınağı
PHILAE Tapınağı
DENDERA Tapınağı
RAMSES III Tapınağı

Sfenks

O, yeryüzünün en ünlü heykeli... Kimilerine göre Marslıların Dünyamıza armağan ettiği bir dev, kimilerine göre ise Firavun Cheops'un aslan biçimini almış görüntüsü... En çok ziyaret edilen arkeolojik mekanların başında gelen sfenks, kırık burnunun ve altındaki geçitlerin sırrını günümüzde de koruyor...

Ünlü bilmeceyi bir başka sfenks sordu: Kanatlı ve Yunanlı bir sfenks... Bu bilmeceyi cevabi aynı zamanda insanlığın en ünlü gizemi. Soruyu soran Oidipus mitinde geçen Yunanlı bir sfenks. Efsaneye esin kaynağı olan ve gizemini kısmen koruyan devasa heykel, büyük Giza Sfenks'i ise sudan zarar görmüş ve kirliliğin etkilerini yavaşlatan kum tarafından korunmuş. Heykelin bacakları arasına konulmuş bir tase kazılı efsane metnine göre, bu Sfenks, M.Ö 1419 yılında IV. Tutmosis'in rüyasına girmiş. "Beni kumdan kurtar ki firavun olasin!" demis. O da itaat etmiş ve Mısır'a hükmetmiş. Gerçekte ise o agiz hiç açılmadı. Heykel 14.yy'da Memlûklar tarafından (Mısır'ı 1250'den 1517'ye kadar yöneten Türkler) top bataryalarının talim hedefi olarak kullanıldığında ve üstünde kalıcı yaralar açıldığında bile... Giza Ovası'ndaki piramitlerin bu çok sevilen bekçisi, her zaman çok güçlü duygular uyandırmış; efsanelere ve gizemlere kaynaklık etmiş. Romalılardan Napolyon'a, tarihi boyunca anlamlı ve korunması polemik konusu olmuş. Günümüzde de nasıl restore edileceği ya da yeni keşfedilen gizemli geçidin açılma nedeni tartışılıyor. Peki bu denli büyük, aslan bedenli insan başlı bu heykeli yontma fikri kimden çıktı? Bu nasıl ve neden yapıldı? Uzmanlara göre insan-aslan karışımı figürler Giza Sfenks'i'nden on yıl önce ortaya çıkmış. M.Ö. 2528 tarihinde, Cheops'un oğullarından Ragedef'in basini betimleyen iki heykel var. Büyük Giza Sfenks'i ise, MÖ. 2520'de yine Cheops'un oğlu Kefren'in mimarları tarafından, onun adına yapılan bir mezar kompleksi vesilesiyle yontulmuş. Fikir ise, sıradan bir estetik sorunu çözmek için rastlantıyla ortaya atılmış. Cheops ve Kefren piramitlerinin yapımında kullanılan kireç taşının çıkarıldığı ocağın ortasında düzleştirilemeyecek kadar büyük, piramitlerde kullanılmayacak kadar da düşük kaliteli bir tepecik kalmış. Bu tepecik kabaca aslan şeklindeymiş. Milano Devlet Üniversitesi'nde Mısır bilim doçenti olan Patrizia Piacentini'ye göre firavun, tepecigi oyduzarak kendi basini ve baslığını taşıyan, bir aslan heykeli yaptırmış. Dünyanın Tanrısı olan firavununun, yeryüzünün en güçlü hayvani olan aslanın gövdesiyle birleştirilmesi firavunun gücünü simgeliyormuş. Heykelin, kuskusuz yaygın Güneş kültüyle de ilgisi var. Nitekim Giza Sfenks'i doğan Güneşin simgesi Tanrı Horus'la da özdeşleşmiştir.

54 metre uzunluğunda, 20 metre yüksekliğindeki, batı-doğu yönünde uzanan büyük sfenks, Nil Nehri'ne bakıyor ve nehir yoluyla gelenlerin Giza kompleksinde gördükleri ilk yapı da o: dev bir tas bekçi... Bu heykel antik zamanlarda da gözen kaçmamış. Mısır, Yunanistan ve Suriye'de başka sfenksler ortaya çıkmış. Bugün uzmanlar sfenksleri üç tip halinde sınıflandırıyorlar:1.Giza'daki gibi yere çökmüş olanlar,2.Oturanlar, 3. Hareket halinde gösterilenler. Örneğin Luxor Tapınağı'nda, Büyük İskender oturmuş halde betimlenmiş. Farklı insan-aslan karışımları da yapılmış. Nitekim sadece yüzü insan olan, aslan kulakları ve yelinesine sahip bulunan kafalarda var. Ayrıca ön bacakların yerine bir vazoyu kavrayan insan kolları ve elleri yontulmuş olanlar bulunuyor. En alisilmadıklar ise Mısır Tanrısı Tutu'yu betimleyen heykeller. İnsan basi ve yılan biçiminde, ucundan 3 ayrı hayvan kafası çıkan bir kuyruk. Yunan sfenksleri ise çok güzel. Bunlar genellikle disi kafalı ve kanatlı heykeller.özellikle zalim ve tehditkarlar. Örneğin Thebai'nin ünlü sfenks'i yolcuları durdurup onlara ünlü bilmeceyi soruyordu.

MÖ 450 yılına kadar uzanan bir mite göre Oidipus, Thebai Kralı olan babasını bilmeden öldürdükten sonra kente gelir ve Pazar meydanında Tanrılar tarafından kendisini cezalandırmak için yollanmış bir canavarla karşılaşır. Bu "Sfenks"tir. Bütün yolculara yaptığı gibi ona da bir bilmece sorar. Bilirse kral olacak, bilemezse ölecektir. Bilmece sudur: "Hangi yaratık sabah dört ayak, öğlen iki ayak, akşam üç ayak üzerinde yürür ve bacakları ne kadar çok olursa o kadar zayıftır?" Oidipus yaniti bulur "İNSAN". Thebai Kralı olur, öldürdüğü Kralın karısıyla evlenir; yani annesiyle.

Eski Yunanlılar, Suriyeliler ve kısmen Araplar yüzünden, Mısırlılar kendi sfenkslerini hem düşmanlık hem de sevgi kaynağı olarak gördüler. MÖ 1400 civarında Sfenks, tarihin en büyük kitle haclarından birinin konusu oldu. Mısır'ı MS 400 yılında fetheden Araplar için Sfenks "korkunun babası"ydi. Burnunu kimin yok ettiği hal bilinmiyor. Belki 700 yılında ortaya çıkan ve her türlü tasvirini yok eden ikonoklast tarikatı. Belki bir Arap emiri ya da 15. yy' da Memlûklar. Geçmişte suçlanan Napolyon'un olmadığı neredeyse kesin.

Heykel tarih boyunca pek çok kez kuma gömülmüş ve tekrar ortaya çıkmış. Tutmosis'ten sonra II. Ramses, Romalı Septimus Severius ve

1926'da, Fransız Emile Barazie, onu kumdan çıkarmış. Batılılar tarafından 1700'lerde tekrar bulunmuş ve onları çok etkilemiş. 200 yıl önce Bonapart, Mısır'a büyük bir bilimsel sefer düzenlemiş. Yanında 168 uzman götürmüştü. Bunlar Rosetta (Resit) Tasi'ni bulmaktan başka (hiyerogliflerin çözülmesini sağladı...) Sfenks'i incelemiş ve onu kısmen açığa çıkarmışlar. Daha o zamanlar piramitlerin sıra dışı boyutları ve Sfenks, batıda onların yapımına ilişkin öne sürülen pek çok fantastik varsayımı körüklemiş. Örneğin uzaydan gelen bir kültüre mal edilmişler. Piacentini "Marslıların bunla ilgisi yok!" diyor. "MÖ 2500 yılı Mısırlıları hakkında çok şey biliyoruz ve onları yapanların Mısırlılar olduğundan kuskumuz yok. Ben de Yıldız Geçidi'ni gördüm (piramidin bir uzay gemisi olduğu film); ama tarih başka bir şeydir." Sfenksin yıldızlara yönelimi de eski Mısırlıların gökbilim bilgilerinin bir parçası. Dünya dışı varlıklar tezi, Viking sondası Mars'da Sfenksin yüzüne benzer bir tepenin fotoğrafını çektiğinde, 1976 yılında ortaya atıldı. Oysa 1999 yılı Nisan ayında bir başka sonda bu gizemi çözdü. Bunun, birkaç tepenin gölgelerinden oluşan bir göz aldanması olduğu ortaya çıktı. Peki Sfenks sirlarını tüketti mi? Belki değil.

1994 yılında gizemli bir geçit keşfedildi. Kuyruk tarafından giren, heykelin 4 metre içine uzanan; dik bir açı yaparak 5 metre derine inen ve kör kuyuda sona eren bir geçit. Barazie tarafından 1926 restorasyonunda bulunmuş ve unutulmuştu; ama o zamanki çalışmalara katılan bir işçi, Muhammed Abd ül-Mahgut Fayet, 80'lerin başında eskileri hatırladı. Giza kompleksinin yöneticileri onun gösterdiği yeri kazdılar ve deligi yeniden buldular. Neye yarıyor? Resmi açıklama, eski Mısır işçilerinin inşaat sırasında kullandıkları bir "servis tüneli" olduğu. Bu açıklamanın yeterli olmadığını söyleyenler de var. Öyleyse ne? Yanıt vermek zor. Sonuç: Sfenks hala bazı sirlara sahip. Yoksa Sfenks olur muydu?

Heykel 14.yy da Memlûklar tarafından top bataryalarının talim hedefi olarak kullanıldığı için üstünde kalıcı zararlar olmuştur. Günümüzde hala nasıl restore edileceği oldukça büyük bir tartışma konusu. Sfenks yağmurlar, kum ve daha bir çok doğal nedenlerden dolayı oldukça yıpranmış durumda. Büyük Gize sfenksinin M.Ö 2520'de Cheops'un oğlu Chephren'in mimarları tarafından onun adına yapılan bir mezar kompleksi amacıyla yontulmuş. Dünyanın Tanrısı olan firavun'un en güçlü hayvanlardan biri olan aslan ile birleştirilmesi firavun'un gücünü simgeliyordu. Heykelin Güneş Kültü ile olan ilgisi de kuskuyu götürmez bir gerçek. Çünkü sfenks Güneşin simgesi olan HORUS ile özdeşleştirilmiş. 54m uzunluğunda 20m yüksekliğinde, batı-doğu yönünde uzanan büyük sfenks, Nil Nehri'ne bakıyor ve nehir yoluyla gelenleri karşılıyordu.

Zamanla Mısır, Yunanistan ve Suriye'de de başka sfenksler ortaya çıkmıştır. Bugün uzmanlar sfenksleri üç tip halinde sınıflandırıyor; Gize'deki gibi yere çökmüş olanlar, oturanlar ve hareket halinde gösterilenler. Oturanlara Büyük İskender'in Luxor Tapınağı'nda bulunan sfenksi örnek gösterilebilir. Sfenks terimi Yunanca'daki 'SPHINGHEIN'den geliyor ve bogmak anlamını taşıyor. Bu da Thebai Mitindeki sfenksin bilmecelerine doğru yanıt veremeyenleri öldürmesinden kaynaklanıyor.

Bilmece ise : Hangi yaratık sabah 4, öğlen 2, akşam 3 ayak üstünde yürür ve bacakları ne kadar çoksa o kadar zayıftır? Cevap ise insan dir. Cevabi bilen olursa Sfenks de kendini öldürecek ve Oidipus bilmeceyi biliyor. Başka bir efsaneye göre ise Oidipus tarafından öldürülüyor.

Mısır a gelince Sfenks Mısırcıca 'SEZP-ANHE' (Yaşayan görüntü) demek. Ama Mısır ve Yunan sfenksleri arasında bir bağlantı kurulmuyor nedeni ise Mısır sfenksinin erkek (firavun erkek olduğu için sfenks de onun bir görüntüsü temsil) Yunan sfenksinin ise mitolojik bir hayvan ve dişi olması. Ancak her ikisi de ölü kültüne bağlıdır.

Restorasyonlar

MS 2000 :Sag arka bacak onarıldı ve kumlardan temizlendi.

Yunan-Roma döneminde kumun gelisini önlemek amacıyla barikatlar kuruldu.

1798 `de Napolyon tarafından temizlik çalışmaları yapıldı.

1978`de Bir işçi tarafından dev heykelin altında bir galeri keşfedildi. Bu su erozyonun ilk kanıtı oldu.

1979`da kuzey kanadı restore edildi.

1981 `de bacaklardan taslar düştü ve onarım 1987`ye kadar dek sürdü.

1989`da yeniden sağlamlaştırıldı.

1990`da Getty Vakfı'nın çalışmaları başlatıldı. Bu da Unesco ve Eski Mısır örgütü tarafından yönetildi.

Eski Mısır'da Büyücülük

Eski Mısır'da son derece doğal olarak bilinen bir olguydu büyüler. Ancak yine de herkes buyu yapamazdı. Bu konuda özel yetenekleri olan Tanrılarla iletişim kurabilen kişiler büyü yapabiliyordu. Büyülerin kimi kötü yani kara büyü niteliğindeydi kimisi koruma büyü kimisi ise buyu bozmaya yarayan büyülerdi.

Kara büyülerde genellikle büyü yapılmak istenen kişinin kendisine ait bir şey ele geçirilir ve bunun yardımıyla balmumundan yapılmış insan figürüne bakır sisler saplanırdı. İnsan figürü büyü yapılan kişiyi simgeliydi. Balmumu eriyince kişi ölürdü.

Bu oldukça sevimsiz olaya karşın bundan korunmaya yarayan büyüler de vardı. Büyü yapılan kişi hastalandığı zaman tıp konusunda oldukça ilerlemiş olan Mısırlılar bunun büyü olduğuna karar verirdi ve bu çoğunlukla doğru çıkardı. En iyi rahipler ve büyücüler aracılığıyla bir nevi ayınle kişi kurtarılmaya çalışılırdı. Bu her zaman istenildiği gibi sonuçlanmazdı. Hatta tarihte birçok firavunun çocuklarının ve eslerinin büyü

nedeniyle öldüğünden bahsedilir.

Büyünün ilk örneği Tanrılar arasında yaşanan savasta görülmüştür. Kızıl saçlı Seth karesi Osiris'i 14 parçaya bölünce Osiris'in esi Isis onu tekrar hayata getirmek için Amon'un gizli adını kullanarak bir büyü yapmıştır. Osiris'in 13 parçası Mısır'ın birçok yerinde bulunmuş ancak sadece cinsel organı bulunamamıştır. (bunu ise Timsah Tanrı Sobek'in yeddiği düşünülmektedir.) 13 Parça olmasına rağmen Isis, Osiris'i hayata döndürmüştür.

Büyücü kimi zaman Tanrıyla bir olurdu. Tanrı'ya kendi kabul ettirir ve eğer Tanrı kabul ederse ona istediğini yaptırırdı. Bunun olması çok zor olmasına rağmen kimi büyücüler başarabilmiştir.

Mısır tarihinin her yönünde olduğu gibi bu da su anda bize oldukça ilginç ve garip ancak Mısırlılar için nefes almak kadar doğal bir şeydi...

Eski Mısırlılarda Mumyalama

Krallar vadisi ile Deir El-Bahri arasında gizli bir dehlizde bulunan ve mezar soyguncularının elinden kurtarılarak 14 Temmuz 1881'de Luksor'dan gemiye bindirilen 40 firavun mumyasını taşıyan gemi, Kahire'ye doğru ilerlemekteydi. Nil kıyısındaki köylüler, 3500 yıl önceleri ülkelerini Tanrısal güçlerle yöneten bu insanların hala varolan bedenlerine saygı duymuşlar, ilahiler okuyan kadınlar göğüslerini kumlarla

ovalayıp, başlarına toprak atmışlar, erkeklerde havaya silah sıkmışlardı.

Mumyalama işlemi ölüyü öbür dünyadaki yaşamına hazırlamak için yapılan bir dizi törenden sadece başlangıç olanıdır. Bu işlem insanların yanı sıra boğa, timsah, kedi gibi hayvanlar içinde yapılmaktaydı. Arapça ve Farsça'da "Mumiya" doğada bulunan katran ve bunun karışımlarına denilir, ilaç olarak da kullanılırdı. Gerçekte ölünün bedenini konserve edersine korumak için yapılan "Tahnit" işleminde katranın kullanılması, onu mumya ile eş anlamlı yapmıştır.

Mumyalama işlevi şöyle gerçekleştirilirdi:

- Önce ölü yıkanır. Burnundan sokulan aletlerle beyin boşaltılır.
- Göz ve ağız boşlukları, yağlı keten tamponlarla doldurularak göz kapakları kapatılırdı.
- Rahip habeş denilen keskin bir opsidyenle vücudun sol tarafını açarak, içindekileri tamamen boşaltır ve bunları "Kanopik" denilen çömlek ve vazaların içine koyardı. Boşalan karın kısmı ve kadınların göğüs içleri, hurma şarabı ve kokulu bitkilerle temizlendikten sonra, reçene, tarçın, soğan ve kokulu mir ile karıştırılmış ağaç talaşı yerleştirilirdi.
- Açılan yerler dikildikten sonra Mısırlılar'ın "Net-jeryt" denilen ve Kahire yakınlarındaki bir vadide bulunan "Natron" tozu sodyum karbonat ve ya Sodyum Klorit (tuz) ile karıştırılan madde içinde 40 ve ya 70 gün (soylular için 272 gün) bekletilirdi. Böylece vücuttaki nem absorbe edilir, organik yapı antiseptik korumaya alınır. Bir çeşit insan salamurası olan bu işlemin sonunda eller göğüste veya karın üzerinde birleştirilerek vücut yatar durumuna getirilir ve kurutulurdu.

Tören soylular için sabahın erken saatlerinde başlar. Gri mavi yas elbiseleri giyinmiş, yüzlerini boya ve tozlarla kirletmiş "kites" denilen kiralık yas tutucu kadınlar ilahiler söylerlerdi. Kurban edilecek hayvanları taşıyan "Saptis" denilen hizmetkarlar bulunurdu. Ardından geleneksel tenen robu üzerine panter ve leopar postu sarmış "Sem" denilen rahip, diğer "Ka" rahipleri ve ölü ailesinin yakınları üzere hep birlikte Nil'in karşı kıyısındaki kaya mezarlarına gitmek üzere gemiye binerlerdi. Tüm ölü eşyaları ve adaklar mezara bırakılır, bölmeler ve giriş

örülür,mühürlenir ve mezar girişi belli olmayacak bir şekilde kapatılırdı.Kral ve soylu mezarlarına bırakılan sunaklar için 114 bölümden oluşan törenler yapılmaktaydı.

Oğuz Gölçik Yazıları

Alıntı Yap

22.03.09, 11:48

#8

oguzgolcik

Profesör

Üyelik tarihi: Jan 2008

Nereden: istanbul

İletiler: 5.209

Blog Başlıkları: 5

Ettiği Teşekkür: 7.626

4.113 tane iletisine 10.247 kere teşekkür edilmiş

ÖM Gönder

Cevap: Dünya Dinleri

ZERDÜŞTİLİK

(Mazdaizm)

İran dinleri içerisinde, tek tanrı inancına yer vermesi bakımından, en dikkat çekicisi Zerdüştilik 'tir. Bu din, adını kurucusundan alır. Bu dine, dayandığı tek tanrı Ahura Mazda'ya nispeten "Mazdeizm" de denir.

1. Zerdüş'tün Hayatı

Zerdüş kelimesi (Zoroaster), Zarathustra'nın Yunanca karşılığıdır (Zarath: güzel, doğru; üstra: develer demektir. Güzel develere sahip olan anlamını ifade eder. Halk dilinde zerdüş't, yaşayan yıldız olarak nitelendirilir). Zerdüş'tün doğumu, M.Ö. 570 olarak tahmin edilmektedir.

Zerdüş't, İran dinleri üzerinde önemli bir etki bırakmıştır. Tektanlı bir inanç telkin ettiği için onu bir peygamber olarak kabul edenler bulunduğu gibi, ona bir hakim veya şaman olarak bakanlar da vardır. Gatha'lar diye adlandırılan kutsal metinler ona dayandırılır.

Zerdüş't, Yüce Tanrı olarak telkin ettiği Ahura Mazda ile yakın irtibatı bulunduğunu ilan etti. Ona göre alemlerde mücadele eden, iyilik ve kötülük diye adlandırılan iki asli ruh (ilkine "Spenta Mainyu", ikincisine "Angra Mainyu" denilir) var idi. Ahura Mazda'nın bu iki ruhla alakasını bugün pek iyi bilemesek de O, iyilikle beraberdir. İnsanoğlu, bu iki ruh arasından birini seçmeye mecburdur ve seçimi onun kaderini etkileyecektir.

Zerdüş'tün ölümünden sonra insanlar, onun karşı çıktığı Mitra, Anahita gibi tanrılara tekrar tapınmaya başladılar.

⚠ Bu resim yeniden boyutlandırıldı. Resimin özgün boyutunu görmek için buraya tıklayın.

2. Kutsal Kitapları ; Gathalar - Avesta

Zerdüş'ten sonra çoktanrılı inançlar yayılmışsa da ona nispet edilen kutsal Gatha 'lar, İran 'da etkisini sürdürmüştür. Avesta, eski İran 'ın ve bugün Hindistan 'da yaşayan İran asıllı Parsi lerin ve diğer Zerdüş'tinancını kabul edenlerin kutsal kitabıdır. Dili Pehlevice (Eski Farsça) ve Kürtçe 'dir.. Avesta (Hikmet, bilgi anlamında), şu bölümden oluşur:

2.1. Yasna: Dini törenlerde okunan ilahiler. Zerdüş'tün Gatha 'ları bu bölümdedir. Gatha 'lar, Avesta 'nın eski metinleri ve kısımlarıdır. Gatha 'lar, Zerdüş'tün sözleri sayılır ve hususi bir saygı görür. Pehlevi dilinde Gatha 'nın her şiirine "Gas" denir. Gatah 'ların tamamının 17 fasıl, 338 kıta, 896 mısra ve 5560 kelimedenden ibaret olduğu belirtilir. Avesta 'daki Gatah 'lar; Eşnut Gat, Eştut Gat, Spentmend Gat, Vonu Hişter Gat ve Vehiştvet Gat olmak üzere beş tanedir.

2.2. Yast: Çeşitli tanrılara yöneltilen ilahiler.Güneş tanrısı Mitra,Ahura Mazda ile ömez azizleri ve diğer tanrısal olgular için yapılacak kurban şarkıları olup yirmibir söylevi kapsamaktadır.

2.3. Videvat: "Şeytanlara karşı kanun" diye de adlandırılır; şeytanlara karşı tılsımlar ve temizlenme kaideleri bu bölümde yer alır. Toplam yirmi iki söylevi kapsamaktadır.

⚠ Bu resim yeniden boyutlandırıldı. Resimin özgün boyutunu görmek için buraya tıklayın.

2.4. Vispered : Tüm kutsananlar anlamında olup, ibadetlerde anılması gerekli olan kutsallar ve onlara yapılan ibadetleri ve bazı edebi bölümleri içermektedir.

2.5.Horda (Xorda) Avesta : Genç avesta anlamına gelmekte olan bu bölümde günlük ve yaşam sürecinde yapılması gerekli ibadet zamanlarını gösteren bir zaman takvimi niteliğindedir. Bu da dört bölüm halindedir.

2.5.1.Nijis : Mitra Tanrısı ,umut,aydınlık,su ve ateş hakkındadır

2.5.2.Kataha : Beş umudu kapsamaktadır.

2.5.3.Sihroje : Günlük yaşamda iyi ve kötü anların varlığı hakkında bilgileri kapsar

2.5.4.Aferinkan : İnsanların iyiliklerle mutlu anlarından eğlence ve kutsamalarından bahsetmektedir.

2.6.Nirangastan : Bu bölümde de ölenlerin ruhlarının göğe çıkışları anlatılmaktadır.

⚠ Bu resim yeniden boyutlandırıldı. Resimin özgün boyutunu görmek için buraya tıklayın.

Bu Avesta bölümlerinden eksik -kayıp- olanlarının tamamlanması amacıyla MS yapılan çalışmalarda halkın ve din adamlarının sözlerini ve eski kaynaklar esas alınarak (zaman zaman değişikliklere uğramış) hazırlanan bölümlerde şu alt bölümlerden meydana gelmektedir.

- a. Bundahişn : Temel veya yaratılış anlamında olup uzay ve dünyanın yaratılışı sürecini ve sonucunu eski kaynaklara bağlı olarak anlatmaktadır.
- b. Denkart : Dini eser anlamına gelmekte olan Avesta 'nın kayıp olan yirmibir bölümü ve onların içerikleri hakkında bilgi verirken, karmaşık bir ansiklopedi durumundadır.
- c. Brahman Yaşt : Sassaniler zamanında yazılmış olduğu belli olan bölüm, Avesta 'nın son kayıp olan bölümleri hakkında bilgi vermektedir.
- d. Ayatkar-i Zamaspek : Zerdüştlüğün ortaya çıktığı bölgenin ilginç mitolojik ve kahramanlık hikayelerini anlatır.
- e. Menok-i Xrat : İyilik ruhu ve bilgelik anlamına gelmekte olup, Menok-i Xrat ile bir Zerdüştlük dini bilgini arasında geçen ve Zerdüştlük dini inancı konusunda 62 sorulu cevaplı bir bölümdür.
- f. Pank Namak-i Zerdüştlük : Zerdüştlük 'ün fikir kitabı anlamında olan bu kitap da Sassaniler zamanında Zerdüştlük 'ün fikirleri konusunda yazılmıştır.

⚠ Bu resim yeniden boyutlandırıldı. Resimin özgün boyutunu görmek için buraya tıklayın.

- g. Arda Viraz Namak : Bu kitap Arda i Viraz 'ın göğe ve cehenneme seyahatini anlatmaktadır.
- h. Viçitakihai Zatspram : Zatspram 'ın seçilen yazıları anlamında olup, Zerdüştlük 'ün var oluş veya dünyanın yaratılışı konusundaki görüşünün Zervanist düşüncesi ile yazılmasıdır.
- i. Şayast na Şayast : Müsaadeli ve müsaadesiz anlamında olan bu bölüm dini inançları gereği soru ve cevaplı kuralları içeren bir bölümdür.
- i. Pahlavi Rivayat Zu Datesstan-i Denik : Dini kuralları içeren Pehlvi rivayetleridir. Bu bölümde dini, mitolojik ve kahramanlık konularında bilgiler verilmektedir.

Avesta 'nın büyük bir kısmının dili pek güç anlaşılır. Avesta, Şapur II (309-380) zamanında bir araya getirilmiştir.

⚠ Bu resim yeniden boyutlandırıldı. Resimin özgün boyutunu görmek için buraya tıklayın.

3.Zerdüş'tün Getirdiği Dini Prensipler

Zerdüş't, eski İran 'a tevhid inancını getirmiştir.Onu getirdiği din,tek tanrıya inanmakta idi.Ondan önce İranlılar.bir kısım tanrılara tapınmakta ve rahiplerin hazırladığı uyuşturucu bir kutsal içkiyi içmekle uygulanan Haoma kültürünü devam ettirmekte idiler (Haoma,bütün alemi sıvı şekilde doldurduğuna inanılan hayat tanrısı idi).

Zerdüş't,daha sonraları Ormazd şekline dönüşmüş ve islam kaynaklarında da "Hürmüz" olarak yer almış Ahura Mazda (Hakim Rab anlamında), Daryus (tahminen M.Ö. 500 'ler) ve takipçileri tarafından Batı Asya 'ya getirilen ve birkaç yüzyıl içinde Turfan ' dan Habeşistan 'a,İndus nehrinden Ege Denizine kadar yayılan bir yüce Tanrı idi.O,alemin tanrısı idi.Alemin gayesi,yalanın,kötülüğün hakikat tarafından yenilmesidir.Alemdeki maddi ve manevi nizami yaratan,tabiat kanunlarını koyan, Ahura Mazda 'dır.Kötülüklerin kaynağı,Ehrimen 'dir.

Ahura Mazda önce manevi bir varlık olarak kabul edilirken sonraları, Zerdüş'ten önce olduğu gibi,onu nuru ateşin ihtiva ettiği,yaratılmamış bir ışık olarak düşünüldü ve böylece ateş kültürü gelişti (Mecusilik). Ahura Mazda 'ın yanında altı baş melek bulunur.Bunlara Ameşa Spenta 'lar (Kutsal Ölümsüzler) denilir. Bunlar; İyi Akıl, Adalet (veya Hakikat), İlahi İrade Ülkesi, Tevazu (veya Dindarlık), Mükemmeliyet ve Ölümsüzlük şeklinde, Ahura Mazda 'ın sıfatları, çeşitli vecheleri ve fonksiyonları olarak telakki edilir.

Zerdüş't'e göre bir taraftan sağduyu, iyilik ve aydınlıktan oluşan "Aşa" (alem nizami), öteki tarafta da suç, kötülük ve karanlığı içinde bulunduran "Drug" (yalan, anarşi, fesat) vardır. İnsanın iyilik tarafını seçmesi gerekir. İnsanın bu seçimi öteki dünyada sonuç verecektir.

Zerdüş'tün ölümünden sonraki muhakeme ile ilgili telkinleri vardır. Ahura Mazda 'a inananların ruhu, ölümünden sonra dördüncü gün muhakeme edilir. O, önce Cinvat Köprüsünden geçecektir. Bu köprü, bu alemden ötekine götürür. Dinsiz bu köprüden geçemeyip cehenneme düşer. Dindar kişi ise bu köprüden geçip cennete ulaşır (ona altı Ameşa Spenta 'ya sonradan katılan "itaat" yol gösterir). Cinvat Köprüsü 'nün ortası kılıç yüzü gibi olur ve dinsiz cehenneme düşer;ancak iyi insanın ruhu geçerken geniş tarafı döner ve oda geçme imkanı bulur.

Zerdüş't gelecek bir alemşümül muhakemeden de bahsetti. Kendinden 3.000 yıl sonra Ehrimen 'in gücü zeval bulacak ve hakikat-adalet evi kurulacaktır. Böylece itaat ruhu zafere ulaşacaktır.Muhakeme ,ateş ve erimiş maden ile olacaktır. Bütün bu işler; "Saoşyant" denilen kurtarıcınının doğmasıyla gerçekleşecektir. O Kansava Gölü 'nde yıkanan bir bakirenin o gölde bulunana Zerdüş'tün tohumuyla gebe kalması sonucu doğacaktır. Böylece ölümlerin doğması başlayacaktır.(dirilme).İlk insan "Gayomart"ın kemikleri hayat kazanacak,bütün ölümler tekrar vücutlarına kavuşacak ve bir yerde toplanacaktır. İyiler,kötüler ayrılacak; iyiler cennete kötüler cehenneme gidecektir. Üç gün kalınacak, sonra bütün yaratıklar ateş ırmağından geçecek, ateş kötülerini temizleyecek ve şeytanlarla bütünleşenler hariç, herkes AHURA MAZDAH 'ın ülkesine girecektir.

Zerdüş'ten önce "deva" denilen ve Ehrimen 'in avnesi olan şeytanlara, onları yatıştırmak üzere, kurban kesilirdi. Onların kurbanlardan çıkan buğu ile beslendiklerine inanılırdı. Böylece onlara ibadet edilmiş olunurdu. Zerdüş'tün kurban kesimi ile mücadelesi bu sebebe dayanır.

Zerdüş, sığır eti yemeyi de yasakladı. (Hindistan 'da da bu yasak vardır. İslam ile Yahudilikte ise domuz eti yasaklanmıştır)

Günah, insanı kötü güçlerin esiri kılar; fazilet iyiliğin nihai galebesine yardım eder. Zerdüşilikte, doğru yaşama,ahlaki emirlere uyma esastır. Ahlaki emirler; iyi düşünce iyi söz, iyi iş diye özetlenir. Fakirlere,cömert davranma,yabancılara misafirperverlik,bütün lekelerden uzak kalma ,toprağı sürme,sığırlara bakma, sırkıcı şeyleri imha da faziletli işlerden sayılır. Temiz hayvanları, özellikle köpekleri öldürme büyük günahtır. Zina yasaktır. Bazı cinsi konular ve ölü bedenine temas, kirlenmeye yol açar; özel ayinler gerektirir.

Zerdüş "iyi hayvanların içinde olduğu bir ev ve dışilerin içinde bulunduğu bir sürü ile yayılacağı bir yaylak olduğunda orada mutluluk ve şanslılık doğar.Orada tam güzel bir hayat doğar" diye belirtmektedir.Zerdüş her alanda tarım ve hayvancılıkla uğraşılıp bol üretimin sağlanmasını ve zararlı bitkilerle hayvanlarında kökünün kesilmesini tavsiye etmektedir. Temiz hayvanlarda sayılan köpek ve kedinin öldürülmesini büyük günah saymaktadır.Döllenmeyi ve çiftleşmeyi önleme kesin olarak yasaklanmıştır.

Bu dini inançta söz konusu edilen şarap içkisi,dini ibadetle ilgili olup,dini düşüncelerin geliştirilip derinleştirilmesi ve ruh gözünün açılması amacıyla içilmekte olduğu vurgulanır. Avesta 'nın Gatha bölümünde belirtildiğine göre dini inanç alanında şarkı ve şiirlerin önemli bir yeri olduğu görülür. Cenneti şarkılı bir yer olarak değerlendirdiği dikkate alınırsa bunun önemi daha iyi kavranır.

Zerdüş intihar etmeyi tanrı Ahura Mazda 'ya düşmanlık olarak niteler ve çok günahkarca bulur. Kendini ve eşini her alanda korumakla yükümlü olan insanın intihar etmesi veya kendilerini koruyan askerlerine kötülük etmesini büyük günah saymasının yanında, Tanrı Ahura Mazda 'ya düşmanlık olarak belirler.

Zerdüş dini inancına göre tanrı kadın ve erkeği bir arada ve birbirine arkadaş yaratmıştır. Arkadaşlar arasında eşitliği temel alan bu inançta kadın ve erkek eşit olarak kabul edilmektedir. Zerdüş inancını gelişip yayıldığı bölgelerde çok eşliliğin azaldığı ve tek eşliliğin arttığı görülmüştür. Zerdüş, kadınların evlerinde çocukların anası olması, çocuklarını yetiştirmede ve onlara iyilikler ile yurtseverlikleri aşılama da en etkin kimse olduğunu belirtir.Erkek çocukların anaları olarak, kötü düşmanlara karşı ülkelerini savunmaları ile mal,can ve namuslarını korumalarında kadınların, eğitim yetişmelerinde büyük rol oynayacaklarını belirler.

Zerdüş, kim kardeşlerine doğru ve dürüst olur ve fakirlere yardım ederse, tanrı Ahura Mazda yolunda çalıştığı için, tanrı da onu destekler ve korur,derken inananlarına doğru olana yapmayı, buna inanç göstermelerini ve bunu yaymaya çalışmalarını tavsiye eder, zayıf ve fakir olanları da yardım edilerek korunmasını belirtir.

4.Zerdüş Dini İnancında Kutsal Ateş

Ateş Zerdüş dini inancı tarafından kutsal olarak kabul edilmektedir.Ateş Zerdüşizm 'de çok önemli bir yere sahiptir. Avesta 'ya göre ateş tanrı Ahura Mazda 'nın ruhu ve oğludur.

Esas olarak ateşe üç anlam veriliyordu veya bu anlamlarda ateş kutsanıyordu. Ateşin başlangıcı olarak ev ateşi yani ocak ateşi kabul

ediliyordu. İkincisi kurbat ateşi olup, bu ateş devamlı yanan ve kötülükleri uzaklaştırır. Üçüncüsü ise halk topluluklarınca meydanlarda yakılan ve etrafında eğlenen, aynı zamanda ateşle temasa gelerek veya bu ateşin içinden geçerek suç ve günah işlemiş olanlar, kime karşı suç veya günah işlemişse onun yakacağı ateşin içinden yürüyerek kendini temize çıkarması günahını veya suçunu affettirmesi, yani kendisinin suçsuz ve günahsız olduğunu ispatlaması geleneği bakımından önemlidir.

⚠ Bu resim yeniden boyutlandırıldı. Resimin özgün boyutunu görmek için buraya tıklayın.

Bir Part destanında, Kral Muhabad 'ın oğlu Prens Wise, suçsuzluğunu ispat edebilmesi için büyük bir ateş yakırdığını anlatırken ilgili şiirde,

“.....

Şimdi hak ve askerler

Benden suçsuzluğumu ispat etmemi isterler

Bana deki 'ateşin içinden geç '

Halka ve dünyaya temiz

Suçsuz olduğunu ispat et” diye belirlemesinde de ateşin bu gücüne inanıldığını açık ortaya koymaktadır.

Bu inanca göre ateş, sadece günah ve suçlardan arındırıp temizleyen yetkisinin dışında aynı zamanda ilahi güç, kuvvet ve kudret veren bir kaynak olarak da görülür. Çünkü ateşin tanrı Ahura Mazda 'nın oğlu olduğuna inanılmasının yanında, insanların ruhlarının da ateşten geldiği ve ölümden sonrada ruhun yapılmış olduğu gökteki ateşe çekileceği ve onunla birleşeceğine inanılmaktadır.

Geçmişte ateşin kutsanması konusunda anlatılanların dışında tapınaklarda devamlı yanmakta olan ateşler : Bölge halkının inançları için yaptıkları tapınakların çok basit yapılar olmalarına rağmen, tüm tapınaklarında devamlı ateşlerin yanması için ateşgahları vardır. Bu ateşlerin devamlı yakılması ve kutsanması ile dini ibadetlerin yapılması için tapınaklarda din adamları sürekli bulunurlar.

Zerdüştlüğün ilk döneminde Tapınaklarda ki kutsal ateşlerin rahatsız olmamaları için yaklaşan her kim olursa olsun nefesinin kutsal ateşi rahatsız etmemesi için yüzünü örtmek zorunluluğu vardı. Dini törenler açık alanlarda ve ortasında büyük ateşlerin yakılması ile yapılırdı. Zerdüş'tün kanlı kurbanları yasaklaması sonrasında kutsal ateşe ekme ve süt kurban olarak sunulmakta idi.

⚠ Bu resim yeniden boyutlandırıldı. Resimin özgün boyutunu görmek için buraya tıklayın.

Kutsal ateş bazı kaynaklara göre ise üçe ayrılmaktadır. Bunlar ;

- Farhang Ateşi ; Din adamlarının ateşi

- Guşnah Ateşi ; Savaşçıların ateşi

- Burzin Mihr Ateşi ; Köylü ve çiftçilerin, halkın ateşi olarak bir ayrıma tabi tutulur. Bu ateşin konumu toplumun sosyal yaşantısının açık bir yansımasıdır.

Zerdüştlüğe göre esasta yeryüzündeki her türlü canlı ve cansızda ateş vardır. İnsanda ,hayvanda , bitkilerde gökte ve yerde bu ateşi değişik zaman ve durumlarda açık görmek mümkündür. Bunlarda insanda bulunan ve insanların ilişkilerini sağlayan ve aynı zamanda Tanrı ile

ilişkide olan ateşin en kutsal ateş olduğu belirlenir. Bu ateşin 215-216 değişik ateşten meydana geldiği ve her bir ateşin ise çalışan bir meslek grubuna ait olduğu belirtilir. Aynı zamanda insanların değişik şeylerden yaktığı ateşin, insanları kötülükten ve günahlardan arındırdığına inanılır. Ateşin, dünyanın yaratılışında altı unsurdan karışık varlığı ile ateşten yaratıldıkları belirtilir. Bu unsurlar gökyüzü,yeryüzü,veya toprak,su,bitkiler,hayvanlar ve insanlardır.Bunların bünyesindeki ateşi değişik şekillerde ve olaylarda gözle dahi görmek mümkündür diye belirlenir. Zerdüştlükte sabah güneşinin öğleye kadar geçen zamanda bereket getirdiğine inanılırdı.

5.Avesta 'dan Bazı Konularla İlgili Kısa Alıntılarla Zerdüş İnanç

5.1.Yaratılış

Avesta 'da Üçüncü Gatha 'nın Yasna otuz kısmı, uzayın yaratılışını anlatan bir bölümdür. Burada uzayın ve dünyanın yaratılışı anlatılırken, birbirlerine karşı iki ruhun ilişkileri ile yaratıldığı belirtilmektedir. Bu ruhların her şeyi yaratışları şöyle anlatılır ;

"V e ondan tüm varlıkları yarattı.Varlıkları yaratınca onları gövdesinde taşıdı. Böylece devamlı olarak çoğalıp büyüdü ve her şey giderek güzelleşti. Ve sonra diğerlerini birbiri arkasına gövdesinden yaratmaya başladı.

Ve sonra kafasından göğü

Ve yeri ayaklarından yarattı.

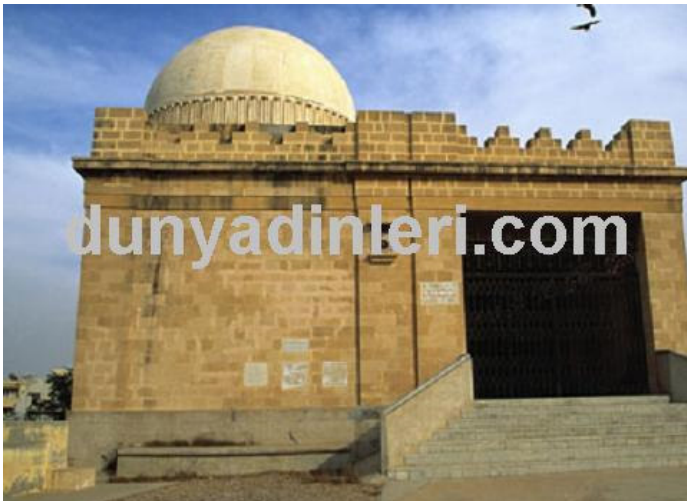
Ve suları gözyaşlarından

Ve bitkileri tüylerinden,

Ve ateşi kendi anlamından yarattı."(Riv.Dat.Den.XVI 3-5,11,13-28) Burada esas olarak anlatılmak istenen Tanrının kendisi yani Ahura Mazda olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Böylece uzaya görünen görülemeyen her şey tanrının görünen organları veya görünmeyen parçalarıdır.Böylece uzayın tüm elementleri tanrının bizzat yapısıdır.

5.2.Ölüm ve Sonrası Hakkında Öğretisi

Zerdüş dini inancında ölenlerin ruhları Cinvat köprüsünden geçmeye çalışırlar iyiler geçer kötüler için ise köprü incelik keskinleşir ve kötüler köprüden aşağıya karanlıkların içine düşerler.Aşağıya düşen kötüler 3 'e ayrılır.Tamamen kötü olanlar(sürekli cehennemde kalırlar),Çok günah işlemiş fakat iyiliği de olanlar(onikibin yıl cehennemde kaldıktan sonra cennete girerler),Günahları ve Sevapları eşit olanlar (günahlarından arınıncaya kadar cehennemde kalıp sonra cennete girecekler).Yine Cinvat Köprüsü 'nü geçmiş olan iyi insanların ruhlarının cennete varış seyri 3 'e ayrılmaktadır.İyi düşüncelerinden dolayı(Hamut) önce yıldızlara,İyi konuşmalarından (Huxt) dolayı önce aya, İyiyi yapması (Huvaršt) ile önce güneşe yükseleceği,bu aşamalardan geçtikten sonra cennet kapısına varabileceğini belirler.Burada da sorgulamaya tutulurlar. Avesta 'nın Gatha bölümünde bu şöyle anlatılır;

"Ona sorma,
Çünkü sen ona başından geçen kötülükleri,
Göz yaşları ile bozulmuş yolları,
Ki onlarda o geldi,
Üzüntülü gözyaşlarından akıllanmak vardır.

Nasıl buraya geldin ey haklı?

Geçmiş olan yaratılışından, iyileşmeden,
Duran bir yaşam için, günahsız geldin,
Ölümsüzlüğü tad görüyorsun kal uzun zaman."

Köprüyü rahatlıkla geçebilen iyi insanların ruhları ise Ahura Mazda tarafından yapılmış cennete çok güzel bir genç kızla (Huri) ile mutluluk içinde sonsuza kadar yaşarlar.Huriler cennete yaşamayı hak etmiş iyi kadınlardır.Cennete yaşayanların her türlü istekleri sonsuza kadar yerine getirilir.Avesta 'da cennete bulunan bir kadın şöyle tasvir edilmektedir;

"Bir parlak ve çok güzel kız,
Beyaz bilekli ve güçlü
Çok güzel görünüşlü
Yeni yetişmiş
Çabuk büyümüş,iri göğüslü,
Asil yapıda, asil doğmuş,
Zengin aileden,daha onbeş yaşında,
Görünüş ve şeklinde öyle güzel ki
Sanki yaratıkların en güzeli " (Yasna 43-46)

⚠ Bu resim yeniden boyutlandırıldı. Resimin özgün boyutunu görmek için buraya tıklayın.

5.3.Kıyamet Öğretisi

Zerdüş inancına bağlı olanlar Zerdüş 'ün dünyanın üçüncü döneminde gelmiş olduğuna inanmaktadırlar.Avesta 'nın Yaşt Bölümünün 13:141 de Zerdüş 'ten sonra peygamber olarak,yine Zerdüş 'ün soyundan veya direk Zerdüş 'ün bir kızla birleşmesinden her bin senede bir peygamberin geleceği belirtilmektedir.En son gelecek olan Asvart-Arta,dünyayı tüm kötülüklerden temizleyip kurtaracağı belirtilmektedir.Bunların zaman ve sırası ile şöyle olacağı belirtilir.

3000 yılı sonuna kadar Zerdüş

2000 yılı sonuna kadar Uxşyat-Arta

1000 yılı sonuna kadar Uxşyat-Nemah

0 yılı sonuna kadar Astvart-Arta

Zerdüş dini inancına göre Zerdüş 'ten sonra üç peygamber gelmesi sonrasında,üçüncü peygamber zamanında son mahkeme kurulacaktır.Böylece Ahura Mazda 'nın zamanı gelmiş olacak ve tüm iyi amele sahip olan insanlar,öyle bir dünyada yaşayacaklar ki, hiçbir hükümdarlık,haksızlık olmayacak,karanlık ve üzüntü olmayan bir yaşam başlayacaktır.Tüm kötülükler eriyen metalle Tanrı tarafından yok edilecek..Ölüler canlanacak,yaşam yada ruh geri dönecek dünyada yaşlılık ve ölüm olmayacak ve böylece sonsuza kadar mutluluk içinde bir yaşam başlayacağı belirtilmektedir. Yeniden diriliş konusu Avesta 'da ;

"Ölüler dirildiğinde

Yaşayanlar yaşlanmadan gelir

İsteğe göre yaşantılar düzenlenir" (Yaşt 19:11,89) diye belirtilir.

⚠ Bu resim yeniden boyutlandırıldı. Resimin özgün boyutunu görmek için buraya tıklayın.

5.4.Avesta 'nın yazılışı ve Zerdüş'tün Peygamberliği Öğretisi

Avesta 'nın Brahman Yaşt bölümünde Zerdüş'tün zaman zaman Ahura Mazda ile görüştüğü ve Ahura Mazda 'nın isteklerini halka bildirdiği aktarılmaktadır.

“Zerdüş'te ile herşeyi bilen Tanrı Ahura Mazda birleşip yedi gün yedi gece birlikte kaldılar.Zerdüş'te Avesta 'yı yazdı.Bizler böylece Zerdüş'tün yazdığı Avesta 'ya inanıyoruz ve onun çerçevesi dahilinde hareket ediyoruz” denilmektedir. Bu durum Vistaspa hakkındaki bir bölümde ise şöyle anlatılmaktadır.

“Ve ona söyledi: Şaraba Hanf kat Vistasp 'a ver.

Sonrasında bilerek yapıyordu,onu içtiğinde hemen olduğu yerde, Bayıldı ve ruhu ile beraber cennete gitti”

Zerdüş'te, dini inancı konusunda ve sosyal alanlarda inananları ve öğretileri üzerinde yegane otorite durumundadır ve kendisini Ahura Mazda 'nın aracısı olarak tanıtmaktadır.

“Onların doğum ve büyümelerine

Su ve bitkiler seviniyorlardı.

Onların doğum ve büyümelerinde

Su ve bitkilerde büyüdüler.

Onların doğum ve büyümelerinde

Tüm kutsal yaratıklar

İsteklerinin gerçekleştiğini gördüler.

Bizim istediğimiz ise din adamlarının doğuşu

Kutsal Zerdüş'te, kurbanlaştırdığı demetleriyle

Şerefendirir bizleri kurban sunmalarıyla” (Avesta / Yaşt : 13.39 94)

Burada açıkça bir peygamber yada kutsal tanrı yapısı Zerdüş'tün kişiliğinde anlatılmaktadır.

6. Parsiler

Parsî İranlı anlamına gelir. Özellikle Bombay 'da oturan Kuzevbatı Hindistan 'daki Zerdüşti topluluğa verilen addır. Parsiler, 641 de Müslümanların İran 'ı fethetmelerinden sonra 8. yy dan itibaren Hindistan 'a göç eden İranlılardır. İran 'da kalıp inançlarını devam ettirenlerde olmuştur., bunlara "Ceberler" (Geber 'ler) denir. Parsiler, önce Kathiavar 'daki Diu, sonra Guccarat 'taki Sencen 'e daha sonrada şimdi kaldıkları diğer yerlerde ikamet ettiler. Onların kaldıkları önemli bir merkez Surat yakınındaki Nausari idi. Surat batılı tüccarlar için önem kazanınca Parsî ler maddi refaha kavuştular. Daha sonra ticaret merkezi Bombay 'a geçince onlardan çoğu Bombay 'a göç etti. 19.yy 'ın ilk yarısında Britanya usulü öğrenim Bombay 'a geldiğinde Parsiler hızla bu kültürü benimsediler. Böylece ticaret ve imalatta önemli bir yer kazandılar.

Hindistan 'a yerleşen Parsiler, bir Hindu kastı gibi teşkilatlandılar. Parsiler 'in büyük bir kısmı şimdi ileri gelen tüccar, endüstri ve banker konumundadır. Dolayısıyla Parsiler , Hindistan 'a gelmelerinden bu yana ticaretle uğraşan bir topluluk olarak kendi inançlarını da büyük bir muhafazakarlıkla devam ettirmişlerdir. Parsiler 15. yüzyılda İran 'da kalan Ceber 'lerle temas kurmuş, Pehlevi literatürünü getirebilmişlerdir. Böylece Şapur II zamanında düzenlenen "Avesta" eski materyalle genişletilmiş oldu. Ancak bu önce 18 Yüzyılda takvimden kaynaklanan mezhep ayrılığına yol açtı. Sonra 19.yy daki reform hareketi kendini gösterdi. Yeni araştırma ve incelemeler sonucu, rahip sınıfının ayin tarzının Avesta 'ya uygun olmadığı belirlenmesi üzerine bu yola gidilmişti. Bununla beraber bazı yorumlarla eski geleneği savunanlarda vardı. Reform tedrici olarak tuttu. Cemaatte bir yandan dünyevileşme, öte yandan da mecazi açıklama yollarıyla muhafazakarlığı sorgulayan teosofik eğilimler ağırlık kazandı.

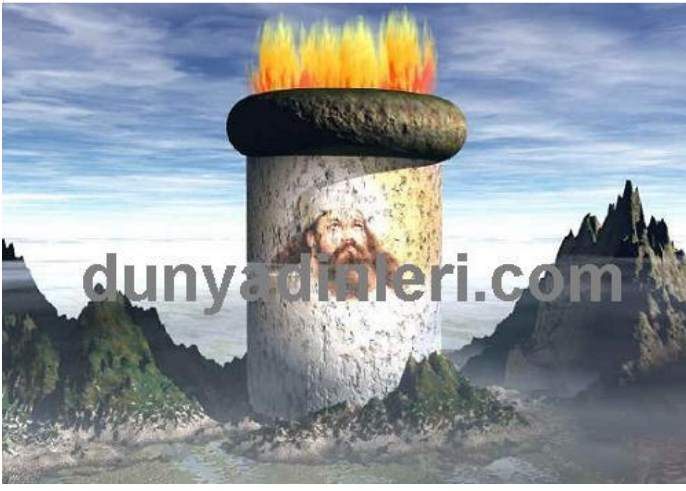
Şimdiki Parsilik, kuvvetli monoteist karakterlidir. Merkezi ayine dayanan Tanrı sembolü ateştir. Kültün tapınakları vardır. Bu tapınaklara Parsî olmayanlar alınmaz. Günde beş defa ateşin temizliğini korumak için temizleme ayinleri yapılır. Bu ayinler, rahiplerin nezaretinde yürütülür. Ayinlerde Avesta 'dan ilahiler, parçalar okunur. Sunu ve kurbanlara önem verilir. Ölüler şehirden uzak "dakhma" denilen ölü kulelerine (sessizlik kuleleri) bırakılır. Bu kuleler, necis sayılır. Kuleler, 4 - 5 yüksekliğinde, silindirik yapılarıdır. Terasında çıplak ölüler sıra halinde yatırılmıştır. Yırtıcı kuşların, akbaların etlerini gagalaması ve güneşin kemikleri kurutması sonucu bu kemikler, kulenin içinde depolanır. Böylece toprağın kirlenmediğine inanılır. Hindistan 'daki Parsî toplulukları bu geleneği devam ettirirler. Parsiler , oturulmayan, cin, şeytanın top oynadığı yerlere "sessizlik kulesi" derler. Halk dakhmalardan korkar. Dakhmaların özel hizmetçileri vardır.

Parsilikte ayrıntılı takdime veya kurbanlar bir sistem içinde yürütülür. Eski İran geleneğindeki Haoma veya benzeri Hint geleneğindeki Vedic Soma 'dan rahiplerce ilk sıkımayla elde edilen acı bir bitkinin suyu olan ve yine "haoma" diye adlandırılan sıvının takdimesi gibi. Hayatını doğru sürdürme, ahlak ve temizlik kurallarına bağlı kalma "aşa" diye adlandırılır. (Vedic "rta" terimiyle eşanlamlı). Ahura Mazdah 'ın Ameşa Spentaları denilen altı sıfatı (veya meleği) arasından biri Ardibeheşt şeklinde Tanrı 'nın kozmik yaratıcı düzenini ifade ederki aş'a da bu düzente ilgilidir. Ahlaki prensipler üç maddede özetlenebilir :

- 1- İyi düşünce (humata)
- 2- İyi Söz (hukhta)
- 3- İyi İş (huvaršta) İyilik ve yardıma önem verilmesi bu toplumun öğretim ve sosyal refahını arttırmıştır.

⚠ Bu resim yeniden boyutlandırıldı. Resimin özgün boyutunu görmek için buraya tıklayın.

7.Günümüzde Zerdüştlük

Günümüzde Zerdüştlük Parsiler ve Ceberler olarak iki ana kola ayrılmış olarak varlıklarını devam ettirmektedirler. Günümüzde Parsilerin büyük bir bölümü Hindistan 'da yaşamaktadırlar. Caynistler gibi Parsiler de kast sisteminin cemaat dışında evlenmeme gibi bazı özelliklerini benimsemişlerdir. Bununla beraber Avrupalı 'larla evlenenler de vardır.

Zerdüştlere günümüzde "Dünya Zerdüştlere Birliği" adı altında örgütlenmiş olmakla beraber; Hindistan, ABD, Pakistan, İngiltere, Kanada gibi ülkelerde yerel toplulukları bir arada toplayan örgütlenmelere gitmişlerdir ve bu ülkelerde Tapınakları da mevcuttur.

Zerdüştlere sayısı Bugün 40.000 'ni İran 100.000 'i Hindistan 'da olmak üzere yaklaşık 200.000 kadar olup geriye kalan büyük bölümü İngiltere, ABD, Pakistan, Kanada yaşamaktadır.

Oğuz Gölcük Yazıları

Alıntı Yap

22.03.09, 11:50

#9

oguzgolcik OP

Profesör

Üyelik tarihi: Jan 2008

Nereden: istanbul

İletiler: 5.209

Blog Başlıkları: 5

Ettiği Teşekkür: 7.626

4.113 tane iletisine 10.247 kere teşekkür edilmiş

ÖM Gönder

Cevap: Dünya Dinleri

Aztekler Ve Tanrıları

Tarih

15. yüzyıl ile 16. yüzyıl başlarında, bugünkü Meksika'nın orta ve güney kesimlerinde büyük bir imparatorluk kurmuş halk. Nabuva dili konuşan Azteklerin adı, atalarının bir olasılıkla Kuzey Meksika'da bulunan anayurdu için kullanılan Aztan'dan (Beyaz Ülke) gelir. Öteki adlarından "Tenocha", ataları Tenoch'tan kaynaklanır. Gene Aztekler için kullanılan "Meksika" adı, Texcoco Gölünün mistik adı Metzliapan (Ay Gölü) ile ilişkilendirilir. En büyük kentleri Tenochtitlan'ın adı "Tenoch"tan türetilmiş, "Meksika" ise önce kentin ve çevresindeki vadinin, sonradan da tüm ülkenin adı olmuştur. Azteklerin kendilerinden söz ederken kullandığı "KulhuaMeksika" adı ise, Meksika Vadisinin en gelişmiş merkezi olan Colhuacan ile özdeşleşmek çabasını yansıtır. Azteklerin kökeni kesin olarak bilinmemektedir. Ama bazı gelenekleri, 12. yüzyılda Orta Amerika'ya gelene değin, daha kuzeydeki Meksika Platosunda avcılık ve toplayıcılıkla geçiren bir kabile oldukları izlenimini verir. Gene de, Aztlan, yalnızca destanlarda doğmuş bir yer olabilir. Azteklerin güneye göçünün, Toltek uygarlığının çöküşünü izleyen ve belki

de bu çöküşü hızlandıran genel bir göç hareketinin parçası olduğu sanılır. Texcoco Gölündeki adalara yerleşen Aztekler, tarihleri boyunca başlıca merkezleri olan Tenochtitlan'ı IS 1325'te kurdular. Büyük bir devlet ve sonunda bir imparatorluk kurabilmelerinin temelinde, kullanılabilir tüm toprakların entansif biçimde ekildiği, gelişkin bir sulama ve bataklık kurutma sistemine dayalı olağanüstü tarım düzenleri yatar. Bu yöntemlerle sağlanan yüksek verimlilik, zengin ve kalabalık bir ülkenin doğmasını sağlamıştır.

Tenochtitlan, Itzcoatl döneminde (1428-40) komşu Texcoco ve Tlacopan devletleri ile ittifak kurarak Orta Meksika'da egemen güç durumuna geldi. Daha sonra hem ticari ilişkiler, hem de fetihler yoluyla, 400-500 küçük devletten oluşan, 5-6 milyonluk nüfusuyla 1519'da 207.200 km²'lik alana yayılan bir imparatorluğun merkezi oldu. Kent, en gelişkin döneminde, 13 km²'yi aşkın bir alanda 140 binden çok insan barındırıyordu; dolayısıyla Orta Amerika uygarlıklarının tarihinde en yoğun nüfuslu yerleşim yeri idi. Aztek devleti, askerlerin egemenliğindeki bir despotluktu. Kastlara ve sınıflara bölünmüş ama dikey akışkanlığını da koruyan Aztek toplumunda yükselmenin en güvenli yolu savaşta kahramanlık göstermekti. Devlet işlerini rahipler ve bürokratlar yürütürdü. Toplumun alt katmanlarında, serfler, sözleşmeli hizmetkarlar ve köleler yer alırdı.

Aztek dini, birçok Orta Amerika kültüründen değişik unsurları özümsemiş, çeşitli inanç sistemlerinden karşıt öğeleri bir araya getirmişti. Önceki halkların birçok kozmolojik inancını paylaşan bu din, özellikle evrenin bir dizi yaradılışın sonuncusu olduğu ve 13 gök katı ile 9 yeraltı dünyası arasında bulunduğu yolundaki Maya inancını benimsemişti. Azteklerin başlıca tanrıları, Savaş ve Güneş Tanrısı Huitzilopochtli, Yağmur Tanrısı Tlaloc ve yarı tanrı-yarı kahraman Tüylü Yılan Quetzalcoatl idi. İnsan kurban etme töreninde, kurbanın yüreği Güneş Tanrısı'na sunulurdu. Kan akıtma töreni de yaygındı. Dinle yakından ilişkili Aztek Takvimi, rahiplerin uğraşı olan kapsamlı bir ayinler ve törenler döngüsünün temelidir. Orta Amerika'nın büyük bölümünde kullanılan bu takvim, 365 günlük (20'şer günlük 18 ay, artı 5 uğursuz gün) bir güneş takvimi ile 260 günlük (20'şer günlük 13 devre) bir dinsel yıldan oluşuyordu. Birbirine koşut giden bu iki yıl döngüsü, 52 yıllık daha büyük bir döngünün parçasıydı. Yöreye 1519'da gelen İspanyol kaşifler bu uygarlığın gelişmesine son verdiğinde Aztek İmparatorluğu'nun genişlemesi ve toplumsal evrimi henüz durmuş değildi. Son İmparator II. Montezuma (hd 1502-20), Hernan Cortas tarafından tutsak alındı ve hapiste öldü. İmparatorluk, üstün silahlarla donanmış Avrupalılarca hızla fethedildi.

Azteklerin Batı dünyasında Codic olarak bilinen ve geeyik derisi ya da sabırotu liflerinden yapılmış kağıtlara yazılmış kutsal metinleri ve elişleri, tapınaklarda korunurdu. Yazıcılar, ideogram, resimyazı ve fonetik imgelerin karışımı bir teknik kullanırlardı. Dinsel tören takvimi, kehanetler, törenler ve tanrıları ile evrene ilişkin yorumlar da yazıcıların ilgi alanına girerdi. Ülkenin fethedilmesinden sonra bu metinlerin çoğunun yok edilmesine karşın, Codex Borbonicus, Codex Borgtav, Codex Fejervary-Mayer ve Codex Cospuno gibi bazı örnekler günümüze ulaşabilmiştir. Bu el yazması metinlerin anlaşılması çok güçtür ve pek azı gerçekten Azteklerle aittir.

Arkeolojik kalıntılar arasında tanrı heykelleri, dinsel içerikli taş alçak kabartmalar, duvar resimleri, kilden yapılmış insan heykelleri ve vazolar ile taş ve ahşap maskeler bulunur. Aztek sanatı temelde simgesel olduğu için bu kalıntılar yardımıyla önemli bilgiler elde edilebilir.

Aztek Takvimi

Tonalpohualli denen 260 günlük dinsel yıl ile 365 günlük güneş yılını birleştiren takvim sistemi. Örnek aldığı Maya takvimi gibi, Aztek takvimi de 20'şer günlük 13 döneme bölünen dinsel yıl ile 20'şer günlük 18 aya bölünen ve ayrıca uğursuz sayılan beş günlük bir dönemi (nemontemi) içeren toplumsal yıldan oluşuyordu. Gene Maya takviminde olduğu gibi, dinsel ve toplumsal Aztek yılları her 52 yılda bir, birbirlerine göre aynı konuma gelirdi. "Yılların Bağlanması" ya da "Yeni Ateş Töreni" adıyla kutlanan bu olaya hazırlık olarak önce tüm kutsal ateşler ve evlerdeki ateşler söndürülürdü. Törende heyecanın doruğa ulaştığı anda rahipler yeni bir kutsal ateş yakardı. Ardından Aztek halkı da ocaklarındaki ateşi yeniden tutuşturur ve şölene geçerlerdi. 1790'da Mexico'da yapılan kazılarda bazalttan yapılmış, ağırlığı 25 tonu

bulan, 3,7 metre çapında daire biçiminde bir takvim taşı ortaya çıkarılmıştır. Bugün Mexico Ulusal Antropoloji Müzesi'nde sergilenmekte olan taşın tam ortasında Aztek Güneş Tanrısı Tonaiuth'un yüzü görülür. Bu yüzün çevresinde de tanrının önceki cisimleşmiş biçimlerini yansıtan ve dünyanın dört eski çağını simgeleyen kare biçimindeki dört pano vardır. Bunları da Aztek ayının 20 gününü simgeleyen işaretler çevreler.

Aztek Tanrıları

Huitzilopochtli

Huitzilopochtli olarak da yazılır (Nahuva dilinin Nahuvatl lehçesinde huitzil: "kolibri" ve opochtli: "sol"). Güneş ve savaş tanrısı. Aztekler ölen savaşçıların ruhlarının kolibri (çok güzel, parlak renkli bir kuş) bedenine büründüğüne inanırlar ve güneyi dünyanın sol yanı olarak kabul ederlerdi. Bu nedenle Huitzilopochtli'nin adı "güneyin dirilen savaşçısı" anlamına geliyordu. Öteki adlarından ikisi Xiuhpilli (Turkuvaz Prens) ve Totec'ti (Efendimiz). Nahuatl'ı (büründüğü hayvan biçimi) kartaldı.

En eski inanişaya göre Huitzilopochtli, Coatepec Dağında, Tula kenti yakınında doğmuştu. Annesi Yeryüzü Tanrıçası Coatlicue, gökten düşen bir top kolibri tüyünü (Yani bir savaşçının ruhunu) bağrında sakladıktan sonra Huitzilopochtli'ye hamile kalmıştı. Erkek kardeşleri olan güney yarıküre yıldızları Centzon Huitznaua (Dört Yüz Güneyli) ve kız kardeşi Ay Tanrıçası Coyolxauhqui onu öldürmeve karar vermişler, ama Huitzilopochtli, Xiuhcoatli'yi (turkuvaz yılan) silah olarak kullanıp onları yok etmişti.

Başka efsanelere göre Huitzilopochtli, Aztekleri geleneksel yurtları Aztlan'dan Meksika vadisine ulaştıran uzun göç sırasında kabilenin kutsal önderiydi. Rahipler onun colibri biçimindeki tasvirini omuzlarında taşıyorlardı. Bir gece onun buyruk veren sesi duyuldu;bu bu buyruk gereğince Aztek başkenti Tenochtitlan 1325'te Meksika Vadisindeki gölde küçük ve kayalık bir adada kuruldu. İlk tapınak, rahiplerin bir kartalı bir yılanı yutarken gördükleri kaya üzerinde yer alıyordu. Sonraki Aztek hükümdarları bu sunak yerini genişlettiler. Sekiz Kamış yılında (1487) imparator Ahuitzotl burada görkemli bir tapınak yaptırdı. Huitzilopochtli genellikle kolibri biçiminde ya da kolibri tüylerinden miğfer ve zırh giymiş bir savaşçı olarak betimlenirdi. Bacakları, kolları ve yüzünün alt bölümü maviye, yüzünün üst bölümüyse siyaha boyanırdı. Ayrıntılarla işlenmiş tüylü bir başlık giyer, elinde bir kalkan ile bir turkuvaz yılan bulunurdu.

Dinsel takvimin Panquetzalitli (Değerli Tüy Bayraklar Şöleni) adı verilen yılının 15. ayı. Huitzilopochtli'ye ve yardımcıсы Paynala (Tez Canlı: Paynal'ı canlandıran rahip, tören alayı kentin çevresinde dolanırken en önde koşardı) adanmıştı. Bu ayda, savaşçılar ve auanime (fahişeler) tanrıya adanan tapınağın önündeki alanda geceler boyunca dans ederlerdi. Savaş esirleri ya da köleler Huitzilopochtli'ye (bugün Churubusco, Mexico yakınında) kutsal bir kaynağın suyuyla yıkanır, Paynal'ın başını çektiği tören alayının kenti dolaşması sırasında ya da daha sonra tapınağın sunak taşında kurban edilirdi. Rahipler ayrıca tanrının en önemli silahını simgeleyen, ağaç kabuğundan yapılmış bir yılan yakarlardı. Son olarak Huitzilopochtli'nin öğütölmüş mısırdan yapılan bir tasviri törensel olarak okla öldürölür, rahipler ve rahip adayları arasında paylaşılırdı. "Huitzilopochtli'nin bedeni"ni yiyen gençler bir yıl boyunca ona hizmet etmek zorundaydılar.

Aztekler güneş tanrısına günlük besin olarak (tlaxcallitlil) insan kanı ve yüreği sunmak gerektiğine ve "güneş insanları" olarak kendilerinin de tanrıya bu kurbanı bulmakla yükümlü olduklarına inanırlardı. Kurban yürekleri quauhtehuani'tle (yükselen kartal) sunulur ve quauhxicalli'de (kartal vazosu) yakılırdı. Savaşta ya da sunak taşında ölen savaşçılara quauhteca (kartalın insanları) denirdi. Savaşçıların öldükten sonra, ilkin güneşin parlak kuyruğunun bir parçasına dönüştüğüne, dört yıl sonra da sonsuza değin kolibrilerin bedeninde yaşamaya başladıklarına inanılırdı.

Büyük Huitzilopochtli rahibi Quetzalcoatl Totec Tlamacazqui (Tüylü Yılan, Efendimizin Rahibi), Yağmur Tanrısı Tlaloc'un büyük rahibiyle birlikte Aztek din adamlarının başıydı

Quetzalcoatl

Nahuatl dilinde quetzalli: "değerli tüy" ve coatli: "yılan". Eski Meksika tanrılarının en önemlilerinden olan Tüylü Yılan. Tüylü Yılan betimlemelerinin ilk örneklerine ülkenin merkezindeki Teotihuacan kültüründe (3-8. yy.) rastlanır. O dönemde Quetzalcoatl, Yağmur Tanrısı Tlaloc'la yakından ilgili bir yer ve su tanrısıydı.

Nahuatl dili konuşan kabilelerin kuzeyden göç etmesiyle Quetzalcoatl inanişasında önemli değişiklikler oldu. Tula kenti çevresinde gelişen Toltek kültüründe (10-12. yy.) gök cisimlerine tapınmayla ilişkili olarak savaşın ve insan kurban edilmesinin önemi arttı. Quetzalcoatl sabah ve akşam yıldız tanrısı sayıldı ve tapınağı Tula'daki törenlerin merkezi oldu.

Aztek döneminde (14-16. yy) Quetzalcoatl rahiplerin koruyucusu, takvimin ve kitapların mucidi ve demircilerle başka el sanatçıları'nın koruyucusu sayıldı. Aynı zamanda Venüs gezegeniyle eş tutuldu. Sabah ve akşam yıldızı olarak ölümün ve yeniden dirilişin de simgesiydi. Arkadaşı köpek başlı Tann Xolotl'la birlikte ölmüş ataların kemiklerini toplamak için Mictlan'ın yeraltı cehennemine indiğine ve topladığı kemikleri kendi kanına bulayarak bugün yeryüzünde yaşayan insanları doğurduğuna inanılıyordu.

Bir başka önemli efsaneye göre Ouetzalcoatl Tolteklerin başkenti Tula'nın rahip kralıydı. İnsan değil, yalnızca yılan, kuş ve kelebek kurban ederd. Ama Gece Göğünün Tanrısı Tezcatlipoca büyü yaparak onu Tula'dan atmıştı. Quetzalcoatl da "tanrısal su" (Atlas Okyanusu) kıyılarına inmiş ve kendini ateşe atarak Venüs gezegeni haline gelmişti. Bir başka öyküye göreyse yılanlardan yapılmış bir sala binerek doğu ufkunda kaybolmuştu.

Tezcatlipoca'nın Tüylü Yılan'a karşı kazandığı zaferde gerçeklik payı olabilir. Toltek uygarlığının ilk yüzyılında Teotihuacan kültürünün rahipler düzeni ve barışçı ilkeleri geçerliydi. Kuzeyden göç edenlerin baskısı toplumsal ve dinsel bir devrime yol açmış, yönetim rahiplerden askerlerin eline geçmişti. Ouetzalcoatl'ın yenilgisi klasik teokrasinin çöküşünü haber veriyordu. Onun doğuya yaptığı deniz yolculuğu, Toltek özellikleri gösteren Itza kabilesinin Yucatan'ı istilasıyla ilişkili olabilir. Quetzalcoatl'ın takvim adı Ce Acatl'dı (Tek Kamış) ve onun Tek Kamış yılında doğudan geri döneceğine inanılırdı. Bu inanç Aztek hükümdarı II. Montezuma'nın, Meksika Körfezine çıkışları (1519) Tek Kamış yılına rastlayan İspanyol fatih Hernan Cortes ile arkadaşlarını tanrısal elçiler olarak görmesine yol açtı.

Quetzalcoatl tüylü bir yılandan başka, sık sık sakallı bir erkek olarak da betimlenirdi. Rüzgar Tanrısı Ehecatl kimliğiyle içinden rüzgar geçen iki oluklu bir maske takar ve kuzeydoğudaki Meksika kabilesi Huasteklere özgü koni biçiminde bir şapka giyerdi. Azteklerin başkenti Tenochtitlan'daki (bugün Mexico) tapınağı Ehecatl'a uygun, yuvarlak bir yapıydı. Çünkü Ehecatl'ın, rüzgara karşı keskin köşeleri bulunmadığı için dairesel tapınaklardan hoşlandığına inanılırdı. Bu tür anıtlara özellikle Huastek yöresinde sık rastlanır.

Ouetzalcoatl hem ehecatl (rüzgar) günleri, hem de ayın takviminin 13 günlük dizilerinin 18.'si boyunca egemenlik sürerdi. Ayrıca gün saatlerinin 13 tanrısı arasında dokuzuncu sayılırdı. Genellikle birinci derece tanrılar listesine alınmakla birlikte, kendisine adanmış bir tören ayı yoktu.

Eğitim, yazı ve kitap tanrısı olarak rahip adaylarıyla soyluların çocuklarının eğitildiği calmecac'ta (tapınağa bağlı din okulu) özellikle saygı görürdü. Tenochtitlan dışında Quetzalcoatl inancının önemli merkezleri arasında Pueblo Platosundaki Cholula sayılabilir.

Tlaloc

(Nahuatl dilinde "Tomurcuk Verdiren"). Yağmur tanrısı. İri, yuvarlak gözlü ve uzun azı dişli bir maske takmış olarak betimlenen figürlerinin ilk örneklerine İS 3-8. yüzyıllar arasındaki Teotihuacan kültüründe rastlanır. Aynı dönemde Mayaların taptığı yağmur tanrısı Chac'la büyük benzerlikler taşır.

Aztek uygarlığı döneminde bütün Meksika'ya yayılan Tlaloc kültüne büyük önem verilirdi. Kahin takvimlerinde Tlaloc günlerin sekizinci hükümdarı ve gecelerin dokuzuncu efendisi olarak yer alırdı. On sekiz yıllık dinsel yılın beş ayı Tlaloc'a ve dağ doruklarında yaşadıkların inanılan öteki tanrılara (Tlaloque) adanmıştı. Dinsel yılın ilk ayı Atlcaualo ile üçüncü ayı Tozontontli'de Tlaloc'a çocuklar kurban edilirdi. Altıncı ay Etzalqualiztli'de yağmur yağdırmakla görevli Aztek rahipleri gölde yıkanır, yağmur yağması için su kuşlarının seslerini taklit eder ve büyüleri sis çingiraklarını (ayahuhcicuauztli) kullanırlardı. On üçüncü ay Teppeihuitl ise Tlaloque'ye adanmıştı; bu ayda yağrulmuş horozbiği etinden yapıma küçük tasvirler dinsel törenle "öldürülerek" yenirdi. On altıncı ay Atemoztli'de de benzer bir tören yapılırdı.

Tlaloc, kuzeyli savaşçı kabilelerin Orta Meksika'yı ele geçirmesinden önce, yüzyıllar boyunca bölgedeki çiftçi kabilelerinin ana tanrılarından biri olarak varlığını korumuştur. Savaşçı kabilelerle birlikte bölgeye Hlutzilopochtli ve Tezcatlipoca kültleri de girdi. Aztekler bağdaştırıcı bir yaklaşımla hem Huitzilopochtli'yi, hem de Tlaloc'u en büyük tanrı olarak benimsediler. Başkent Tenochtitlan kentindeki Büyük Tapınak'ta (Teocalli), her iki tanrıyı ayrılmış, eşit büyüklükte iki kutsal bölüm yer alıyordu. Yağmur tanrısı başrahibi Quetzalcoatl Tlaloc Tlamacazqui'nin (Tüylü Yılan, Tlaloc'un Rahibi) ünvanı ve konumu Güneş tanrısı başrahibinininkine eşitti.

Saygı gördüğü kadar korku da uyandıran Tlaloc, yağmur yağdırdığı gibi kuraklığa ve açlığa da neden olabilirdi. Yeryüzüne yıldırımlar fırlatır, korkunç kasırgalar estirirdi. Tlaloque ise Yeryüzüne bereketli yağmurlar yağdırabilir ya da ekinlere zarar veren seller gönderebilirdi. Bu tanrıların ayrıca cüzam, romatizma, vücutta su toplanması gibi hastalıklara da neden olduklarına inanılırdı. Azteklerin ölüleri yakma geleneğine karşın, bu hastalıklardan ölenlerle boğulma ya da yıldırım çarpması sonucunda ölenler gömülürdü. Bu yollarla yaşamı sona

erenlerin Tlalocun cenneti olan Tlalocan'da sonsuza değin mutlu bir yaşam süreçlerine inanılırdı.

Tatlı su gölleriyle küçük akarsuların tanrıçası olan ve Matlalcueye (Yeşil Etekli Kadın) olarak da bilinen Chalchiuhtlicue (Yeşim Etekli Kadın) Tlaloc'un eşi sayılırdı.

Tezcatlipoca

(Nahuatl dilinde "Puslu Ayna"). En önemli Aztek tanrılarından. Büyükeyi takımyıldızının ve karanlık gökyüzünün tanrısıdır. Tezcatlipoca kültü, İS 10. yüzyılın sonlarına doğru, kuzeydeki savaşçı Tolteklerce Orta Meksika'ya getirilmiştir. Tezcatlipoca'nın, Tanrı Ouetzalcoatl'ı (Tüylü Yılan) Tula kentinden nasıl kovduğunu anlatan çok sayıda efsane vardır. İstedığı kılığa giren büyücü Tezcatlipoca kara büyüyle birçok Toltekin ölümüne neden olur; erdemli Ouetzalcoatl'ı içkiye, günaha ve bedensel tutkulara sürükleyerek Tolteklerin altın çağına son verir. Orta Meksika'daki insan kurban etme geleneği onun etkisiyle başlamıştır. Tezcatlipoca'nın nahual' jaguardır; bu jaguarın benekli postu, yıldızlı bir gökyüzünü andırır. Yaratıcı Tanrı Tezcatlipoca bugünkü evrenden önce yaratılıp yok edilmiş dört evrenden ilki olan Ocelotonatiuh'ta (Jaguar-Güneş) hüküm sürmüştür.

Tezcatlipoca genellikle yüzünde siyah bir şeritle betimlenir; ayaklarından birinin yerinde obsidiyenden bir ayna vardır. Guatemala'daki Mayalar ve Kiçeler 10. yüzyılda sonra Tezcatlipoca'ya Hurakan (Tek Ayak) adını verdikleri bir şimşek tanrısı olarak tapılar. Bazı betimlemelerde ayna Tezcatlipoca'nın göğsünde yer alır. Bu aynada her şeyi gören Tezcatlipoca görünmeyen ve her yerde var olan bir tanrıdır; insanların bütün eylemlerini ve düşüncelerini bilir.

Tezcatlipoca Aztekler döneminde (İS 14-16. yy) Huitzilopochtli, Tlaloc ve Ouetzalcoatl'la birlikte en yüce tanrılardan biri durumuna geldi. Bu dönemde Tezcatlipoca'ya Yoalli Ehecatl (Gece Rüzgarı), Yaotl (Savaşçı) ve Telpochtli (Delikanlı) adlarıyla tapılırdı. Geceleri dörtöl ağzlarında savaşçılara meydan okuduğu söylenen Tezcatlipoca, halktan kimselerin ilköğretim ve askerlik eğitimi için erkek çocuklarını gönderdiği telpochcalilere de (delikanlılar evi) başkanlık ederdi. Ayrıca köleleri korur, "Tezcatlipocanın çocukları"na kötü davranan köle sahiplerini cezalandırırdı. Erdemi zenginlik ve ünle ödüllendirir, yanlış yol tutanları ise cüzam gibi hastalıklarla ya da kölelik ve yoksullukla cezalandırırdı.

Tezcatlipoca için, beşinci ayın ayı Toxcatl'da törenler düzenlenirdi. Rahip genç ve yakışıklı bir savaş esirini seçer, bu genç bir yıl boyunca tanrının yerini alarak lüks içinde yaşardı. Tanrıçalar gibi giydirilmiş dört güzel kız da ona eşlik ederdi. Ayın günü bu genç, çaldığı flütleri kıra kıra tapınağın merdivenlerini tırmanır, tepeye geldiğinde yüreği sökülerek kurban edilirdi.

Azteklerin başkenti Tenochtitlan dışında Tezcatlipoca'ya özellikle Texcoco'da ve Oaxaca ile Tlaxcala arasında yaşayan Mikstek ve Puebla Yerlileri tapardı.

Tlazoltéotl

(Nahuatl dilinde "Kirlilik Tanrıçası"). Ixcuina ya da Tlaelquani olarak da bilinir, saflıktan uzak, günahkar davranışları temsil eden tanrıça. Huasteca körfez ovalarındaki halklardan alındığı sanılır. Önemli ve çok yönlü bir toprak ana tanrıçaydı. Yaşamın değişik evreleriyle bağlantılı dört ayrı kimliğe bürünürdü. Genç bir kadın olarak hafifmeşrep ve baştan çıkarıcıydı. İkinci kimliğinde insanları kötü alışkanlıklara sürükleyen yıkıcı bir tanrıçaya dönüşürdü. Orta yaşlarda, insanların günahlarını yüklenen büyük bir tanrıça biçimini alırdı. Son kimliğinde gençlere musallat olan öldürücü ve korkunç bir kocakarı olarak ortaya çıkardı. Aztekler tören kurallarının çiğnenmesini, yasak cinsel ilişkileri ve geleneklere uymayan davranışları günah ya da "kirlili" sayarlardı. Tlazoltéotl, rahiplerine itirafta bulunan insanların günahlarını bağışlama gücüyle ünlüydü. Bir kimliğiyle insanları günaha sürüklerken, başka bir kimliğiyle günah işleyenleri bağışlayabiliyor ve dünyayı günahın arındırıyordu. Kaba pamuktan yapılmış süslü bir başlıkla, bazı tasvirlerinde de bir kurbanın derisini sarmış olarak ya da Ay simgeleri taşıyan giysiler içinde betimlenirdi.

Xipe Totec

(Nahuatl dilinde "Derisi Yüzülmüş Tanrımız"), Meksika'da yağmur mevsiminin başlangıcı olan ilkbaharın ve yeni yeşeren bitkilerin tanrısı. Aynı zamanda kuyumcuların koruyucusuydu. Yeni yeşeren bitkilerin simgesi olarak Xipe Totec, insan derisine bürünürdü. Bu deri ilkbaharda yeryüzünü kaplayan "yeni deri"yi temsil ederdi. Heykellerinde ve taştan yapılmış maskalarında da hep yeni yüzülmüş bir deriye bürünmüş olarak betimlenirdi.

Anauatl iteouh (kıyı tanrısı) olarak tanımlanan Xipe Totec, başlangıçta altın yönünden zengin olduğuna inanılan bugünkü Oaxaca ve Guerrero eyaletlerinde yaşayan Zapotek ve Yopi Yerlilerinin tanrısıydı. Zapotekler onu bir bitki tanrısı olarak kabul ediyor ve Quetzalcoatl'la (Tüylü Yılan) ilişkili görüyorlardı. Kesinlikle yabancı bir tanrı sayılan Xipe Totec'in tapınağı Yopico ya da Yepi Evi olarak anılıyordu. Xipe Totec'in ilk temsili resimleri, Teotihuacan yakınlarındaki Xolalpan'da ve Texcoco'da Mazapan kültürüyle bağlantılı olarak yani klasik sonrası Toltek döneminde (10-12. yy.) ortaya çıktı. Aztekler bu kültü daha sonra Axayacatl yönetimi (1469-81) sırasında benimsedi. Aztek yılının ikinci dinsel tören ayı olan Tlacaxipehualiztli'de (İnsanların Yüzülmesi), rahipler yüreklerini çıkararak insanları kurban ederlerdi. Daha sonra bu kurbanların yüzüyle sarıya boyanan ve teocuitlaquemitl (altın giysi) denen derilerini üzerlerine giyerlerdi. Öteki kurbanlar ise bir çerçeveye bağlanarak oklarla öldürüldü. Yere damlayan kanlarının verimli ilkbahar yağmurlarını simgelediğine inanılırdı. Xipe Totec, onuruna söylenen bir ilahide, Yoalli Tlauana (Gece İçkicisi) olarak anılırdı. Bunun nedeni bereketli yağmurların gece yağdığına inanılmasıydı. Aynı ilahide Xipe Totec'e, bereketin simgesi Ouetzalcoatl'ı getirdiği ve kuraklığı önlediği için şükranlar sunulurdu.

Mictlantecuhtli

Ölümler tanrısı. Genellikle yüzü bir kurukafa biçiminde betimlenir. Karısı Mictecacfhuatl'la birlikte yeraltı dünyası Mictlan'ı yönetir. Savaşta, kurban edilerek, çocuk doğururken, boğularak, yıldırım çarpması sonucu ya da bazı hastalıklardan öldükleri için çeşitli cennetlerin hiçbirine giremeyenler, Mictlan'ın dokuz cehenneminde yargılanmayla geçen dört yıllık bir yolculuğa başlar. Mictlantecuhtli'nin yaşadığı sonuncu cehenneme ulaşıncaya ya yok olur ya da huzura kavuşurlar.

Coatllicue

(Nahua dilinin Nahuatl lehçesinde "Yılan Etekli"). Yeryüzü tanrıçası. Yaratıcı ve yok edici özellikleriyle yeryüzünün simgesi, tanrıların ve insanların anası olarak kabul edilir. Mexico kentinde, Ulusal Antropoloji Müzesi'ndeki heykeli mitolojideki anlamını çok güçlü bir biçimde somutlaştırır: Yüzü birbine dolanmış iki yılanın oluşmuş, eteği gene yılanlardan örülmüştür; yılanlar verimliliği simgeler. İnsanları ve tanrıları beslediği için göğüsleri sarkıktır. Ellerden, kalplerden ve bir kafatasından oluşan kolyesi vardır. Ayak ve el parmakları pençeyi andırır; yeryüzünün insanları yutması gibi o da insanlarla beslenir. Teteoinnan (Tanrıların Anası) ve Toci (Büyük Anamız) olarak da bilinen Coatllicue, korkunç doğum tanrıçası Cihuacoatl (Yılan Kadın; Tonantzin Anamız olarak da bilinir) ve Kirlilik Tanrıçası Tlazolteotl olarak ortaya çıkan yeryüzü tanrıçasının bir görünümüdür.

Aztekler'den Dua Örnekleri

Ölme İçin Güzel Bir Gün(Ayinde Okunan Dua)

Onaltı gündür at sırtında general
atlar susamış ve yorgun
hain şefin!! izini sürmekte
onun gelişini takdir etti!
askerler tepelerin gerisinde saklanmıştı
kampın etrafı sarılmıştı

bir atlı surdu atını reise doğru
onlar koyu almak ve yağma etmek için gelmişlerdi

"kollarınızı aşağı indirin"
"mızraklarınızı aşağı indirin"
Reisin gözlerinde hüznün vardı
Fakat gözlerinde korku görünmüyordu

"Ölmek için güzel bir gün"

Gözlerinizi kurulaşın çocuklarım ağlamayın
"Ölmek için güzel bir gün"

O konuşmuştu beyaz adam gelmeden çok önce,
Onların silahları ve wiskisi hakkında
Halkını uyarmıştı
Onlar tarihlerini yazmadan önce
General inanmadı onun sözlerine
ne de yüzüne.
Fakat O biliyordu daha çok insan öleceğini
sonrada bu kara lekenin yaşanacağını
Bu kanun nasıl yıkılır
Ne yanlış yaptım ben?
ki beni gömmek öldürmek istiyorsun
bu kan izleri üzerinde

Biz topraklarımız, toraklarımız bizim için endişeli
Ve bu yol daima olmalı
Asla daha fazlasını sorma asla
Ve şimdi şöyle bana son sözünü
Silahlarımı aşağıya indirdim
Başımı eğdim
Simdi istersen beni atabilirsin bu yerden
Gidecek bir yeri olmadan
Ve insanlarına dönüp yaşlı gözlerini kurulamalarını söyledi
bizler huzurlu ve rahatız
ve sesi gökyüzünde yankılandı

Kutsal Ruh'a Dua

" Ulu Tanrı , rüzgarın içinde duyduğum ses kimin sesi,bütün dünyaya hayat veren kimin nefesi -duy beni-. Senden önce geldim . Senin çocuklarından biriyim.ben küçük ve güçsüzüm , senin gücüne ve bilgeline ihtiyacım var. Güzellikler içinde yürüyelim ve gözlerim hep farkına varabilsin kırmızı ve mor gün batımının. Ellerim saygı göstereyim senin yaptığın ve yarattıklarına,kullarım açıkca duyabildin sesini. beni öyle bilge yap ki ben benim insanlarıma öğrettiklerini anlayabileyim ve kayalara ve yapıklarına arasına gizlediğin derslerini anlayabileyim. En büyük düşmanım olan kendimle savaşıp kendi içimdeki gücü bulabileyim ve hazır olayım sana gelirken;Temiz ellere ve saf gözlere , öyle ki yaşam batan bir günbatımı gibi solmaya başladığında ruhum sana saf ve lekesiz gelebilsin."

Oğuz Gölcik Yazıları

Alıntı Yap

22.03.09, 11:51

#10

oguzgolcik OFF

Profesör

Üyelik tarihi: Jan 2008

Nereden: istanbul

İletiler: 5.209

Blog Başlıkları: 5

Ettiği Teşekkür: 7.626

4.113 tane iletisine 10.247 kere teşekkür edilmiş

ÖM Gönder

Cevap: Dünya Dinleri

Şamanizm

Şamanizm, insanlığın belki de en eski dinlerinden biridir. Temel olarak sihir ve büyüye dayanır. Her hangi bir kurucusu veya kutsal kitabı olmadığı gibi ortaya çıkış tarihi de belli değildir.Şamanizm 'in köken olarak anaerik dönemde ortaya çıktığı tahmin edilmektedir.. Yakutlarda erkek Şamanlar özel cübbeleri bulunmadığı zamanlarda kadın entarisi giyerek ayin yaparlardı. Şamanların çoğunun saçlarını uzatma nedenlerinden biri de budur

İnanç ve İbadetleri

Şamanist inanca göre dünya, gök, yeryüzü ve yeraltı olmak üzere üç kısma ayrılır. Altay Türklerine göre "Aydınlık Alemi", yukarıdaki dünyayı yani gökyüzünü Tanrı Ülgen'le ona bağlı iyi ruhları temsil eder.Yeryüzünü, yani "Orta Dünya"yı insanlar oluşturur. Yer altı dünyası olan "Aşağıdaki Dünya"yı ise Tanrı Erlik ve ona bağlı kötü ruhlar oluşturur. İyi ruhlarla ilişki kurup, iyilik yapan Şamanlara ak-Şaman, yeraltı ruhlarıyla konuşup, Erlik 'in hizmetinde olanlaraysa kara-Şaman denir.

Eski Türklerin de inandığı din Şamanizm 'di. Bu Şamanizm,Yakutlar ve Altaylar'da yaşayan ilkel Şamanizm aşamasını bir süre sonra geride bırakmış, gelişmişti. Avcılık ve ilkel tarımla dar bir bölgede yaşayan boyların inanışlarıyla, büyük devletler kuran, Çin Duvarı 'yla Bizans arasına yayılmış halkların inanışları aynı kalmamıştı.

Çin kaynaklarından anlaşıldığına göre eski Orta-Asya Şamanizm 'inin temelleri Gök-Tanrı, Güneş, yer, su, atalar ve ocak (ateş) kütleridir.Bu bağlamda Asya halklarının inandığı Şamanlığın temelinde insan ve doğanın birlik ile beraberliği ve uyumu düşüncesi yer alır. Evren,dünya,insan,hayvan ve bitkiler alemi bir bütün olarak düşünülür. Dünya ve Gök,yaratma eylemini birlikte işbirliği halinde gerçekleştirmektedir. Bunlar bütün varlıkların yaratıcısı olmalarından ötürü kutsaldır. İşte bu yüzden Asya 'nın Şamanist göçebe halklarında Gökle Yer Su'yu sayma ve bunlara saygı gösterme, bu göçebe halkların inanışlarının özünü oluşturmaktadır. Dağın eteğinde ya da zirvesinde, nehrin ya da gölün kıyısında, yolun ya da atın bağlandığı direğin yanında, bir göçebenin kutsamıyla eylemleri, tüm yaşamın ortak bir bilinci paylaştığı doğaya dönüktür.

Şamanlıktaki bir diğer inanışta, insan neslinin sonsuz bir şekilde devamlılığı düşüncesi. Şamanist olan birisi kendini, baba, dede, ve atalarına ait olan bir hayatın devamı olarak görür, bunları bilir ve sayar (Atalar kültü). Bununla birlikte, söz konusu bu insan aynı zamanda kendi geleceğini de sonraki nesillerde görmektedir, ki bu durum varoluşun ana anlamıdır. Bundan dolayı bu insanın görevi çocuk ve torunlarına toplumun en iyi yanlarını aşılayarak yetiştirmek ve hayata hazırlamaktır

Şaman Kimdir? Kimler Şaman Olabilir?

Şaman dininin ayin ve törenlerini yapan, ruhlarla insanlar arasında aracılık eden kişiye Şaman denir. Şaman sözcüğü Türkçe kökenli değildir. Türkler Şaman yerine kam sözcüğünü kullanırlardı. Avrupa'da 18.yüzyılda kabul edilen Şaman sözcüğü, Rusların, Kuzey Sibirya'da Tunguzlardan öğrendiği bir sözcük. Aslında bu sözcüğün kökeni hâlâ tartışmalı. Bazı bilim adamları sözcüğün Pali dilinde bulunan "şamna" olduğunu, Sanskritçe'de bulunan "çramana" ile aynı kökten geldiğini ileri sürüyorlardı. Bazıları da bu sözcüğün Mançu 'ca olduğunu,"zıplayan,dans eden" anlamına geldiği görüşündeler. Bir başka teori de Şaman sözcüğünün Buda inanışına ait bir sözcük olduğudur. Firdevsi'nin sehname'sinde geçen "Semen" (Buda rahibi) sözcüğü dolayısıyla Şaman sözcüğünün Hindistan kökenli olduğu söylenir.

Kasgarlı Mahmut'tan öğrendiğimize göre kamlar, Müslüman Türkler zamanında da unutulmuş değil. Divan-i Lugat-it Türk'te "Kamlar kamik arvisti: kamlar (ayin sırasında) anlaşılmayan bir takım sözler söyledi." gibi cümlelere rastlanmaktadır. Benzer biçimde Balasagunlu Yusuf Has Hacib, "Kutadgu Bilig" adli eserinde kamlarla hekimleri (otacıları) bir tutmuş, ikisini de insanlar için yararlı işler yapan kişiler olarak göstermişti. Bir yerde şöyle der: "Kerek tut otaçı, kerek kam, ölüglığke her giz asig kilmaz em. (Gerek hekim tut, gerekse kam, eceli gelene ilaç fayda etmez.)

Şaman (kam), tanrılar ve ruhlarla insanlar arasında aracılık yapma gücüne sahip olan kişidir. İnsan, ufak tefek ruhlara, aileyi koruyan ateş ve iyi yer-su ruhlarına bizzat kurbanlar ve saçılar sunabilirse de, kuvvetli, hele kötü ruhlara doğrudan başvuramaz. Kötü ruhlar insanların en büyük düşmanlarıdır. İnsanlara ve hayvan sürülerine hastalık göndermek suretiyle kurban isterler. Bunların istediklerini yerine getirmek gerekir. İnsanlar onların ne istediklerini bilmezler. Ne istediklerini ancak gücünü göklerden ve atalarının ruhlarından alan Şamanlar bilir.

Şamanlık bilgisi öğrenmekle elde edilemez. Şaman olmak için belli başlı bir Şamanın neslinden olmak gerekir. Kimse Şaman olmayı istemez, ancak geçmiş ataların ruhundan biri, Şaman olacak torununa musallat olur; onu Şaman olmaya zorlar. Bu hale Altaylılar "töz basıp yat" (ruh basıyor) derler. Ata ruhu musallat olan adam Şamanlığı kabul etmezse deli olur.

Şaman Davulu

Bugün Rusya Federasyonu içinde yer alan Hakasya 'da Şamanizm hâlâ canlı tutuluyor. Hakasyalı bir araştırmacı olan Katanov, Minusinsk Tatarlarından aldığı bilgilere göre Şaman davulunu anlatır. Buna göre davulun önemli üç bölümü vardır: içi, dışı ve tokmağı.

Davul, bir arşın çapındadır. İskeleti genellikle sepet yapımında kullanılan söğütten yapılır ve at derisiyle kaplanır. Davulun içinde dikey olarak duran sapı genellikle kayın ağacından yapılır. Sapta mars denilen, kamın yer altı dünyasında yaşayan erliklerin lideri Erlik Han 'a ulaşmasını sağlayan on iki delik bulunur.

Deliklerin arasındaki kabartmalar, kamın uçarak ya da yürüyerek geçmek zorunda olduğu dağ sıralarını temsil eder. Sapın üst kısmında, enlemesine kamın kendisinin ya da hastasının düşmanlarını püskürttüğü yay kirişi olarak adlandırılan sopa bulunur.

Bu demir sopaya hastanın içindeki kötü ruhları kovan on sekiz kadar demir çingirak bağlanır. Ayrıca, kamın habercilerini temsil eden iki çan da demir sopaya bağlanır. Davulun üst kısmında hastanın düşmanlarını temsil eden dört ya da altı demir kanca tutturulmuştur. Demir sopaya kamın kudretini simgeleyen bez parçaları asılır. Bu bez parçaları genellikle kamın hastaları tarafından bağlanır. Erlik Han'a herhangi bir hayvan adandığında bu hayvana demir sopadan alınan iki üç bez parçası bağlanır. Adak hayvanın boynunda asılı duran bu bez parçaları onu kötü güçlerden korur.

Davulun üst kısmında yedi renkli gökkuşağı tasvir edilir. Gökkuşağının iki ucundan da, iki geniş kare şeklinde merdiven sarkar. Bu merdivenle kam, Kan Kuday'ın huzuruna çıkmak için gökyüzüne yükselir. Kan Kuday'ın önünde beyaz boyayla çizilen iki kayın ağacı vardır. Kam, gökyüzüne yükselerek Kan Kuday'dan hastayı iyileştirmek ya da ya da öldürmek için emir alır. Gökkuşağının altında ışık saçan iki daire vardır. Ayrıca 14-18 kadar yıldız bulunur. Merdivenin üst kısmındaysa beyaz renkle yedi dağ kızı resmedilmiştir. Bu kızlar eğer ruh erkekse onu uzaklaştırmada kama yardım ederler. Kız figürlerinin yanında iki kuş tasviri vardır. Kam bu iki kuşla göğe yükselir. Davulda bundan başka kırmızı renkte at, süvari ve keçi bulunur. Kızıl at üzerindeki Kızıl süvari, erliklerden biri olan Kızıl adakların basında gider. Beyaz renkle çizilen beyaz at üzerindeki atlı Kuday'a gider. Davulun ortasındaki üç çizgi bu dünya ile öte dünyayı ayıran bir tabakadır. Davulun alt tarafında, kutsal koyunları himaye eden kurbağa resmi vardır. Ayrıca on sıradağın ardında, kara ve altın denizin kıyısında yaşayan hayvanları sulamak için altın oluğu ve at bağlamak için altın direkleri bulunan Erlik Han 'ın kötü ruhları yargıladığı yere götürülen yılan ve kertenkelenin resmi yer alır. Bu deniz doğudadır, kurbağa, yılan ve kertenkele, koyunlara dokunmak isteyen kötü ruhları korkutur. Aynı şekilde su iyelerini temsil eden iki balık tasvir edilir. Balıkların iç hastalıkları iyileştirdiğine inanılır. Eğer kam kötü ruhlardan daha güçlüyse onları dağ ruhlarının Haninin yaşadığı dokuz denizin sonuna kadar sürebilir, eğer kam zayıfsa, yolun yarısından döner ve balık hastayı yeniden alt eder. Bunun dışında davulun üzerinde kötü ruhların yaklaştığını kama haber veren kara ve ala renkli iki köpek resmi vardır.

Davulun alt tarafında yedi at ve yedi insan tasvir edilir. Bunlar Erlik Han 'ın hizmetçileridir. Bütün kötülükler yeraltı dünyasında yaşayan Erlik Han'dan kaynaklanır. Davulda yine kırmızı renkle kama kama mayı öğreten kam resmedilmiştir. Öldükten sonra kaynayan denize doğru gittiği düşünülen kam tasvirinin uyuz hastalığını tedavi ettiğine inanılır. Davuldaki tavşan resmi, kamın aletlerinin koruyucusunu simgeler.

Davulun üzerinde "meme" diye adlandırılan altı kabartı vardır. Bunlar kamın aletlerinin koruyucusu sayılan ruhu besleyip koruma işlevini üstlenir.

Bir önemli öge de tokmaktır. Tokmak, ya tavşan derisiyle kaplanarak söğüt dalından; ya geyik kemiği ya da boynuzu ya da kayın ağacından yapılır. Tokmağın sapına hastaya gelen kötü ruhları kovmak için kamçı görevi üstlenen bez ve deri parçaları yapıştırılır.

Şamanlar ayin yapmak için davul kullanırlar; fakat zaman zaman bunun yerini kopuzun aldığı da görülmüştür. 11.yüzyıl tarihçilerinden Gardizi, eski Yenisey Kırgızları 'nın Şaman ayinlerinde saz çaldıklarını söyler. Eski Oğuzlarda, İslam 'ın kabulünden sonra Şaman geleneklerini sürdüren ozanlar kopuzu kutsal saymışlardır. Sözelimi, Dede Korkut her öykünün sonunda kopuzuyla gelir, ad verirken, dua (alkış) ederken kopuz çalar.

Şaman davulunun asıl kısmı olan ağaç ve demir parçalar asla değiştirilmez. Derisiyse değiştirilebilir. Biri ölen evde bulunan davul, Erlik'in elçisi Aldaç'nin yaklaşmasıyla kirlenmiş ve kuvvetini kaybetmiş sayılır. Kirlenmiş ve kuvvetini kaybetmiş davulların derisi derhal değiştirilir. Tedbirli davranmak isteyen Şamanlar ve ev sahipleri, hastanın öleceği anlaşıldığı zaman Şamana ait eşyaları evden çıkarırlar.

Her davul Şamanın ölümünden sonra ormana götürülüp parçalanır ve bir ağacın dalına asılır. Şamanın ölüsü de bu ağacın dibine gömülür.

Şaman Giysisi

Şaman için davuldan daha önemli bir şey varsa o da Şaman giysisidir. Geleneğe uygun bir elbise hazırlamanın zor geldiği kamlar, ruhların özel izinleriyle birkaç yıl cübbesiz ayin yaparlar. Fakat cübbesiz kamlar kötü ruhlara karşı fazla cesaret gösteremezler. Bunun için kamlar ne yapıp edip Şaman kıyafeti edinirler. Şaman, cübbe ve davulunu kendi arzu ve isteğiyle değil, hizmetinde bulunduğu ruhun emir ve ilhamına göre yaptırır. Cübbe ve davulun nitelikleri ve biçimi, süsleri bütün ayrıntılarıyla bu ruh tarafından belirlenir. Ruhun istediklerinden en ufak biri bile eksik kalsa cübbe ve davul ayin yapmaya yaramaz. Giysi hazırlandıktan sonra özel bir törenle ruhların beğenisine sunulur.

Şaman cübbesi gelenek olarak otuz parçadan yapılmış sayılsa da gerçekte altmışa yakın çok çeşitli parçaya sahiptir. Cübbenin asıl kısmı maral ya da beyaz koyun derisinden yapılan ceketten ibarettir. başka parçalar bu cekete dikilir. Bu parçalar Şamanların ruhlar dünyasında bulunduğunu düşündüğü varlıkların sembolleridir. Sözelimi cübbenin yakasından sallanan dokuz küçük kukla Ülgen'in dokuz kızını, küçücük cübbeler onların elbiselerini temsil eder. Kötü ruhlarla mücadelede kullandığı "manevi" yayın ve diğer silahların sembolleri, küçücük yay ve çingiraklardır.Kötü ruhların fısıltılarını dinlemek için kulak, ay, güneş yıldızlar, Erlik dünyasında yaşayan kurbağalar, yılanlar cübbede tasvir edilir.

Şamanın cübbesiyle birlikte külâhı (börk)da hazırlanır. Külâhın esas kısmı üç karış uzunluğunda kırmızı kumaştan olur, etrafına da üç tane düğme konur. Astarı kaba ve adi kumaştandır. Külâhın üç yerine vaşak derisi dikilir; bunlardan biri göz, biri alın ortası biri de ense hizasına konur. Böylece Külâhın üç kısmı olur ki buna "üç üyelü kuspörük" (üç boşumlu kuskülâh) denir.Göz üzerindeki kısma türlü türlü boncuklardan diziler konur. Her dizide beş boncuk ve ucunda bir yılan başı bulunur. Dizilerin sayısı 5,9 ya da 16 olabilir.

Günümüzde Şamanizm ve Diğer Dinlere Etkileri

Kıtaplı dinler olarak kabul edilen dinlerin hiçbiri eski yerel inanışların etkisinden kendilerini arındırabilmiş değil.Dünyanın her yerindeki

Hıristiyanlığın ya da Müslümanlığın farklı olmasının en önemli nedenlerinden biri eski inanışların bu dinlere eklenmiş olması.

İslam dinini kabul etmiş Türkler için de bu durum geçerliliğini korumakta. Türklerin inanışlarında bugün bile Şaman geleneğinin izlerini görmek olası. Müslüman olan Oğuzlar, Dede Korkut öykülerinden anlaşıldığına göre Şaman geleneklerini korumuşlardı. Matem töreninde ölünün bindiği atın kuyruğunu keserek kurban etmek, ağacı kutlu saymak gibi gelenekler bunlardandır. Ayrıca uzun ömürlü olması, daha önce ölen çocuklar gibi ölmemesi için çocuklara Yasar, Durmuş, Duran, Satılmış, Sati gibi isimlerin konması, türbelere adak adanması, dilek ağaçlarına çaput (bez parçası) bağlanması gibi adetler bu kapsamda değerlendirilir.

Şamanizm günümüzde Türkler ve diğer Orta Asya halklarının hayatını değişik oranlarda etkilemeye devam etmekle birlikte halen Orta Asya ' da başlı başına bir din olarak devam etmektedir. Tatarların bir kısmı Özellikle Hakasya Türklerinin hemen hemen tamamen Şamanisttir. Günümüzde Rusya, Moğolistan, Tacikistan, Kazakistan gibi ülkelerde Şamanist topluluklara rastlanmaktadır. Sayıları gittikçe azalmakla birlikte günümüzde yaklaşık olarak 650.000 kadar taraftarı olduğu tahmin edilmektedir.

[Oğuz Gölcük Yazıları](#)

[Alıntı Yap](#)

[Cevap Ver](#)

Sayfa 1 Toplam 3 Sayfadan [1](#) [2](#) [3](#) [>](#)

Tags Edit Tags

[dinleri](#), [dünya](#)

« [Dünya İstasyonunda Yanlışlıkla İnmış Keloğlan](#) | [Hiç Karşılaşmadan Yaşıyoruz](#) »

Yetkileriniz +

You **may** post new threads
You **may** post replies
You **may not** post attachments
You **may not** edit your posts

BB code is **Açık**
Gülümsemeler **Açık**
[[IMG]] Kodları **Açık**
HTML-Kodları **Kapalı**
Trackbacks are **Açık**
Pingbacks are **Açık**
Refbacks are **Açık**

vBulletin® Copyright ©2000 - 2010, Jelsoft Enterprises Ltd.
SEO by vBSEO 3.3.0
Nüve Forum® 2006 - 2010

- [Bize Ulaşın...](#)
- [Nüve Forum](#)
- [Arşiv](#)
- [Kullanım sözleşmesi](#)
- [Yukarı git](#)

Sponsor Bağlantılar

- [Güneş \(Solar\) Enerjisi](#)
- [Nevart Sanat ve Tasarım Akademisi](#)